

# ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΗ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1981 | ΑΡΙΘ. 17-18

## Τ Ε Κ Ν Ο Γ Ο Ν Ι Α

### ΤΟ ΜΕΓΑ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

#### ΚΑΙ Η ΝΕΟΜΑΛΘΟΥΣΙΑΝΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΥΠΕΡΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

1. Εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον συ-  
σχετίσαμεν τὸ ἐμφανὲς πρόβλημα τῆς ὑπο-  
γεννητικότητος τῆς Ἑλλάδος με-  
τὴν Νεομαλθουσιανὴν θεωρίαν τοῦ  
ὑπερπληθυσμοῦ, ὅπερ ἀπασχολεῖ σή-  
μερον ἐπιστημονικὰ Ἰδρύματα, τοὺς κοινω-  
νιολόγους, διαφόρους ὀργανισμοὺς, ἀκόμη καὶ  
τὰς ἐπισήμους ἀρχὰς πολλῶν Κρατῶν, τὸ δὲ  
Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν  
πολλάκις προέταξε τὴν ἀνάπτυξιν καὶ μελέ-  
την τοῦ προβλήματος τούτου εἰς πλείονας  
Γενικὰς Συνελεύσεις του, εἰς τὰς ὁποίας  
μετεῖχε καὶ ὁ ὑποφαινόμενος. Εἶδομεν πρό-  
τινος εἰς τὴν Τηλεόρασιν ὁμιλητὴν ἀναπτύσ-  
σοντα τὸ θέμα τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ  
τῆς γῆς μετὰ ἐκδηλον φοβίαν καὶ μετὰ ἐπισή-  
μανσιν τῶν κινδύνων, οἵτινες θὰ προκύψουν  
μελλοντικῶς μετὰ τὴν παρατηρουμένην συνεχῆ  
αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Ἀξιόλογα  
ἐπίσης ἄρθρα εἶδον τὸ φῶς τῆς δημοσιό-  
τητος καὶ εἰς τὸν ἡμερήσιον Τύπον. Τὸ ἐρώ-  
τημα, ὅπερ τίθεται ἐνώπιόν μας εἶναι: Ὁ  
ὑπερπληθυσμὸς τῆς Γῆς ἀπειλεῖ

πράγματι τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἰδιαίτερος  
τὴν Χώραν ἡμῶν;

2. Ὅφειλομεν ἐξ ὑπ' ἀρχῆς νὰ ὁμολο-  
γήσωμεν ὅτι μέγα καὶ πολύπλευρον εἶναι τὸ  
πρόβλημα τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ τῆς  
Γῆς. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου τὸ ὅλον δη-  
μογραφικὸν πρόβλημα τῆς ἀνθρωπό-  
τητος γενικῶς θὰ προβάλλῃ ἐντονώτερον καὶ  
ἐπικινδυνωδέστερον. Τὰ ἔθνη δὲ καὶ οἱ λαοὶ  
θὰ κληθῶν νὰ ἐξεύρουν λύσεις, ἀμέσους ἢ  
καὶ ἐμμέσους, βαθμιαίας δηλαδὴ ἐφαρμογῆς  
μέσων ἀναστολῆς τῆς αὔξήσεως τοῦ πληθυ-  
σμοῦ καὶ νὰ ἀναπτύξουν προγράμματα μελ-  
λοντικῆς προοπτικῆς δράσεως μειώσεως τῶν  
γεννήσεων! Οἱ μελετηταὶ τοῦ προβλήματος  
διαπιστώνουν ὅτι τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ ἐπὶ  
τοῦ παρόντος ἄμεσον ἀπειλὴν διὰ τὴν ἀν-  
θρωπότητα. Ἀλλὰ λέγουν θὰ ἀποτελέσῃ ἐν  
τῷ προσεχεῖ μέλλοντι. Οὐδεμία ἀμφιβολία  
ὅτι μετὰ τὴν πρόοδον τῶν ἐπιστημῶν καὶ τὰς  
συνεχεῖς ἀνακαλύψεις, εὐρισκόμεθα εἰς συνε-  
χῆ βιολογικὴν ἐπανάστασιν! Καὶ ἐνῶ

αί προσδοκίαι τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὴν ἐκπολιτιστικὴν αὐτοῦ ἀνοδὸν συνεχῶς αὐξάνουν, οἱ βιολογικοὶ κίνδυνοι οἱ ἐκ τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ συνεχῶς θὰ ἀπειλοῦν αὐτὴν ταύτην τὴν ὑπαρξίν του!

3. Δὲν ἐπιτρέπονται στρουθοκαμηλισμοί. Πάντες καλούμεθα νὰ μελετήσωμεν ἐν νηφαλιότητι καὶ ψυχραιμίᾳ τὸ διαφαινόμενον ἀπειλητικὸν τοῦτο πρόβλημα διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἀλλὰ διὰ τὴν μικράν μας Πατρίδα τὸ πρόβλημα τοῦτο οὔτε τῶρα ἐμφανίζεται ἀπειλητικόν, οὔτε, ὡς πιστεύω, καὶ εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον θὰ ἐμφανίσῃ τοὺς μεγάλους κινδύνους, τοὺς ὁποίους βλέπει ἀπειλοῦντας καὶ σήμερον ἀκόμη τὰς ὑπαναπτύκτους καὶ ἐν συνεχείᾳ αὐξήσει εὐρισκομένας μυρμηγκιάς τῶν λαῶν τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἐν μέρει τῆς λεγομένης Λατινικῆς Ἀμερικῆς. Ἐκ προοιμίου ὁμῶς αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ δηλώσω ὅτι τὸ ἐπικίνδυνον τοῦτο πρόβλημα τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ θὰ ἔχη καὶ τὴν ἀγαθὴν αὐτοῦ πλευράν — κατὰ τὸ ἀλάθητον λόγιον «οὐδὲν κακὸν ἀμιγὲς καλοῦ»! Διότι θὰ ἐνώσῃ κατ' ἀνάγκην πάντα τὰ Ἕθνη καὶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ κοινοῦ κινδύνου.

4. Αἱ στατιστικαὶ ἐπὶ ὄλων τῶν πεδίων τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος, δὲν εἶναι βεβαίως πάντοτε ἐπιτυχεῖς καὶ ἀκριβεῖς, μάλιστα ὅταν οἱ ὑπολογισμοὶ τῶν στατιστικῶν μελετῶν ἀφοροῦν εἰς μελλοντικὰ καθ' ὑπόθεσιν συμπεράσματα. Ἐν τούτοις δὲν δύναμεθα νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι κατὰ βάσιν αἱ τοῦ εἴδους τούτου στατιστικαὶ τῆς μελλοντικῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γῆς μετὰ βάσιν τὰ σημερινὰ δεδομένα, στεροῦνται παντελῶς ὀρθολογικῆς διαπιστώσεως. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς λοιπὸν τῶν ἐπιστημόνων, ὅτινες ἀσχολοῦνται μετὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ ὑπερ-

πληθυσμοῦ, μετὰ ἀπὸ 40 χρόνια ὁ πληθυσμὸς τῆς Γῆς θὰ αὐξηθῆ ἀπὸ 4 πὺ εἶναι σήμερον εἰς 7 δισεκατομμύρια ψυχάς, ὁπότε καὶ θὰ ἐμφανισθῆ εἰς πλήρη ἔξαρσιν τὸ πρόβλημα τῆς διατροφῆς διπλασιασθείσης εἰς ἀριθμὸν ἀνθρωπότητος!

5. Τί ἔχομεν νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὸ εὐλογοφανές, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον τοῦτο ἐρώτημα; Ἐν πρώτοις ἡ δῆθεν ἐπικίνδυνος προβολὴ τοῦ προβλήματος τῆς διατροφῆς τῆς ἀνθρωπότητος, λόγῳ τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ ἐν τῷ μέλλοντι, ἐνῶ ἀναφέρεται εἰς τὸ «μέλλον», ζητεῖ ἐν τούτοις ἀπάντησιν «ἄμεσον», ὡς ἐὰν ὁ μέλλων νὰ ἐκφέρῃ γνώμην εἶχε προφητικὸν ἢ προμαντευτικὸν πνεῦμα! Τὰ σήμερον δεδομένα τῆς παραγωγῆς τροφίμων δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθοῦν καὶ διὰ τὴν τροφικὴν παραγωγικότητα τοῦ μέλλοντος, ἀπλούστατα διότι ὁ ἀνθρώπος δὲν παύη νὰ ἀνακαλύπτῃ συνεχῶς μέσα νέα καὶ μεθόδους διαφορετικὰς ἀναπτύξεως τῆς παραγωγῆς τροφίμων. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ προφητεύωμεν μετ' ἔκδηλον τὴν ἀπαισιοδοξίαν ὡς πρὸς τὴν ἐπάρκειαν ἀγαθῶν, θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ ἀντιστρέψωμεν τὸ ἐρώτημα. Ποῖος δύναται νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι κατὰ τὰ προσεχῆ 40 ἔτη ἡ Ἐπιστήμη δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ ἐξεύρη νέους ἐπαναστατικοὺς τρόπους, ἐπὶ τῇ βάσει μάλιστα τῆς ἐπιστήμης τῆς Βιοχημείας· τρόπους καὶ μεθόδους καλυτέρας καὶ πλουσιωτέρας παραγωγῆς ὑλικῶν ἀγαθῶν καὶ μάλιστα τροφῶν; Δὲν διστάζω νὰ εἶπω ὅτι ἡ ἀλματωδῶς διὰ νέων ἀνακαλύψεων προάγουσα τὴν αὐξητικὴν ἱκανότητα τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν παραγωγὴν ἀφθονωτέρων ἀγαθῶν καὶ τροφῶν Ἐπιστήμη, πιστεύω ὅτι κατέχεται μᾶλλον ὑπὸ ἀϊσιοδοξίας ἐπαρκοῦς ἱκανοποιήσεως τῆς ἀνθρωπότητος τῶν ἀναγκαίων πρὸς συντήρησίν της ἀγαθῶν, μάλιστα διὰ τῆς ὀρθολογικῆς κατανομῆς τούτων εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

# Ο ΕΥΒΟΕΥΣ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ

## ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΖΙΓΑΒΗΝΟΣ

### (1835 - 1910)\*

17. Περί τῶν ἐν τῇ διασπορᾷ Ὁρθόδοξων παροικιῶν καὶ Ἐκκλησιῶν.

Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐκδιδόμενον γνωστὸν περιοδικὸν σύγγραμμα «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» (ἔτος ΚΖ', ἀριθ. 4, τῆς 27 Ἰανουαρίου 1907, σελ. 41 - 46, καὶ ἐν συνεχείᾳ σελ. 86 - 92). Ἡ πραγματεία αὕτη ἐδημοσιεύθη καὶ αὐτοτελῶς ὑπὸ τὸν τίτλον Γρ. Ζιγαβηνοῦ Ἀρχιμανδρίτου, «Αἱ ἐν διασπορᾷ Ὁρθόδοξοι παροικίαι καὶ Ἐκκλησίαι», Ἀθήνησι τύποις τῆς Ἐφημερίδος «Τὸ Κράτος» 1908.

Ἀναφορικῶς μὲ τὴν σύστασιν τῶν παροικιῶν ἀναγράφονται ἐν ἀρχῇ τῆς κανονικῆς ταύτης μελέτης τὰ ἐπόμενα: «Ὁρθόδοξοι παροικίας καὶ Ἐκκλησίας ἐν τῇ διασπορᾷ καλοῦμεν ἐκεῖνας αἰτίνες εὐρίσκονται, διεσπαρμέναι ἔξω τῆς κανονικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας καὶ περιφερείας ἐνὸς ἐκάστου τῶν ὀρθόδοξων ἐν Ἀνατολῇ Πατριαρχείων, ἔξω τῆς κανονικῆς δικαιοδοσίας καὶ ἐκκλησιαστικῆς περιφερείας μιᾶς ἐκάστης αὐτοκεφάλου καὶ ἀνεξαρτήτου ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας. Αἱ ὀρθόδοξοι αὗται παροικίαι ἢ κοινότητες καὶ Ἐκκλησίαι ἐν τῇ διασπορᾷ συνέστησαν τινὲς μὲν κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα, τινὲς δέ, αἱ πλείους αὐτῶν, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς συνέστησαν δὲ οὐχὶ ἔξ ἀποστολῆς τινος ἐκκλησιαστικῆς, ἤτοι Ἐκκλη-

σίας, ἀλλ' οἰκοθεν καὶ ἀφ' ἑαυτῶν πλὴν τῶν ἐν Ἰαπωνίᾳ, ἃς συνέστησαν Ρῶσοι ἱεραπόστολοι κατ' ἐντολὴν τῆς ἀγιωτάτης ῥωσσικῆς Συνόδου. Πᾶσαι δὲ αἱ λοιπαὶ συνέστησαν ὡς ἐπομένως.

Ἄμα προσήρχετο εἰς τινὰ πόλιν ἐμπορικὴν τῆς Εὐρώπης ἢ ἀλλαχοῦ ἱκανὸς ἀριθμὸς ὀρθόδοξων χριστιανῶν, μετερχομένων τὸ ἐμπόριον ἢ ἄλλο τι ἐπιτήδευμα πρὸς ἐπίτευξιν καὶ πορισμὸν τῶν ἀναγκῶν τοῦ βίου, οἱ ὀρθόδοξοι καὶ εὐσεβεῖς οὗτοι χριστιανοί, ἐμφορούμενοι θρησκευτικῶν καὶ φιλογενῶν αἰσθημάτων, ἠσθάνοντο τὴν ἐπείγουσαν ἀνάγκην συστάσεως ἐπιτροπῆς ἢ ἀδελφότητος ἐκ τῶν μᾶλλον ἰσχυρότων ἢ προεχόντων μελῶν τῆς παροικίας, τὴν ἀνάγκην θεμελιώσεως ἱεροῦ ναοῦ ἢ καὶ ἀπλοῦ παρεκκλησίου, ἐπομένως τὴν ἀνάγκην προσκλήσεως ἱερέως πρὸς ἐκτέλεσιν μὲν τῆς ὀρθόδοξου θείας λατρείας, πρὸς ἐκπλήρωσιν δὲ τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἱερῶν αὐτῶν καθηκόντων, ὡς ὀρθόδοξων καὶ πιστῶν τέκνων τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας»<sup>88</sup>.

Κατόπιν γίνεται λόγος περὶ τοῦ «Ἐκκλησιαστικοῦ διοργανισμοῦ» τῶν παροικιῶν τῶν Ὁρθόδοξων ἐν Ἀνατολῇ Πατριαρχείων, καὶ περὶ τοῦ διορισμοῦ προϊσταμένων ἱερέων τῶν παροικιῶν, ζήτημα τὸ ὅποιον ἐδημιούργει προστριβὰς μεταξὺ τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν. Συγκεκριμένως ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θέματος ὁ

88) «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», Κωνσταντινουπόλις, ἔτος ΚΖ', ἀριθ. 4, τῆς 27 Ἰανουαρίου 1907, σελ. 41.

\* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 331 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15-16 τεύχους.

Οἱ ἀπαισιοδοξίαν ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ διατυποῦντες ἐπιστήμονες, οἱ ἐπὶ τῶν στατιστικῶν δεδομένων τῆς σήμερον στηριζόμενοι, μεταξὺ τῶν ἄλλων προτείνουν πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐκ τοῦ ὑπερπληθυσμοῦ κινδύνων, ὡς ἀνασταλτικὸν μέσον τὸν περιορισμὸν τῶν γεννήσεων διὰ διαφό-

ρων μέσων καὶ μεθόδων. Τὸ ὅλον θέμα εἶναι σπουδαῖον καὶ χρήζει ἀπαντήσεως, τὴν ὁποῖαν προτιθέμεθα νὰ δώσωμεν εἰς τὸ προσεχές.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Γρηγόριος καταχωρίζει τὰ ἐξῆς: «Ἡ "Νέα Σιών" ὡς πρώτην προστριβὴν ἀναφέρει τὴν μεταξὺ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ τοῦ διορισμοῦ ἐκκλησιαστικοῦ προϊσταμένου ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ παροικίᾳ καὶ Ἐκκλησίᾳ τῆς Νέας Ἱερῆς ἐν Ἀμερικῇ, ὅτε, ὡς λέγει, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀνεγνώρισε τὸ δίκαιον τῶν παρατηρήσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐδικαιολόγησεν ἑαυτὸ ὁμολογήσαν, ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων προέβη εἰς τὸν διορισμὸν ἑτέρου προϊσταμένου. Ὡς δευτέραν προστριβὴν τῆς αὐτῆς φύσεως ἡ "Νέα Σιών" ἀναφέρει τὸν διορισμὸν ἑτέρου ἐκκλησιαστικοῦ προϊσταμένου ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ παροικίᾳ καὶ Ἐκκλησίᾳ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Νεαπόλεως, ὁπότε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐδέησεν αὐθις νὰ δικαιολογήσῃ καὶ τὸν διορισμὸν τοῦτον εἰς τὴν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τρίτη ὁμοία προστριβὴ, γράφει ἡ "Νέα Σιών", ἐπισυνέβη μεταξὺ τοῦ Πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν ἐν Μεμβούρνῃ τῆς Αὐστραλίας ὀρθόδοξον κοινότητα, εἰς ἣν κατ' αἴτησιν τῶν ἐκεῖ ὀρθοδόξων τὸ Πατριαρχεῖον τῶν Ἱεροσολύμων ἀπέστειλε συμφώνως τῇ αἰτήσῃ ἕγγαμον ἱερέα, γινώσκοντα τὴν τε ἑλληνικὴν καὶ τὴν ἀραβικὴν γλῶσσαν, ὡς ὄντων ἐκεῖ ὀρθοδόξων ἐλλήνων καὶ συρίων τῆς Παλαιστίνης. Ἄλλ' οἱ ἐν Μεμβούρνῃ ὑπήκοοι Ἕλληνες μετὰ τινα καιρὸν, ἀποπαθόντες εἰς τὴν ἐν Ἀθῆναις ἱερὰν Σύνοδον, ἐζήτησαν ἱερέα καὶ συνάμα νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῆς δικαιοδοσίαν, ἡ δὲ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐδέχθη τὴν αἴτησιν, καὶ ἔγραψε περὶ τούτου εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων, ὅπερ ἐνέδωκε καὶ ἀνεκάλεσε τὸν προαποσταλέντα ἱερέα Ἀθανάσιον· ἀλλ' οἱ ἀραβόγλωσσοι ὀρθόδοξοι ἐκράτησαν αὐτὸν ὡς ἴδιον αὐτῶν ἱερέα. Οὕτως ἡ ἐν Μεμβούρνῃ μικρὰ ὀρθόδοξος κοινότης ὑπάρχει εἰσέτι διηρημένη εἰς δύο κόμματα, κατὰ τὸ ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατοῦν ὠραῖον πρότυπον, ἵνα καὶ ἐν Αὐστραλίᾳ ἐπιδειχθῇ ὁ περιόξος ἔθνικὸς ἡμῶν κομματισμὸς, εἰσαχθεὶς καὶ ἐν τῇ ἀγίᾳ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ»<sup>89</sup>.

Τὸν σκοπὸν τῆς συγγραφῆς τῆς μελέτης ταύτης τὸν καθορίζει ὡς κατωτέρω: «Πρὸς ἐπίλυσιν λοιπὸν καὶ διακανόνισιν τοῦ τοιοῦτου ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος, παρατιθέμεθα ἐνταῦθα τὴν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου καὶ κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνας ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην καθυποβάλλοντες αὐτὴν εὐσεβάτως τοῖς ἀρμοδίοις ὡς σύμφωνον πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, ὡς γνώμην ὅπως προσοπικὴν. Εἶναι ὁμολογούμενον, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὡς Θεὸς καὶ θεμελιωτῆς τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας, ἔδωκε πλήρη καὶ ἀπεριόριστον δικαιοδοσίαν κατ' ἐξουσίαν εἰς τοὺς μακαρίους αὐτοῦ Ἀποστόλους, ἵνα πορευθῶσιν εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα καὶ κηρύξωσι τὸ Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ

κτίσει· «Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη... (Ματθ. κη', 19, 20. - Μάρκ. ις', 15)». Οἱ μακάριοι ὁμως Ἀπόστολοι διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δοθείσης αὐτοῖς θείας χάριτος καὶ ἐξουσίας δὲν ἀνεδείκνουν εἰς τὰς Ἐκκλησίας Ἀποστόλους, ἀλλ' ἐπισκόπους μετ' ὀρισμένης ἐπισκοπικῆς ἐξουσίας, ἐπομένως καὶ μετὰ περιορισμένης ἐπισκοπικῆς δικαιοδοσίας, ὅπως ἐν αὐτῇ καὶ μόνῃ ἐπισκοπεύουσι, καὶ ποιμαίνουσι, καὶ ἀγιάζωσι διὰ τῆς χάριτος τῶν θείων μυστηρίων τὸν περιούσιον τοῦ Κυρίου λαόν, ἐφ' ᾧ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον κατέστησεν αὐτοὺς ἐπισκόπους εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ (Πράξ. κ', 28, Ἐφεσ. δ', 12)<sup>90</sup>.

Περαιτέρω ἀναπτύσσει τὴν κανονικότητα τῶν παροικίων ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν χρόνων καὶ ἐν συνεχείᾳ, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἱερῶν Κανόνων τῶν Α', Β', καὶ Γ' Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ καταλήγει εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ ΚΗ' Κανόνος τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀναφορικῶς μετὰ τὰς ἐν αὐτῷ μνημονευομένας «βαρβαρικὰς χώρας» συμπεραίνων τὰ ἀκόλουθα: «Ὁ ἱερός ὁμως εἰκοστὸς ὄγδος κανὼν θεοπίπτει καὶ τὰ ἐπόμενα. «Ἐπι δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἐπισκόπους τῶν προειρημένων διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προειρημένου ἀγιωτάτου θρόνου τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας», νὰ χειροτονῇ δηλονότι ὄσους καὶ ὅπου θὰ ἐκρίνετο ἐπ' ἀνάγκης νὰ ὑπάρχωσι τοιοῦτοι ἐπίσκοποι ἐν ταῖς βαρβαρικαῖς χώραις, οὐχὶ ἐντὸς τῶν προειρημένων μητροπόλεων καὶ διοικήσεων, ἀλλ' ἔξω καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῶν τριῶν διοικήσεων τοῦ Πόντου, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Θράκης. Ὅτι δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθὲς νόημα τοῦ ἱεροῦ κανόνος εὐδὴλον ἐκ τούτου. Ἄν οἱ ἐπίσκοποι οὗτοι τῶν βαρβαρικῶν χωρῶν εὗρισκοντο ἐντὸς τῆς περιφερείας τῶν τριῶν τούτων μεγάλων μητροπόλεων καὶ τῶν πολιτικῶν διοικήσεων, τότε ἀναντιρρήτως ἐδικαιούντο κατὰ τὸν κανόνα οἱ μητροπολίται νὰ χειροτονῶσι τοὺς ἐπισκόπους τούτους καὶ οὐχὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Ἐπειδὴ ὁμως ὁ ἱερός κανὼν βαρβαρικὰς χώρας ἐννοεῖ τὰς χώρας τὰς ἔξω τῶν ὁρίων τῶν προειρημένων τριῶν μητροπόλεων καὶ διοικήσεων, ἐλλόγως ἔπεται, ὅτι ἡ ἔξω καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῶν τριῶν διοικήσεων ἐκκλησιαστικὴ δικαιοδοσία, καὶ ἡ ἐν ταῖς χώραις ταύταις ἱεραρχικὴ ἐξουσία πρὸς χειροτονίαν τῶν ἐπισκόπων προφανῶς καὶ κανονικῶς ἀπονέμεται ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ κανόνος καὶ ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ἀποστολικὸν καὶ ἀγιωτάτον θρόνον τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἀγιωτάτης τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας»<sup>91</sup>.

Ἐν τέλει, διὰ τὴν ρύθμισιν τοῦ ζητήματος ὁ Γρηγόριος ἀποφαίνεται ὡς ἀκόλουθος: «Ἐπὶ τέλους ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ ἐκφράσωμεν τὴν ταπεινὴν ἡμῶν

90) «Ἐ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ῆ Ἀ λ ἡ θ ε ι α», ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 44.

91) «Ἐ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ῆ Ἀ λ ἡ θ ε ι α», ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 46.

89) «Ἐ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ῆ Ἀ λ ἡ θ ε ι α», ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 42-43.

γνώμην και περί τοῦ ζητήματος, ὅπερ κυρίως ἐπήνεγκε τὰς διαιρέσεις μεταξύ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν μιᾶς κοινότητος, και τὰς προστριβὰς μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ, τοῦτέστι περί τῆς προσκλήσεως ἱερέως ὑπὸ ὀρθοδόξου τινὸς παροικίας ἐν τῇ διασπορᾷ. Κατὰ γενικῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων, οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ πάσης ἐν τῇ διασπορᾷ παροικίας, ἔχοντες ἀνάγκην ἱερέως, ἐφημερίου ἢ προϊσταμένου, ὀφείλουσιν, ὡς τέκνα πιστὰ και εὐσεβῆ τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, νὰ ἀπευθύνωνται πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιώτητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην και παρ' αὐτοῦ νὰ ζητῶσιν τὸν κατάλληλον λειτουργὸν και ἱερέα διὰ νὰ καταλάβῃ τὴν κενὴν θέσιν. Τοῦτο εἶνε τὸ νόμιμον και τὸ κανονικόν, ἐπειδὴ ἡ παροικία αὐτῶν εὐρίσκεται ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Ἐπειδὴ ὅμως, ὡς ἐπὶ τοῦ παρόντος συμβαίνει, οὕτω και ἐν τῷ μέλλοντι πιθανόν νὰ εὐρεθῶσιν ὀρθόδοξοι παροικίαι νὰ ἀποταθῶσιν πρὸς ζητησὶν ἱερέως οὐχὶ πρὸς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ πρὸς οἰανδήποτε ἄλλην κατὰ βούλησιν, πατριαρχικὴν ἢ αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν, φρονοῦμεν ταπεινῶς, ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης και ἡ ἀδελφικὴ ἐν Χριστῷ ἀγάπη ὑπαγορεύει ἵνα πᾶσα ἀγία τοῦ Θεοῦ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, λαμβάνουσα τὴν ἐν λόγῳ αἴτησιν, κοινοποιῇ ἀνυπερθέτως ταύτην τῇ Α. Θ. Παναγιώτητι, τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, ὑποδεικνύουσα 'συνάμα,' ἂν θέλῃ, κατὰ καθήκον, και τὸν ἴδιον ὑποψήφιον, ὅστις ἔχων τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας, τῆς γλώσσης, τῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας, τῆς ὀρθοδόξου πίστεως και εὐσεβείας, και τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, δύναται δικαίως νὰ καταλάβῃ τὴν κενὴν τοῦ ἐφημερίου ἢ τοῦ προϊσταμένου θέσιν ἐν τῇ παροικίᾳ. Ἀλλὰ και ἡ Α. Θ. Παναγιώτης δικαιούται νὰ ζητῇ ἀδελφικῶς παρὰ τῶν ἄλλων ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν, ἂν μὴ ἔχῃ, κατάλληλους ἱερεῖς και λειτουργοὺς διὰ τὰς ἐν τῇ διασπορᾷ παροικίας, και τοῦτο συμφώνως πρὸς τὸν 55 ἱερὸν κανόνα τῆς ἐν Κωνσταντινῶν ἀγίας Συνόδου, ὅστις παρῆχε τὸ δίκαιον εἰς τὸν ἕξαρχον μητροπολίτην Κωνσταντινουπόλεως νὰ λαμβάνῃ παρὰ τῶν ἄλλων ἐν τῇ βορείῳ Ἀφρικῇ Ἐκκλησιῶν πρεσβυτέρους ἢ διακόνους. Καθὼς οὖν ὁ ὢν κληρικὸς τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, ἐκλεγόμενος και ἀποστελλόμενος θὰ ἐφοδιάζηται διὰ τῶν ἀπαιτουμένων συστατικῶν πατριαρχικῶν ἐπιστολῶν, οὕτω και ὁ ὑπὸ οἰασδήποτε ἄλλης πατριαρχικῆς ἢ αὐτοκεφάλου ἀγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας ὑποδεικνυόμενος και ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐγκρινόμενος, θὰ λαμβάνῃ πρῶτον παρὰ τῆς συνιστώσης αὐτὸν Ἐκκλησίας τὰς ἀπολυτικὰς ἐπι-

στολάς, δυνάμει τῶν ὁποίων ἡ Α. Θ. Παναγιώτης θὰ ἐκδίδῃ τὰς ἀπαραιτήτους συστατικὰς πατριαρχικὰς ἐπιστολάς, δι' ὧν ἐφοδιαζόμενος ἐπιτρέπεται αὐτῷ νὰ ἐγκατασταθῇ ἐν τῇ ζητησῆσιν ὀρθοδόξῳ παροικίᾳ. Ὡστε κληρικὸς, ἦτοι πρεσβύτερος ἢ διάκονος, μὴ φέρον συστατικὰς ἐπιστολάς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἢ φέρον μόνον ἀπολυτικὰς τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, ἀπαγορεύεται τοῦ λοιποῦ αὐστηρῶς νὰ καταλάβῃ θέσιν πρεσβυτέρου ἢ διακόνου ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς διασπορᾶς, διὸ και δέον νὰ ἀνακαλῆται ἀμέσως ὁ τοιοῦτος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἣ ἔχειροτονήθη πρεσβύτερος ἢ διάκονος, και εἰς ἣν ἀνήκει, πρὸς παῦσιν τῶν σκανδάλων ἐνώπιον τοῦ ἑτεροδόξου κόσμου, και πρὸς ἐδραῖωσιν τῆς εἰρήνης και τῆς εὐταξίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ»<sup>92</sup>.

Ἡ μελέτη αὕτη τοῦ Γρηγορίου μαρτυρεῖ, ὡς και προηγούμεναι ἐργασίαι αὐτοῦ, τὸν σεβασμὸν και τὴν ἀφοσίωσιν αὐτοῦ πρὸς τὰ κανονικὰ δίκαια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Εἶναι δὲ ἄξιον ἐξάρσεως τὸ γεγονός ὅτι αἱ, ὡς ἄνω ἐν τέλει τῆς μελέτης του ταύτης, ἀπόψεις αὐτοῦ περί ρυθμίσεως τοῦ ζητήματος τῆς κανονικῆς σχέσεως και ἐξαρτήσεως τῶν ἐν τῇ διασπορᾷ Ὀρθοδόξων παροικῶν και Ἐκκλησιῶν, ἐδικαιώθησαν πλήρως ἐν τῇ παρῶν τῶν ἐτῶν εἰς τρόπον ὥστε αὐταὶ ὡς Ἀρχιεπισκοπαί, Μητροπόλεις και Ἐπισκοπαὶ ἐν Εὐρώπῃ, Ἀμερικῇ και Αὐστραλίᾳ κ.λπ. με ἑλληνικὸν πληθυσμὸν, νὰ ἀνήκουν πνευματικῶς εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Τέλος τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν **Χ α ρ α κ τ η ρ ι σ μ ὸ ν** τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ συνεξετέθησαν συνοπτικῶς ἀνωτέρω εἰς τὸν **θ ί ο ν** και τὰ **σ υ γ γ ρ ά μ μ α τ α** αὐτοῦ.

#### † Ο ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

92) «Ἐ κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ῆ Ἀ λ ῆ θ ε ι α», ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 91.

Σημειωτέον ὅτι ὁ καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης Β α σ ί λ ε ι ο ς Σ τ α υ ρ ί δ η ς εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ «Ἡ Ἱερὰ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης 1844-1923» τόμος Α', Ἀθήναι: 1970, σελ. 84, συμπεριλαμβάνει μεταξύ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Γρηγορίου Ζιγαβηνοῦ και δύο εἰσέτι ἔργα αὐτοῦ ἀποκείμενα εἰς τὰ χειρόγραφα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, ἦτοι «Ἐπιστημονικὸν Ἐγχειρίδιον Ὁμιλητικῆς» και «Ποιμαντικὴ Θεολογία». Νεωτέρα ὅμως ἐρευνα τοῦ ἴδιου διὰ τὴν ἀνεύρεσιν τῶν ὡς ἄνω ἐν χειρογράφοις ἔργων τοῦ Γρηγορίου ἀπέβη ἀρνητικῆ.

Η ΔΙΑΡΚΗΣ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ 125ης ΠΕΡΙΟΔΟΥ (1. 9. 81 — 31. 8. 82)



Τὰ Μέλη τῆς ὑπὸ τὴν νέαν σύνθεσιν Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου. Εἰς τὸ μέσον ὁ Μκκ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ καὶ ἐκατέρωθεν αὐτοῦ οἱ Σεβ. Μητροπολίται Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας κ. Τιμόθεος, Ναυπάκτου καὶ Ἀγίου Βλασίου κ. Δαμασκηνός, Ἐλευθερουπόλεως κ. Ἀμβρόσιος, Σερρών καὶ Νιγίτης κ. Κωνσταντῖνος, Κασσαδρείας κ. Συνέσιος, Λήμνου κ. Παντελεήμων, Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων, Δράμας κ. Διονύσιος, Ζακύνθου κ. Παντελεήμων, Καρπενησίου κ. Νικόλαος, Κυθήρων κ. Ἰάκωβος καὶ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐστάθιος. Ἐπίσης ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀρχιμ. κ. Ἱερώνυμος Αἰάπης καὶ οἱ Γραμματεῖς Αὐτῆς ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κακουλίδης καὶ Γρηγόριος Παπουτσόπουλος.

# ΤΟ ΑΚΤΙΣΤΟΝ ΦΩΣ

## ΤΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΘΕΝΤΟΣ ΚΥΡΙΟΥ\*

Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, ὀμιλοῦντες διὰ τὸ γεγονός τῆς Μεταμορφώσεως, μαρτυροῦν διὰ τὴν ἀκτιστον φύσιν, τὴν θεϊαν φύσιν τοῦ φωτός, τοῦ ἐμφανισθέντος εἰς τοὺς τρεῖς «προκρίτους» μαθητάς. Οἱ ἅγιοι, Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός, Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, Ἀνδρέας Κρήτης, Ἰωάννης Δαμασκηνός, Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος καὶ κατ' ἐξοχὴν ὁ Γρηγόριος Παλαμᾶς, ἐκφράζονται κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα καὶ αἱ ἀναφοραὶ των δὲν πρέπει εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν νὰ ἐρμηνεύωνται ὡς ρητορικὰ σχήματα ἢ τρόποι συμβολικοὶ καὶ ἀνθρωπομορφικοί.

Τὸ Φῶς, τὸ ὁποῖον εἶδον οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὸ ὄρος Θαβὼρ, ἦτο ἡ λαμπρότης καὶ τὸ ἀπαύγασμα τῆς δόξης τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Αἰώνιον, ἀτελεύτητον, ἀόρατον διὰ τοὺς πολλούς, ἦτο καὶ εἶναι ἐκτὸς χρόνου καὶ τόπου. Κάμνει δὲ αἰσθητὴν τὴν παρουσίαν Του εἰς πάσας τὰς Θεοφανείας τῆς Παλαιᾶς, ἀλλὰ καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ θεῖον αὐτὸ Φῶς κατοικεῖ καὶ σκηνώνει εἰς τὸν Θεάνθρωπον, ἔνθα κατοικεῖ σωματικῶς ἅπαν τὸ πλῆρωμα τῆς Θεότητος (Κολασ. β, 9). Καὶ ἐνῶ κατὰ τὴν ἐπίγειον ζωὴν Του ἐφώτιζεν διαρκῶς διὰ τοῦ Θεοῦ τοῦτου φωτός, καὶ ἐνῶ «ἦν τὸ Φῶς τὰ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐν τῷ κόσμῳ ἦν καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο... ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω» (Ἰωάν. α, 8-10), ἔμενε τὸ Φῶς αὐτὸ ἀόρατον καὶ ἀθέατον εἰς τὴν πλειονότητα τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου δὲν ὑπῆρξεν ἐν γεγονόσι προσδιοριζόμενον χρονικῶς καὶ τοπικῶς ὡς ἔκτακτον καὶ ἀνεπανάληπτον φαινόμενον. Οὐδεμία ἀλλαγὴ συνέβη τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, οὐδὲ καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην Φύσιν Του. Ἀσφαλῶς ἕμως ἀλλαγὴ ἐγένετο εἰς τοὺς Ἀποστόλους, οἱ ὁποῖοι ἔλαβον πρὸς στιγμὴν τὴν ἰκανότητα νὰ ἀντικρίσουν τὸν

Διδάσκαλόν των ὡς ἦτο εἰς τὴν πραγματικότητα, καυγαζόμενον δηλαδὴ καὶ λαμπρυνόμενον ὑπὸ τοῦ αἰωνίου Φωτός τῆς Θεότητός Του.

Διὰ τοὺς Ἀποστόλους ἡ στιγμὴ αὐτὴ εἶναι μία ἔξοδος ἀπὸ τὰ φαινόμενα τοῦ «παρόντος αἰῶνος» καὶ μία εἴσοδος εἰς τὴν πραγματικότητα τοῦ «μέλλοντος αἰῶνος».

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἀναφέρει ὅτι «... τῆς Θεότητός ἐστι τὸ Φῶς ἐκεῖνο, καὶ ἀκτιστόν ἐστι... οὐδὲ τὸ Φῶς ἐκεῖνο αἰσθητόν, οὐδὲ οἱ ὄρωντες αἰσθητικοὺς ἀπλῶς ἑώραν ὀφθαλμοῖς, ἀλλὰ μετασκευασθεῖσι τῇ δυνάμει τοῦ Θεοῦ Πνεύματος».

Διὰ νὰ λάβῃ κανεὶς πείραν αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ Φωτός διὰ τῶν σωματικῶν ὀφθαλμῶν του, ὡς εἶδον τοῦτο ἐπὶ τοῦ ὄρους Θαβὼρ οἱ τρεῖς μαθηταί, πρέπει νὰ ὑποστῇ ἐν εἶδος «μεταμορφώσεως».

Ἡ μυστικὴ ἐμπειρία καὶ κοινωνία μετὰ τοῦ θαυραίου Φωτός προϋποθέτει ἀλλοίωσιν εἰς τὴν φύσιν μας, ὡς σημειώνει ὁ ὕμνογράφος: «θεῦτε νῦν τὴν κρεῖττονα ἀλλοιωθέντες ἀλλοίωσιν... Χριστῷ συμμορφούμενοι... μυστικῶς ἐποπτέυσωμεν Χριστὸν ἐξαστράφαντα θεϊκαῖς ἀκτίσι».

«Θεὸν γὰρ ὄρωσιν, κατὰ τὸν Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν, οἱ κεκαθαρμένοι τὴν καρδίαν κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἀψευδῆ μακαρισμόν, ὃς Φῶς ὢν, κατὰ τὴν θεολογικωτάτην Ἰωάννου τοῦ τῆς θροντῆς υἱοῦ Φωγῆν, οἰκίζετε καὶ ἐμφανίζει ἐαυτὸν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν καὶ ἀγαπηθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ».

Ὅρθως ἔχει λεχθεῖ ὅτι «τὸ γεγονός τῆς μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ τὸν ἀρραβῶνα τῆς «πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, θεωρίας τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα. Καὶ περιέχει θαύτατον ἐσχολογικὸν νόημα. Οἱ Πατέρες εὕρισκουν εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Χριστοῦ χαρακτηριστικὴν περίπτωσιν πραγματοποιηθείσης ἐσχολογίας. Ἐφ' ὅσον τὸ Φῶς τῆς μεταμορφώσεως εἶναι τὸ αὐτὸ μετὰ τοῦ Φωτός τῆς Βα-

\* Ἡ ὁμιλία αὕτη ἐγένετο εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κουτλουμουσίου κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Θεῆας τοῦ Κυρίου Μεταμορφώσεως 6/19-8-1980 π. ἔ.

σιλείας τοῦ Θεοῦ, τοῦτο δὲ ἐφανερώθη διὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ μεταδίδεται ἐν Πνεύματι ἀγίῳ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἤδη παρούσα εἰς τὸν κόσμον» (Γ. Μαντζαρίδης «Παλαμικά» σελ. 262).

Ἐξ ἄλλου, ὡς παρατηρεῖ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ἡ ἔλευσις τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι θέμα τοπικῆς μετακινήσεως, ἀλλὰ φανερώσεως. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι παρούσα πανταχοῦ. Ὅταν ὁ πιστὸς ἐτοιμάζεται καταλλήλως, δέχεται διὰ τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ τὴν φανέρωσιν τῆς δόξης τῆς Βασιλείας Του.

Ὁ ἴδιος ἐρμηνεύων τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου πρὸ τῆς μεταμορφώσεως: «εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει» (Μάρκου θ, 1), παρατηρεῖ τὰ ἐξῆς: «Πανταχοῦ ἐστὶν ὁ τοῦ παντός Βασιλεὺς, καὶ πανταχοῦ ἐστὶν ἡ Βασιλεία Αὐτοῦ, ὥστε τὸ ἔρχεσθαι τὴν αὐτοῦ βασιλείαν οὐ τὸ ἄλλοθεν ἀλλαχόσε παραγίνεσθαι δηλοῖ, ἀλλὰ τὸ φανεροῦσθαι ταύτην τῇ δυνάμει τοῦ θείου Πνεύματος· διὰ τοῦτο ἔλεγεν, ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει· ἥτις δύναμις οὐχ ἀπλῶς τοῖς τυχοῦσιν ἐγγίνεται, ἀλλὰ τοῖς ἐστηκόσιν μετὰ τοῦ Κυρίου, τουτέστι τοῖς ἐστηρικμένοις ἐν τῇ πίστει αὐτοῦ, καὶ τοῖς κατὰ Πέτρον καὶ Ἰακώβον καὶ Ἰωάννην, καὶ τούτοις ἀναφερομένοις ὑπὸ τοῦ Λόγου πρότερον εἰς ὄρος ὑψηλόν, δηλονότι τῆς φυσικῆς ἡμῶν ταπεινότητος ὑπεραναδιδαζόμενος· ἐπεὶ καὶ διὰ τοῦτο Θεὸς ἐν ὄρει, κατὰ τὸν εἰπόντα, φαντάζεται τὸ μὲν τοι καταβαίνων αὐτὸς τῆς οἰκείας περιουσίας, τὸ δὲ ἡμᾶς ἀνάγων ἐν τῆς κάτωθεν ταπεινώσεως, ἵνα χωρηθῇ μετρίως γοῦν γεννητῇ φύσει, καὶ ὅσον ἀσφαλὲς ὁ ἀχώρητος» (Ἀπὸ «Παλαμικά» Γ. Μαντζαρίδης σελ. 263).

Ἐπομένως ὁ ἄνθρωπος δύναται ἀπὸ τῆς παρουσίας καταστάσεώς του νὰ καταστῇ κοινωνὸς καὶ μέτοχος τῆς ἐσχατολογικῆς δόξης τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ λάβῃ τὸν ἀρραβῶνα τῆς «πρόσωπον πρὸς πρόσωπον» θεωρίας Του. Καὶ ἡ θεωρία τῆς ἀκτίστου καὶ αἰδίου αὐτῆς δόξης τοῦ θείου Φωτὸς δὲν εἶναι στατική, παθητικὴ κατάστασις. Ἐχει δυναμικὸν χαρακτῆρα καὶ καθίσταται ἀμυδροτέρα ἢ λαμπροτέρα ἀναλόγως πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην δεκτικότητα. Καὶ ὡς προσδευτικὴ ἀποκάλυψις οὐδέποτε λαμβάνει τέλος, οὔτε εἰς τὸν παρόντα θεδικὸν κόσμον, ἀλλ' οὔτε εἰς τὸν μέλλοντα.

Τοιοιτοτρόπως τὸ Φῶς, ὅπερ εἶδον οἱ Ἀποστόλοι τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ ὄρος Θαβὼρ, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον βλέπουν ἐν συνεχείᾳ οἱ ἐκλεκτοὶ ἀνὰ τοὺς χριστιανικοὺς αἰῶνας, εἶναι τὸ Φῶς τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ,

ὅπερ θὰ ἀντικρύσουν οἱ πιστοὶ κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα. Διὰ τοῦτο καὶ τόσον χαρακτηριστικῶς ὀνομάζεται αὐτὸ «προσίμιον τῆς δευτέρας τοῦ Χριστοῦ Παρουσίας», «ὀπίστασις τῶν μελλόντων ἀγαθῶν», «ἀρραβῶν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος» ἢ «κοινὸν βραβεῖον καὶ ἔνδυμα τῆς θεώσεως τῶν Χριστιανῶν» (Γρηγόριος Παλαμᾶς).

Τὸ Φῶς τῆς Μεταμορφώσεως ὑπῆρχεν πρὶν καὶ μετὰ τὸ γεγονός εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ ὡς φυσικὴ λαμπρότης τῆς θεότητός Του. Ὅταν μετεμορφώθη ἐνώπιον τῶν μαθητῶν Του δὲν προσέλαβεν οὔτε συνέστησε νέον στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχεν προηγουμένως. Ἄλλ' ἐφάνερωσεν εἰς τοὺς μαθητὰς Του τὴν δόξαν Του καὶ ἔκαμεν τούτους κοινωνοὺς «καθὼς ἠδύναντο» καὶ «ὡς ἐχώρουν» αὐτῆς τῆς δόξης Του, τὴν ὁποῖαν εἶχεν αἰδίως καὶ ἀνάρχως. Τὸ Φῶς δηλαδὴ τῆς μεταμορφώσεως δὲν ἀποτελεῖ τρίτην κεκρυμμένην φύσιν τοῦ Χριστοῦ ἢ ἕτερον στοιχεῖον μετὰ τῆς θείας καὶ ἀνθρωπίνης φύσεως Του, ἀλλὰ τὴν φυσικὴν λαμπρότητα τῆς θεότητός Του, ἥτις ἔμενεν καὶ μένει ἀπρόσιτος, ἀθέατος, ἀράτος καὶ ἀγευστος εἰς τὸν σαρκικὸν καὶ «κοσμικόν» ἄνθρωπον, ἔστω καὶ ἂν φέρεται ὡς πιστός.

Μεταμορφοῦται ὁ Χριστός, ὅπως ἀναφέρει ὁ «ἀγιορειτικὸς τόμος, ὑπὲρ «τῶν ἱερῶς ἡσυχάζοντων», ὅχι προσλαμβάνων ἐκεῖνο ποῦ δὲν ἦτο αὐτός, οὔτε μεταβάλλεται εἰς ἐκεῖνο ποῦ δὲν ἦτο, ἀλλὰ ἀποκαλύπτων εἰς τοὺς μαθητὰς του αὐτὸ ποῦ ἦτο, διὰ τῆς διανοίξεως τῶν ὀφθαλμῶν των, ὥστε νὰ ἴδουν ὅ,τι δὲν ἔβλεπον. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός μένει ὁ ἴδιος, ἐνῶ εἰς τοὺς μαθητὰς φαίνεται διάφορος» («Ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς» μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιάτου, σελ. 157).

Εἶναι ἀξιοπρόσεκτος ἡ παρατήρησις ἢ ἀναφέρουσα σχετικῶς πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς μεταμορφώσεως τὰ ἐξῆς: «Ἡ εἰκόνα τῆς μεταμορφώσεως δὲν εἶναι πιὸ φωτεινὴ ἀπὸ τὴν εἰκόνα τῆς Σταυρώσεως τοῦ Κυρίου, δὲν «λάμπει» στὴ μεταμόρφωση περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι στὴν ὁποιαδήποτε ἄλλη εἰκόνα Του. Ἡ μεταμόρφωση ἐδῶ δὲν εἶναι μεμονωμένο καὶ ἀποκομμένο γεγονός, ἀλλὰ χάρις καὶ μυστικὸς φωτισμὸς, ποῦ γαμίζει καὶ ζωοποιεῖ τὰ πάντα. Ὅλη ἡ εἰκονογραφία εἶναι χῶρος μεταμορφωμένων μετὰ καὶ ἀνακατάταξη, διάρθρωση καὶ περιχώρηση. Εἶναι ὁ κόσμος τῆς μεταμορφώσεως, ὁ κόσμος τοῦ ἀκτίστου φωτισμοῦ. Ἔτσι αὐτὸς ποῦ ἔχει αἰσθήσεις πνευματικῆς μπορεῖ νὰ δῇ τὴν ἀκτίστη—καὶ ἀόρατη στὸ γυμνὸ ὀφθαλμὸ— λάμψη, ποῦ ἔχει καταγαλάσει καὶ τὰ σκοτεινὰ καὶ τὰ φωτεινὰ. Ἡ μεταμόρφωση σὰν χάρις ἔχει ἀπλωθεῖ ἀσχετῶς καὶ ἔχει ἀλλοιώσει τὰ πάντα θνητεύς, τὸν πόνο καὶ τὴν χαρὰ, τὴν ζωὴν καὶ τὸ θάνατο» («Εἰσο-



δικό» ἀρχιεπισκόπου Βασιλείου, ἡγουμένου Σταυρονική-  
τα, σελ. 133).

Συμφώνως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἁγίου Γρηγο-  
ρίου Παλαμᾶ, ἥτις εἶναι ἔκφρασις τῆς ὀρθοδόξου ἀλη-  
θείας καὶ ζωῆς, τὸν ἀραβδῶνα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν  
δὲν λαμβάνει μόνον ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα, τὸ ὁ-  
ποῖον συμβαδίζει μετ' αὐτῆς εἰς τὸν ὁρμόν τοῦ ἁγιασμοῦ.  
Ὁ ἀπορρίπτων καὶ μὴ ἀποδεχόμενος ταύτην τὴν ἀλή-  
θειαν καταλήγει εἰς τὴν ἄρνησιν τῆς συμμετοχῆς τοῦ  
ἀνθρωπίνου σώματος εἰς τὴν μακαριότητα τοῦ μέλλοντος  
αἰῶνος. Ἄν τὸ σῶμα εἶναι προωρισμένον γὰρ μετάσχη  
εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, φυσικὸν εἶναι γὰρ  
γίνεσθαι κοινωνὸν τῶν θείων δώρων καὶ ἐπὶ τοῦ παρόν-  
τος κόσμου. Ἡ «πρόσωπον πρὸς πρόσωπον» θεὰ τῆς δό-  
ξης τοῦ Θεοῦ θὰ πραγματοποιηθῆ ἀσφαλῶς κατὰ τὸν μέλ-  
λοντα αἰῶνα. Ἄλλ' ὅμως ἀπὸ τοῦ παρόντος αἰῶνος καὶ  
διὰ τῆς παρουσίας ἀνθρωπίνης καταστάσεώς μας εἶναι  
δυνατὴ ἡ πρόγευσις αὐτῆς ἐντὸς τῆς «κοινωνίας τῆς  
θεώσεως» (Γρηγόριος Παλαμᾶς), ἥτις εἶναι ἡ Ἐκκλη-  
σία τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ ὁσιος Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ, κατὰ τὴν γνωστὴν  
συνομιλίαν του μετὰ τοῦ Μοτοβίλωφ, μεταξὺ τῶν ἄλλων,  
προσδιορίζει καὶ τὸν σκοπὸν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς:

«Ἡ προσευχὴ, ἡ νηστεία, αἱ ἀγρυπνίαι καὶ ὅλαι αἱ  
χριστιανικαὶ ἀσκήσεις — μᾶς λέγει:— καίτοι εἶναι ἄρι-  
σται καθ' ἑαυτάς, οὐδόλως ἀντιπροσωπεύουσι μόναι τὸν  
σκοπὸν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς· εἶναι μόνον ἀπαραίτητα  
μέσα διὰ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ. Διότι ὁ ἀλη-  
θὴς σκοπὸς τῆς χριστιανικῆς ζωῆς εἶναι ἡ ἀπόκτησις  
τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὅσον ἀφορᾶ δὲ εἰς τὰς νηστείας,  
τὰς ἀγρυπνίας, τὰς προσευχάς, τὰς ἐλεημοσύνας καὶ τὰ  
ἄλλα καλὰ ἔργα, τὰ ὅποια γίνονται ἐν ὀνόματι τοῦ Χρι-  
στοῦ εἶναι μέσα διὰ τὴν ἀπόκτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύμα-  
τος» (βιογραφία τοῦ Σεραφεῖμ Σάρωφ, σελ. 67).

Καὶ ἀσφαλῶς ἡ ἀπόκτησις καὶ στήνωσις τοῦ Ἁ-  
γίου Πνεύματος «ἐν ἡμῖν» περιλαμβάνει καὶ τὰς ἐλλάμ-  
ψεις τοῦ Θαθωρείου Φωτός.

Δι' ἡμᾶς ὅμως, ὅτινες πολιτευόμεθα ἐν τῷ κόσμῳ,  
φαίνονται πολλάκις αἱ ἀλήθειαι αὐταὶ «ἄρητα ρήμα-  
τα». Ὅντες ἀνυποφίαστοι, περιορίζομεν τὴν ἐν Χριστῷ  
ζωὴν εἰς «τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἀνηθον καὶ τὸ κύμνον»  
καὶ ἀφηγομεν τὰ θαυτέρω τοῦ νόμου (Ματθ. κγ', 23).  
Τρεφόμεθα διὰ «γάλακτος» καὶ οὐχὶ διὰ «βρώματός» καὶ  
«νηπιάζομεν» ἐν Χριστῷ ὡς «σαρκικοί» (Α' Κορ. γ',  
1-3).

Εἶναι ἀνάγκη δὲ γὰρ συνειδητοποιηθῆ ὑφ' ὧν ὅλων τῶν  
ἐπικριτῶν τοῦ «μοναστικοῦ ιδεώδους», τὸ ἀπὸ ποίας πλά-  
νας καὶ ἐκτροπᾶς μᾶς ἀσφαλίζουν «οἱ Φιλόσοφοι τοῦ θα-

νάτου καὶ τῆς ζωῆς» καὶ τὸ πόσον οἱ μοναστικοὶ χώροι  
καθίστανται αἱ προφυλακαὶ τῆς «ἐν πορείᾳ» Ἐκκλησίας.

Δυστυχῶς, εὐρίσκουμαι εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν γὰρ  
ἐπιθεβαιώσω καὶ γὰρ προσυπογράψω τὴν διαπίστωσιν τοῦ  
π. Θεοκλήτου Διονυσιάτου εἰς τοὺς «Ἀθωνικοὺς διαλό-  
γους»: «Φαίνεται πῶς, πλὴν τῶν πολλῶν, καὶ ἀρκετοὶ  
ἐργάται τοῦ Ἀμπελώνος τοῦ Χριστοῦ, κληρικοί καὶ λαϊ-  
κοί, δὲν ἔχουν κατανοήσει, ὅτι ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία  
εἶναι διαποτισμένη ἀπὸ τὸν μοναστικὸν βίον, ἔχει ἀδιάρ-  
ρηκτες ἐσωτερικὰς σχέσεις μὲ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν πρακτι-  
κὴν πεῖρα του, ὅτι αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ τὸν ἔχει  
ἀναγάγει σὲ περιωπὴ ἀπαραίτητου θεσμοῦ, ὅτι ἀναγνω-  
ρίζει πῶς ἡ ὁδὸς τοῦ μοναχικοῦ βίου ἀνάγει εἰς τὴν τελειό-  
τητα, διὰ σταδιακῶν καθάρσεων καὶ ἀναβάσεων, τοὺς  
ἐπιειμένους, ὅτι χάρις στὸν μοναχισμόν ἀνεδείχθησαν πλή-  
θη ἁγίων ἐκ μοναχῶν καί, τέλος, χωρὶς αὐτὸν νοθεύεται  
ἡ Ὀρθοδοξία» («Ἀθωνικοὶ Διάλογοι» τεύχος 71-72 σελ.  
1).

Αἱ προσκυνηματικαὶ παρουσίαι μας εἰς τὸ «περιβό-  
λι τῆς Κυρίας Θεοτόκου» ἐπιθεβαιώσουν τὴν πεποίθησιν  
μας ὅτι ἂν «Φῶς μὲν μοναχοῖς, Ἄγγελοι· Φῶς πάντων  
ἀνθρώπων, μοναχικὴ πολιτεία». Μόνον ἐντὸς τῆς «ἀγγε-  
λικῆς πολιτείας» ἀποβάλλομεν τὴν αὐτοπεποίθησιν τοῦ  
«σωσαμένου» καὶ ζῶμεν τὴν κατάστασιν τῆς συνεχοῦς  
μετανοίας, ἥτις ἀποτελεῖ βασικὴν προϋπόθεσιν τῆς ἐ-  
λευθέρως τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν προσωπικὴν μας  
ζωὴν. Ἐδῶ εἰς τοὺς μοναστικούς χώρους κατανοοῦμεν  
τὸ ἦθος καὶ τὴν ἀλήθειαν τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότη-  
τος. Ἐδῶ ἐρμηνεύομεν καὶ τὸν λόγον τοῦ Ἰσαὰκ τοῦ  
Σύρου: «Εἰ γὰρ πάντες ἁμαρτωλοὶ ἐσμεν, καὶ οὐδεὶς  
ὑπέρτερος τῶν πειρασμῶν, οὐδεμία ἄρα ἀρετῶν ὑψηλοτέ-  
ρα τῆς μετανοίας. Ὅτι οὐδὲ τελειωθῆναι δύναται τὸ  
ἔργον αὐτῆς πώποτε. προσήκει γὰρ αὕτη πᾶσιν ἁμαρ-  
τωλοῖς, καὶ δικαίοις πάντοτε τοῖς δουλομένοις σωτηρίας  
τυχεῖν. Καὶ οὐδεὶς ἐστὶν ὁρος τελειώσεως, ὅτι τελειότης  
καὶ τῶν τελείων, ὅντως ἀτέλεστος. Διὰ τοι τοῦτο ἡ με-  
τάνοια, οὔτε καιροῖς, οὔτε πράξεισι περιορίζεται ἕως θα-  
νάτου» (Ἰσαὰκ ὁ Σύρος, λόγος γε' σελ. 220).

Ἰδοὺ διατὶ «τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν  
ἐν εἰρήνῃ καὶ μετανοίᾳ ἐκτελέσαι, παρὰ τοῦ Κυρίου αἰ-  
τησώμεθα». Ζῶντες «ἐν μετανοίᾳ» ἔχομεν τὴν παρρησίαν  
γὰρ ζητήσωμεν μετὰ τοῦ ὑμνογράφου τῆς σημερινῆς ἑορ-  
τῆς: «καταύγασον καὶ ἡμᾶς τῷ φωτὶ τῆς σῆς ἐπιγνώ-  
σεως καὶ ὁδήγησον ἐν τῇ τρίβῳ τῶν ἐντολῶν Σου... Χρι-  
στὲ ὁ Θεός, καὶ ἡμᾶς καταύγασον ἐν τῷ Φωτὶ τῆς ἀπρο-  
σίτου Σου δόξης, καὶ ἀξίους ἀνάδειξον κληρονόμους τῆς  
ἀτελευτήτου Βασιλείας Σου, ὡς ὑπεράγαθος».

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

# Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ\*

Ὁ Θεὸς Πατὴρ<sup>114</sup> καὶ ὁ Θεὸς Υἱὸς<sup>115</sup> συνιστοῦν τὰς ἀενάους καὶ διαρκεῖς πηγὰς τῆς παρακλήσεως καὶ τῆς ἐλπίδος. Διὰ τῆς θερμῆς καὶ ἀνυποκρίτου προσευχῆς ἐνισχυόμενος ὁ χριστιανὸς κατέχει τὰ δῶρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὁσημέραι δὲ διὰ τῆς κατὰ Χριστὸν ἀσκήσεως καὶ πάλης αὐξάνει ταῦτα προκόπτων ἔτι μᾶλλον ἐν τῇ ἀρετῇ καὶ τῷ ἀγαθῷ. Ἐκτοτε ἡ ἀναγεννηθεῖσα καρδιά τῶν χριστιανῶν οὐ μόνον χαίρει καὶ ἀγάλλεται ἐν τῇ παρηγορίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ καὶ στηρίζεται<sup>116</sup>, τῆς θείας χάριτος κατευθυνούσης τούτους (τοὺς χριστιανούς) πρὸς τὸν τελικὸν αὐτῶν σκοπὸν. Ἡ εὐφροσύνη, ἡ ἀνεκλάλητος χαρὰ καὶ ἡ δύναμις πρὸς ἐπιτέλειαν τοῦ ἀγαθοῦ κοσμοῦσι τὸν ἀναγεννηθέντα, οὐτινος ἔφ' ἐξῆς ἐμπνέουσι:

\* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 333 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15-16 τεύχους.

114. Ρωμαίους, 15,5,13.

115. Κολασσαεῖς, 1,27.

116. Τὸ ρῆμα στηρίζειν χρησιμοποιεῖται σχεδὸν πάντοτε ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ ἐν ἠθικῇ ἐννοίᾳ (Λουκᾶ, 9,51. Πρβλ. J. Starcky, *Obfirmavit faciem suam ut iret Jerusalem*, ἐν *Mélanges J. Lebreton*, Paris, 1951, σελ. 197-202). Ὁ Θεὸς εἶναι ἐκεῖνος ὅστις στερεοποιεῖ καὶ στηρίζει καὶ ἐνισχύει τὰς ἀγαθὰς διαθέσεις τῶν πιστῶν. (Ρωμαίους, 16,25. Α' Θεσσαλονικεῖς, 3,13. Β' Θεσσαλονικεῖς, 3,3. Α' Πέτρου, 5,10). Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος πάντοτε ἔχει τὴν φροντίδα, ἤδη ἀπὸ τῶν πρώτων κηρυγμάτων του, νὰ παγιώσῃ τὸ θεμελιωθὲν ἔργον τοῦ Κυρίου. (Πράξεις, 18,23. Α' Θεσσαλονικεῖς, 3,2. Πρβλ. Ρωμαίους, 1,11,12). Ἡ παγιώσις αὕτη εἶναι ὁ καρπὸς τῆς πίστεως εἰς τὴν παρεχομένην βοήθειαν ὑπὸ τῆς θείας Χάριτος. (Β' Πέτρου, 1,12. Ἰακώβου, 5,8. Ἀποκάλυψις, 3,2). Πρόκειται περὶ σταθερωτέρας πεποιθήσεως εἰς τὰς τῆς πίστεως ἀληθείας καὶ ἰσχυροτέρας ἀποφάσεως τῆς θελήσεως, ὅπως ἐμμένη καὶ ζῆ βάσει τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου. Οὕτως ἡ χριστιανικὴ ζωὴ ἀποβαίνει σταθερωτέρα καὶ μᾶλλον θεμελιωμένη. (Ἐν Α' Πέτρου, 5,10 τὸ ρῆμα στηρίζειν συνδέεται πρὸς τὰ ρήματα σθενοῦν καὶ θεμελιούν, πρβλ. Ματθαῖου, 7,25. Ἐφεσίους, 3,17. Κολασσαεῖς, 1,23: «θεμελιωμένοι καὶ ἑδραῖου»). Ἡ ἐννοια τῆς προόδου ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, οὐσα ἐκεῖνη ἢ τῆς παγιώσεως, ἀποκαλύπτει τὴν ἰσχὴν τῆς ἀρετῆς (πρβλ. Ἐφεσίους, 6,10), προσδεύω δὲ ἔχει τὴν ἐννοίαν τοῦ ἀνδρίζομαι. Πρβλ. Α' Κορινθίους, 16,13 «ἀνδρίζεσθε». 13,11 «ὅτε γέγονα ἀνήρ». Ἐφεσίους, 4,12 «μέχρι καταστήσωμεν οἱ πάντες... εἰς ἄνδρα τέλειον».

τὴν καθόλου διαγωγήν αὐτοῦ. Αἱ ἀρεταὶ αὗται ἐμφυτοῦσται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἐμφυχούνται ἐν τῇ ἐκστάσει τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῇ ἀφομοιώσει τῶν καρπῶν τοῦ Γολγοθᾶ.

Ἡ ἐπιμονὴ αὕτη ἐπὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐν ταῖς πρώταις ἐπιστολαῖς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου προσδίδει εἰς τὴν διδασκαλίαν Του ἰδιάζοντά τινα ἀγαθὸν τόνον διάφορον ἐκείνου τοῦ παρατηρουμένου ἐν τοῖς λόγοις Του τοῖς περιεχομένοις ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν Ἀποστόλων. Ἡ ἀποκάλυψις τῆς ἀγάπης φυλάσσεται κατὰ συνέπειαν ἐν τῇ πίστει. Ὅσοι οἱ πιστοὶ ἐγένοντο θαθεῶς λόγοι, τοῦτο δεικνύουσι αἱ ἀπλᾶ ὑποδείξεις τῶν πρωϊαιτάτων πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου, αἵτινες οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰ μὴ συστάσεις καὶ ὑπαγιγμοὶ εἰς ἐν ὑποτιθέμενον γνωστὸν δόγμα.

Ὁ Παῦλος συναφῶς πρὸς τὰ ἀνωτέρω ρηθέντα ἐν τῇ Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἀμοιβῆς τῶν χριστιανῶν τῶν ἀγαπώντων τὸν Θεόν: «ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν»<sup>117</sup>. Ἐξ ἐπόψεως φιλολογικῆς ἡ σημασία αὕτη τοῦ ρήματος ἀγαπᾶν εἶναι σπανία, οὐχὶ ὁμως ἀσυνήθης παρὰ τῷ Παύλῳ. Τῷ ὄντι, ὁ ἐν λόγῳ στίχος<sup>118</sup> ἀποδίδει πλήρως τὸν χαρακτηρισμὸν

117. Α' Κορινθίους, 2,9.

118. Κατὰ τὸν C. Spicq (*Agaré*, τόμος Α', Paris, 1958, σελ. 220, ὑποσημ. 1) ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἐν τῷ εἰρημένῳ στίχῳ βλέπει ἐν σύμφυρμα ἐκ παραθέσεων ὡς ἐγγιστα ἐκ τοῦ Ἡσαίου, 64,4. 65,17. Πρβλ. 52,15, μεταγεγραμμένων *ad sensum*. Σύγχρονοι ἐρμηνευταὶ (τελευταίως ὁ B. P. W. Sta-ther Hunt, *Primitive Gospel Sources* Londres, 1951, σελ. 129-131) υἱοθετοῦν τὴν γνώμην τοῦ Ὀριγένους (185-254), ὅστις παραπέμπει ἐν τῇ Ἀποκαλύψει τοῦ Ἡλιοῦ, XI, 34, ἡ δὲ μαρτυρία αὕτη ἐξηκριβώθη σήμερον. Τὸ ἀπόσπασμα τὸ ἐφευρεθὲν ἐν ἔτει 1870 (ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Dillmann, Leipzig, 1877) δὲν περιέχει τὸν στίχον τοῦτον. Ὁ Ἀλεξανδρινὸς Θεολόγος δὲν ἐνόησε τὴν δυσκολίαν πῶς ὁ Ἀπόστολος παραπέμπει τὰς Ἀποκαλύψεις ὡς Ἁγίαν Γραφήν (πρβλ. J. Ruwet, *Origène et l'Apocalypse d'Elie*. A propos de I Cor 11,9, ἐν *Biblica*, 1949, σελ. 517-519). Εἶναι πιθανὸν ὅτι τὸ κείμενον

τῶν ἐκλεκτῶν, οἵτινες ἐξ ὀλοκλήρου ἀφωσιωμένοι τῷ Θεῷ ἀγαπῶσιν Αὐτόν «ἐξ ὅλης τῆς καρδίας των καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς των καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας των καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος των»<sup>119</sup>. Ἡ ἀμοιβὴ τῶν ἀγαπώντων τὸν Θεὸν περιλαμβάνει ἀγαθὰ ἀναφαίρετα, ἅτινα παρακολουθοῦσι τὸν ἄνθρωπον καὶ μετὰ τὸν θάνατον. Ὁ Κύριος συναφῶς παραγγέλλει: «Ποιήσατε ἑαυτοῖς θαλάντρα μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτῃς οὐκ ἐγγίζει, οὐδὲ σῆς διαφθείρει»<sup>120</sup>. Ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἐρμηνεύων τὸ εἰρημένον χωρίον, ἐρωτᾷ: «Ποῦτα δὲ ταῦτα; Ὅτι διὰ τῆς δοκούςσης εἶναι μωρίας τοῦ κηρύγματος κρατῆσαι τῆς οἰκουμένης, καὶ τὰ ἔθνη εἰσνευθῆσθαι καὶ οὕτω καταλλαγῆναι τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἔσται, καὶ τοσαῦτα ἡμῖν ἴξει ἀγαθὰ»<sup>121</sup>. Ἐνταῦθα δὲν πρόκειται μόνον περὶ τῶν ἀγαθῶν τοῦ μέλλοντος, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ πλούτου τῶν θείων σχεδίων, ἅτινα ἀναφέρονται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἕκαστον χριστιανόν<sup>122</sup>, περιλαμβανομένων καὶ τῶν αἰώνιων καὶ ἀφθάρτων οὐρανίων ἀγαθῶν.

Ὁ Ἀπόστολος ἐν τῷ ἑβδόμῳ στίχῳ τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου διδάσκει περὶ τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ τῆς ἀποκεκρυμμένης, τῆς σοφίας δηλονότι τῆς μυστηριώδους, ἣν νοῦς πεπερασμένος πάντῃ ἀδυνατεῖ μόνος νὰ ἀνακαλύψῃ ταύτην, καὶ τὴν ὅποιαν σφόδρα καὶ αὐτοὶ οἱ Προφῆται καὶ οἱ βασιλεῖς ἠθέλησαν νὰ γνωρίσωσιν, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον κατέστη ἀνέφικτον, λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν εἶχεν εἰσέτι ἔλθει «τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου»<sup>123</sup>. Ἡ ἰκανότης ἡμῶν, ὅπως διακονῶμεν τὴν καινὴν ἀλήθειαν ἐκπηγάξει ἐξ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, προσπορίζει δὲ εἰς τὸν διάκονον ταύτης τὴν ἀληθῆ ζωὴν. Ἐὰν αἱ εὐαγγελικαὶ ἀλήθειαι δὲν κατανοῶνται ὑπὸ τινων, τοῦτο συμβαίνει λόγῳ τῆς ἠθελημένης αὐτῶν πνευματικῆς τυφλώσεως προσερχομένης ἐκ τοῦ πονηροῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου<sup>124</sup>, τοῦ Διαδόλου, ὅστις ἐτύφλωσε τὰς διανοίας τῶν ἀπίστων, ἵνα μὴ λάμψῃ εἰς τοῦτους τὸ ἀνέσπερον φῶς τοῦ Εὐαγγελίου. Τοῦναντίον ὁ διάκονος τῆς ἀληθείας φωτιζόμενος καὶ καταυγαζόμε-

νος ὑπὸ τοῦ ζωογόνου φωτός ταύτης, ἀποβαίνει διαπύριος κήρυξ τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, «Ὁν κηρύσσει ὡς Κύριον καὶ Δεσπότην πάσης λογικῆς καὶ ἀλόγου κτίσεως, ἑαυτὸν δὲ ἀποκαλεῖ δούλον, διότι οὐδόλως ἐπιτρέπεται εἰς τὸν κήρυκα τῶν θείων ἀληθειῶν νὰ κηρύττῃ καὶ δοξάζῃ ἑαυτόν»<sup>125</sup>. Ἐν τῷ εἰρημένῳ στίχῳ δὲν πρόκειται περὶ τῆς υπάρξεως ἢ τῆς φύσεως θείας τινός ἰδιότητος, ἀγνώστου μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ περὶ προσδιορισμοῦ τῆς θουλής τοῦ Θεοῦ ὡς πρὸς τὰ δημιουργήματα Αὐτοῦ. Τὴν σοφίαν ταύτην ὁ Θεός, πρὶν ἢ δημιουργηθῶσι τὰ ἐν χρόνῳ γινόμενα κτίσματα, προκαθώρισεν ὅπως ἀποκαλύψῃ ταύτην ἐπὶ τῷ τέλει, ἵνα δοξάσῃ ἡμᾶς δι' αὐτῆς. Ἡ φράσις «εἰς δόξαν ἡμῶν», ἐν ἐσχατολογικῇ ἔννοια, σημαίνει τὴν πλήρωσιν τῆς σωτηρίας καὶ δόξης, ἣτις ἐξασφαλίζεται διὰ τῶν θλίψεων καὶ τῆς ὑπομονῆς τοῦ χριστιανοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆς<sup>126</sup>. Τὸ τελικὸν ἀντικείμενον τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ δοξασμὸς τῶν ἐκλεκτῶν. Ἀλλ' ὡς σύνολον τὸ κείμενον ἐξυμνεῖ τὸν σταυρωθέντα Χριστόν ὡς «σοφίαν τοῦ Θεοῦ» καὶ μοναδικὴν πηγὴν τῆς σωτηρίας<sup>127</sup>, ὅθεν ὀφείλει πᾶς τις νὰ συνταγίσῃ τὸ μυστήριον τῆς σοφίας πρὸς τὸ μυστικὸν σχέδιον, ὅπερ αἰδῖος ὑπῆρχε παρὰ τῷ Θεῷ, τουτέστι τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ Θεάνθρωπος Σωτὴρ εἶναι τὸ κέντρον<sup>128</sup>, οἱ δὲ πιστοὶ οἱ δεχόμενοι τὰς θαψιλεῖς θείας εὐεργεσίας. Αἱ σωτηριώδεις ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ προσδιορίζουσι τοὺς σκοποὺς καὶ τὰ μέσα, δι' ὧν ὁ χριστιανὸς πάντοτε ζῶν ἐπὶ τῇ θάσει τῶν εὐαγγελικῶν ἐντολῶν καὶ πληρῶν πᾶσαν δικαιοσύνην, θὰ λάβῃ ὡς ἀμοιβὴν τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς δόξης τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ. Τὸ χωρίον Α' Κορινθίους, 2,9 διασαφηνίζει τὴν «σοφίαν» καὶ τὴν «δόξαν ἡμῶν» τοῦ ἀνωτέρω στίχου 7<sup>129</sup>. Τίς ὅμως αὕτη ἢ δόξα; Κατὰ τὸν περιγραφικὸν τρόπον τῆς σημειτικῆς διανοήσεως — ὀφθαλμὸς, οὖς, καρδιά — οὐδεμία αἰσθητὴ οὐδὲ διανοητικὴ δύναμις τοῦ ἀνθρώπου θὰ ἠδύνατο νὰ προαισθανθῆ τὴν ἀφθονίαν τῆς εὐτυχίας, ἣν ὁ Θεὸς ἠθέλει χορηγήσῃ εἰς τοὺς ἀμαρτωλοὺς<sup>130</sup> καὶ

125. Β' Κορινθίους, 4,3-6.

126. Ρωμαίους, 8,18,21.

127. Πρβλ. Α' Κορινθίους, 1,18-30.

128. Πρβλ. Πράξεις, 4,28: «Ἡ βουλὴ πρόωρισεν γενέσθαι». Ἐφεσίους, 3,11: «Ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων ἦν ἐποίησεν ἐν τῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν».

129. Βλ. E. B. Allo, Saint Paul, Première Epître aux Corinthiens, Paris, 1934: Δυνάμει τῆς σαφοῦς ταύτης ἀναλογίας τῶν στίχων 7 καὶ 9, «τοῖς ἀγαπῶσιν» (στίχος 9) πρὸς τὸ «ἡμῶν» (στίχος 7), δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι σφάλλεται νὰ συνταγίσῃ τὰ δῶρα τῶν Χριστιανῶν πρὸς ἐκείνους οἱ ὅποιοι κατέχουν τὴν ἀγάπην καὶ κατὰ συνέπειαν θὰ δοξασθῶσι.

130. Οἱ Ραββίνοι ἀναφέρουν συχνάκις τὰ κεφάλαια τοῦ Ἡσαίου ΕΒ' ἢ ΕΔ', ὅτε ὁμιλοῦσι περὶ τοῦ μέλλοντος κόσμου, ὅστις οὐδέποτε ἔχει ἀποκαλύφθῃ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς μεσσιανικὰς ἡμέρας τὰς προκαταγγελλείσας καὶ περιγραφείσας ὑπὸ τῶν Προφητῶν. (Πρβλ. H. L. Strack, P. Billerbeck, μνημ. ἔργον III, σελ. 328-329). Οἱ Ἕλληνες κλασσικοὶ ὑπογραμμίζουσι ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἄρρητος λόγῳ τῆς ὑπεροχῆς αὐτοῦ,

τοῦ Παύλου ἀποτελεῖ περίληψιν ἐκ τινος Ἰουδαϊκῆς ἀνθολογίας. (Πρβλ. L. Cerfaux, Le Christ dans la Théologie de saint Paul, Paris, 1951, σελ. 195). Ἀλλὰ ὁ L. Gry (Les Dires prophétiques d' Esdras, Paris 1938, I, σελ. 74-77) ἀπέδειξεν ὅτι ὁ στίχος οὗτος πολλάκις παραπεμπόμενος ὑπὸ τὸν τύπον τοῦτον, προέρχεται ἐκ τινος ἀραμαϊκῆς μεταφράσεως τοῦ Ἡσαίου (Ἡσαίου, 64,4: «τοῖς ὑπομένουσιν, ἔσονται»). Πρβλ. Κλήμεντος Ρώμης, Πρὸς Κορινθίους Α', 34,8: «τοῖς ὑπομένουσιν αὐτόν». Β.Ε.Π., τόμος Α', σελ. 26, Ἀθῆναι, 1955.

119. Μάρκου, 12,30. Πρβλ. Α' Κορινθίους, 8,3. Ρωμαίους, 8,28.

120. Λουκᾶ, 12,33.

121. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους πρώτην Ἐπιστολήν, Ὀμιλία Ζ', Μ.Ρ.Γ., 61,58.

122. Πρβλ. Ἐφεσίους, 3,18.

123. Γαλάτας, 4,4. Πρβλ. Λουκᾶ, 10,24. Ρωμαίους, 16,25. Ἐφεσίους, 3,5.

124. Β' Κορινθίους, 4,4.

—a fortiori— πώς οἱ τοὺς οὐδέποτε θὰ ἠδύνατο νὰ κατακτήσωσι ταύτην. Ἡ αἰώνιος εὐτυχία ἀποκτάται ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου μόνον ἐν Χριστῷ καὶ διὰ τοῦ Χριστοῦ. Τὰ αἰώνια καὶ ἀφάρτα ταῦτα ἀγαθὰ προσορίζονται.<sup>131</sup> διὰ τοὺς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Θεοῦ ἐκλεγέντας ὡς «σκευὴ ἐλέους» (Ρωμαίους, 9,23). Ἡ μακαριότης καὶ ἡ δόξα ἀποτελοῦν τὴν ἀμοιβήν<sup>132</sup>, ἣν ὁ Θεὸς παρέχει εἰς τοὺς σεσωσμένους, μὴ οὕσα καρπὸς τῆς ἀξιομισθίας τῶν ἀγαθῶν ἔργων αὐτῶν, ἀλλὰ τῆς θείας εὐσπλαγγίας καὶ τοῦ ἀπείρου ἐλέους. Τούτου ὁ ἕνεκα οἱ σεσωσμένοι ὀφείλουσιν, ὅπως ἀναγνωρίζωσιν ἑαυτοὺς ὡς «σκευὴ ἐλέους». Ὁ ἱερός Χρυσόστομος προσφυῶς παρατηρεῖ ὅτι οἱ ἐκλεκτοὶ εἶναι οὐχί: «Σκευὴ κατορθωμάτων, οὐδὲ σκευὴ παρηρησίας, ἀλλὰ σκευὴ ἐλέους, δεικνύς, ὅτι τὸ πᾶν ἐστὶ τοῦ Θεοῦ»<sup>133</sup>. Ἐνῶ οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ φαῦλοι αὐτοὶ ἑαυτοὺς παρασκευάζουσι διὰ τὴν αἰώνιον κόλασιν, οἱ ἅγιοι προετοιμάζονται διὰ τὴν αἰώνιον ζωὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅστις πάντας τοὺς προωρισμένους διὰ τὴν αἰωνιότητα, προπαρασκευάζει: ἀπὸ τῆς παρουσίας ζωῆς.

Ὁ Θεὸς τοῦ ἐλέους καὶ τῶν οἰκτιρισμῶν θὰ ἀμείψῃ διὰ τῶν ἀφάρτων ἀγαθῶν Αὐτοῦ πάντας τοὺς ἀγαπῶντας Αὐτόν. Προφανῶς, τὸ ρῆμα ἀγαπᾶν ἔχει τὴν αὐτὴν ἔννοιαν, ἥτις ἀπαντᾷ ἐν Ματθαίου, 6,24. Ἐκφράζει θρησκευτικὴν ἀγάπην λατρείας καὶ πίστεως, τονίζον τὴν ἐκ τοῦ Σωτῆρος ἀποκλειστικὴν ἐξάρτησιν πνεύματος ἀφωσιωμένου εἰς Αὐτόν. Δὲν πρόκειται περὶ ἀγάπης ἐξ ἑαυτῆς ἀναπτυσσομένης ἐν ἀγαλλιάσει, ἐν στενή καὶ ὀριστικῇ ἐνώσει μετὰ τοῦ ἀγαπωμένου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Ὑπάρχει, τούναγτιον, δεινὴ ἀντίθεση μετὰ τῆς εὐτυχίας, ἥτις παρέχεται ἐν τῇ ἐπέκεινα ζωῇ καὶ ἐκείνης τῆς ἐπι-

ἀποφεύγει δὲ πᾶσαν κατηγορίαν σκέψεως καὶ γλώσσης, μὴ ὦν προσέτι τὸ ἀντικείμενον μιᾶς διανοητικῆς ἀντιλήψεως: «Ἀνεκφραστοί, ἄφατος, σὺ ὅστις μόνος τὴν ἡσυχίαν ὀρίζεις» (Corr. hermétique, I, 31. Πρβλ. X, 5). Πλάτωνος, Συμπόσιον 211α: «πρῶτον μὲν αἰεὶ ὄν καὶ οὔτε γιγνώμενον οὔτε ἀπολλύμενον...». Albinus, Didaskalikos, X, 3-4. A.-J. Festugière, Personal Religion among the Greeks, Los Angeles, 1954, σελ. 127-129.

131. Πρβλ. Ρωμαίους, 9,23. Ὁ ἄοριστος ἠτοίμασεν (Α' Κορινθίους, 2,9) χαρακτηρίζει μίαν πρᾶξιν σύγχρονον πρὸς τὴν σηματοδομένην ὑπὸ τοῦ ρήματος προώρισε (Α' Κορινθίους, 2,7). Τῷ ὄντι, τὰ δύο ρήματα εἶναι σχεδὸν συνώνυμα: προσορίζονται τὴν προπαρασκευαζομένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ σωτηρίαν. (Πρβλ. Α' Πέτρον, 1,5). Ἐν τοῖς Συνοπτικοῖς Εὐαγγελίοις, ἐτοιμάζω, χρησιμοποιεῖται σταθερῶς περὶ τῆς ἔδρας (καθίσαι) (Ματθαίου, 20,23), περὶ τοῦ συμποσίου (Ματθαίου, 22,3), περὶ τῆς Βασιλείας (Ματθαίου, 25,34), περὶ τῆς σωτηρίας (Λουκᾶ, 2,31. Πρβλ. τὴν οἰκίαν Ἰωάννου, 14,2. Τὴν πόλιν Ἑβραίων, 11,16), τὴν ὁποίαν ὁ πανάγαθος Θεὸς διαθέτει καὶ προσορίζει διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς Αὐτοῦ, μάλιστα δὲ διὰ τοὺς ἐλεήμονας (Ματθαίου, 25,34). Τὸ ρῆμα ἐτοιμάζω χρησιμοποιεῖται σχεδὸν πάντοτε ἐν ἐσχατολογικῇ ἐννοίᾳ.

132. Πρβλ. Ρωμαίους, 8,18. Ἐφεσίους, 1,18. Κολασσαεῖς, 3,4. Α' Τιμοθέου, 1,20.

133. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Ἐρμηνεία εἰς τὴν πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολήν, Ὀμιλία ΙΣΤ', MPG., 60, 561.

γείου ζωῆς, τὴν ὁποίαν χαρακτηρίζει ἐνίοτε ἰδιαίτερα αὐστηρότης. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν χωρὶς νὰ ἀπαρνήται τὴν εὐτυχίαν τῆς παρουσίας προσκαιροῦ ζωῆς καὶ νὰ αἴρῃ τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, Σταυρὸν ἀγώνων καὶ θυσιῶν<sup>134</sup>. Διότι κατὰ τὴν μνημειώδη τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ διδασκαλίαν: «Οὐδεὶς δύναται δυοὶ κυριοὺς δουλεύειν»<sup>135</sup>. Ἡ ἀληθὴς καὶ ἐφηρμοσμένη ἐν τῇ πράξει ἀγάπη ἐμφαίνεται κυρίως ἐν τῇ ἀπαρνήσει τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν, ἐν ταῖς θλίψεσι καὶ παντοίαις τῆς ζωῆς δοκιμασίαις, ἐν τῇ ὑπακοῇ εἰς τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ θέλημα καὶ τῇ θαρραλέᾳ ὑπεμονῇ καὶ ἐγκατεργασίᾳ. Τὸ τοιοῦτον παρατηρεῖται μόνον εἰς τοὺς γνησίους καὶ ἀληθεῖς τοῦ Κυρίου ὁπαδοὺς, οἵτινες συνδεδεμένοι καὶ ἀφωσιωμένοι φυγῆ τε καὶ σώματι πρὸς τὸν Θεὸν διακονοῦν Αὐτόν αἰσθανόμενοι ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ἀκατανόητων καὶ ἀφατον χαρὰν καὶ ἀγαλλίαςιν, προάγγελον οὕσαν καὶ πρόδρομον τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Τὸ ριζικῶς ἀνίκανον τοῦ ἀνθρώπου νοός, ὅπως ἐννοήσῃ τὸ ἀπειρον κάλλος τῆς τριᾶδος μακαριότητος, εὐρίσκει κοινὸν ὄντος τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν θεόπνευστον Γραφήν: «ἐρευνᾷ καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ»<sup>136</sup>, ὁμιλεῖ εἰς τοὺς πιστοὺς περὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀφαιροῦν δὲ τὸν πέπλον τῆς ἀκαταλήψιας τῶν θείων καὶ ὑπερφῶν ἀληθειῶν, ἀποκαλύπτει τὰς ἀνεξερευνητοὺς καὶ μυστηριώδεις βουλὰς τοῦ ἀπείρου Θεοῦ. Τὴν ὑφίστην ταύτην ἀλήθειαν διδάσκει ὁ θεὸς Παῦλος, λέγων ὅτι τὰ ἀποκεκρυμμένα καὶ μυστηριώδη ἰδιώματα καὶ σχέδια τοῦ Θεοῦ «ἀπεκάλυψεν ἡμῖν διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ»<sup>137</sup>. Τὴν φράσιν ταύτην ἐρμηνεύων πᾶν εὐστόχως ὁ Οἰκουμένιος σημειοῖ: «Ἐἰ μὴ τὸ Πνεῦμα, τὸ καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ ἐπιστάμενον, ἐδίδαξεν ἡμᾶς, οὐκ ἂν ἠδυνήθημεν μαθεῖν... Τοῦ Πνεύματος ἐδεθήμεν διδασκάλου»<sup>138</sup>. Ἐὰν οἱ φιλόσοφοι εἶναι οἱ κληρονόμοι τῆς θείας ἀποκαλύψεως, ἀγόμεθα εἰς τὸ ἀσφαλὲς συμπέρασμα ὅτι ὑφίσταται εἰς θεομῆτα μετὰ τὴν ἀγάπης καὶ γνώσεως. Τῷ ὄντι, ἐνῶ οἱ ἄρχοντες, περὶ ὧν ὁμιλεῖ ὁ Παῦλος ἐν Α' Κορινθίους 2,8 ἀπεπειρήθησαν ὅπως ἀναγνωρίσωσιν ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ, τούναγτιον οἱ ἀγαπῶντες τὸν Θεὸν παραδέχονται τὸν Ἰησοῦν ὡς ἀπεσταλμένον τοῦ Θεοῦ, ἀναγνωρίζοντες Τούτον ὡς «τὸν Κύριον τῆς δόξης»<sup>139</sup>. Εἰς τοὺς πιστοὺς χρι-

134. Πρβλ. Ματθαίου, 10,39. 16,25. Λουκᾶ, 9,24. 14,26. Ἰωάννου, 12,25.

135. Ματθαίου, 6,24.

136. Α' Κορινθίους, 2,10. Τὸ ρῆμα εἰς χρόνον ἐνεστώτα σημαίνει τὴν ἀδιάκοπον ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ διασαφεῖ τὴν διακονίαν Αὐτοῦ. Ὡς ὁ Υἱός, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Πατρὸς (Ἰωάννου, 1,18), ἦτο ὁ ἀρμοδιώτερος, νὰ ἀποκαλύπτῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ ἀπόρρητα τοῦ Πατρὸς Αὐτοῦ, τὸ Τρίτον Πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος εἶναι ἀρμόδιον νὰ γνωστοποιῇ τὴν φύσιν τοῦ Θεοῦ, τὰς ιδιότητας Αὐτοῦ, τὴν θέλησιν καὶ τὰς ἀποφάσεις πρὸς τοὺς πιστοὺς.

137. Α' Κορινθίους, 2,10.

138. Οἰκουμένιου, Ἐρμηνεία εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους πρῶτην Ἐπιστολήν, MPG., 118, 664B.

139. Α' Κορινθίους, 2,8.

στιανούς, ὁ σταυρωθεὶς καὶ τριημέρως ἀναστὰς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἀφθόνως παρέχει τὴν χάριν καὶ τὸ φῶς, δι' οὗ διαδίδουν ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος καὶ οὕτω σώζονται. Ἡ λύτρωσις καὶ ἡ σωτηρία παρέχεται μόνον ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς σαφῶς ἐδίδαξε καὶ ὁ μεγαλοφωνότατος Προφήτης Ἡσαΐας: «Μὴ οὐκ ἰσχύει ἡ χεὶρ Κυρίου τοῦ σώσαι.»<sup>140</sup>

Πρὸς τοῦτοις, οἱ ἀκραδάντως πιστεύοντες εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ λαμβάνουν γνώσιν ἐσχατολογικὴν, σχετικὴν πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωὴν καὶ μακαριότητα (ἃ ἠ-τοίμασεν), ἣτις ἰσχυρῶς ὑπογραμμίζεται ἐν Α' Κορινθίους, 13,12: «Βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον». Μόνοι οἱ φιλάνθρωποι φωτίζονται καὶ καταναγάζονται καὶ καθαίρονται καὶ ἐνισχύονται ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἄλλωστε κατὰ τὴν ρητὴν διαθεδαίωσιν τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ κατὰ τὴν «ἡμέραν τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ»<sup>141</sup> τῆς Παγκοσμίου Κρίσεως θὰ ἐξετάσῃ Οὗτος ἐὰν εἴχομεν τὴν μίαν καὶ περιεκτικὴν ἀρετὴν τῆς φιλανθρωπίας, δι' ἣν πάντες οἱ εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετοι θὰ στεφανωθῶσιν αἰωνίως ὑπὸ τοῦ Δικαιοκρίτου Ἰησοῦ. Μόνον οἱ ἀγαπῶντες τὸν Θεὸν κέκτηνται τὸ προνόμιον, ὅπως εἰσάγωνται εἰς τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας αὐτῶν, λαμβάνοντες γνώσιν σαφῆ τῶν τρόπων, δι' ὧν θὰ φθάσωσιν εἰς τὸν ἀκύμαντον τῆς αἰωνίου εὐτυχίας λιμένα. Ἡ γνώσις αὕτη ἀποκαλυπτομένη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς δξύνοιαν ἢ μὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' εἶναι ἀπόρροια τῆς γνησιότητος τῆς ἀγάπης, ἣτις ἀναδεικνύει τὸν πιστὸν εἰς πνευματικὸν ἄνθρωπον, ἱκανὸν ὅπως συλλαμβάνῃ τὴν ἔννοιαν τοῦ μυστηρίου ὡς καὶ τὴν εὐδαιμονίαν πάντων τῶν πνευματικῶν<sup>142</sup>. Οἴκοθεν νοεῖται ὅτι ἡ μακαριότης αὕτη τῶν τελείων εὐρηται οὐσιωδῶς καὶ ἀδιασπαστῶς συνδεδεμένη πρὸς τὸ Πάθος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὁμολογουμένως ἡ ἔνωσις αὕτη εἶναι μυστηριώδης, ἐν ἣ ὁ ἱερός Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης θὰ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀγάπην τοῦ Πατρὸς.

Τὴν τελειότεραν μορφήν τῆς ἀγάπης ἀσφαλῶς ἀποτελεῖ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν τοῦ χριστιανοῦ τελεία ἀφοσίωσις καὶ ἀγάπη, διότι ὡς καὶ ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας (ΙΑ' καὶ IB' αἰών) εὐστόχως σημειοῖ: «Ἐἴ τις ἀγαπᾷ τὸν πλησίον, ἀγαπᾷ καὶ τὸν Θεὸν πάντως»<sup>143</sup>. Τῷ ὄντι, ἡ δύναμις καὶ ἡ ἱκανότης τοῦ χριστιανοῦ γὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν εἶναι δῶρον αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος σχετικῶς περὶ τούτου διδάσκει:

140. Ἡσαΐου, 59,1.

141. Πράξεις, 2,20.

142. Πρβλ. Ἰωάννου, 15,15, καὶ Midrash d' Habacuc, VII, 4-5, ἐνθα ὁ Θεὸς καθιστᾷ γνωστὸν εἰς τὸν Διδάσκαλον τῆς Δικαιοσύνης τὰ θαυμάσια ἀπόρρητα τῶν Προφητῶν.

143. Θεοφύλακτου, ἐρμηνεία εἰς τὴν πρὸς Κορινθίους πρώτην Ἐπιστολήν, MPG., 124, 657B.

«Ἐἴ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ»<sup>144</sup>. Ὁ ἀγαπῶν εἰλικρινῶς τὸν Θεόν: «ὠκείωται αὐτῷ. Οἰκείωθεις δὲ μεταλαμβάνει γνώσεως ἀκριβεστεράς καὶ ἀναλογούσης τῷ μέτρῳ τῆς ἀγάπης»<sup>145</sup>. Ἀναντιρρήτως τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἀγάπης ἀξιοῖ τὸν κάτοχον ταύτης ἀποκαλύψεως παρὰ τοῦ Θεοῦ, δι' ἧς λαμβάνει γνώσιν τῶν μυστηριωδῶν ἀληθειῶν τῆς θρησκείας τοῦ Ἰησοῦ. Οὐδὲν ἄλλωστε τὸ ὄφελος τοῦ ἐπιδεικνύοντος τὰς ἐαυτοῦ γνώσεις καὶ ἐγκωμιαζομένου διὰ ταύτας, ὅταν ἀγνοῖται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ συνεπῶς δὲν ἔχει τὴν γνώσιν τῆς ἀληθείας, ἣν μόνος Αὐτὸς προσπορίζει τοῖς πιστοῖς κατ' ἐξῆρσιν. Ὁ Θεός, κατὰ τὴν ὁμόφωνον διδασκαλίαν τῆς τε Ἁγίας Γραφῆς καὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως δὲν θὰ ἐξετάσῃ, ἐὰν ἄνθρωπός τις διεκρίθη καὶ προέκοψεν ἐν τῇ κατὰ κόσμον σοφίᾳ, ἀλλ' ἐὰν ἤσκησεν ἔμπρακτον ἀγάπην ἐναντι τῶν συνανθρώπων αὐτοῦ. Οἱ ἀγαπῶντες τὸν Θεὸν καὶ πρὸς δόξαν Αὐτοῦ ἐκδηλοῦντες ἀνυπόκριτον καὶ θερμὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς ἀδελφούς των, ἀποκλειστικῶς αὐτοὶ καὶ μόνον γνωρίζονται ὡς οἰκετοὶ καὶ ἀγαπητοὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Πρὸς τοὺς μεγάλην ἰδέαν περὶ τοῦ ἑαυτοῦ των τρέφοντας διὰ τὰς δῆθεν δαψιλεῖς γνώσεις των ἀποστομωτικὴν ἀπάντησιν δίδει καὶ ὁ «ἀνδρῶν δ' ἀπάντων σοφώτατος Σωκράτης»<sup>146</sup>, ὁ πρὸ Χριστοῦ χριστιανός<sup>147</sup>, ὅστις ἔχων τὸ «γνώθι σαυτὸν»<sup>148</sup> διεκρήρυττεν «ἐν οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα»<sup>149</sup>, ἀλλὰ τὸ φοβερώτατον πάντων οἱ τοιαῦτα φρονοῦντες περὶ ἑαυτῶν κατὰ τὴν φοβεράν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ἣτις κατὰ τὸν Προφήτην Σοφοῖαν εἶναι: «ἡμέρα ὀργῆς... ἡμέρα θλίψεως... ἡμέρα ἀωρίας καὶ ἀφανισμοῦ»<sup>150</sup>, θὰ ἀγνοηθῶσι πάντῃ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ANTONIOS

144. Α' Κορινθίους, 8,3.

145. Βλ. Παναγιώτου Τρεμπέλα, ἐνθ' ἄν., σελ. 313.

146. Χρησμός Μαντείου Δελφῶν. Ξενοφώντος, Ἀπολογία Σωκράτους, 14-15.

147. Ἰουστίνου, Ἀπολογία Α', 46,3. Β.Ε.Π., σελ. 186, τόμος τρίτος, Ἀθήναι, 1955.: «Καὶ οἱ μετὰ λόγου βιώσαντες Χριστιανοὶ εἰσι, καὶ ἄθεοι ἐνομισθήσαν, οἷον ἐν Ἑλληνισμῷ Σωκράτης καὶ Ἡράκλειτος καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτοῖς».

148. Πλάτωνος, Πρωταγόρας, p. 343b.

149. Βλ. Πλάτωνος, Ἀπολογία Σωκράτους Στ' D: «ὅτι ἃ μὴ οἶδα οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι». Πρβλ. Ἱερεμίου, 9,23-24.

150. Σοφοῖου, 1,15.

# ΑΝΑΚΗΡΥΞΕΙΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

## Σ Υ Μ Ε Ω Ν Ω Σ Α Γ Ι Ο Υ

Ἄριθμ. Πρωτ. 245.

Τοὺς ἐν τῷ παρόντι βίῳ ὁσίως καὶ εὐσεβῶς πολιτευσαμένους, παρασιήσαντας δ' ἑαυτοὺς πρότυπα χριστιανικῆς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς καὶ ἐν τεκμηρίοις πολλοῖς σιμάματα Θεοῦ λόγου γενομένους καὶ γνώσει ἀληθεῖ τὴν ἀγνωσίαν ἀποδιώκοιτας καὶ ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως τελειομένους, τοὺς δοξάσαντας τὸν Θεὸν καὶ κραυβάντας τὴν πίστιν εἰς τὸν Μονογενῆ Υἱόν, διὰ τοῦ βίου αὐτῶν ἀποτελέσαντας δικαίωσιν τῶν χριστιανικῶν ἰδεωδῶν, ὕμνοις ἔσαι καὶ ἐγκωμίοις ἐν πάσῃ εὐλαβείᾳ τιμῶν καὶ γεραίρειν οἶδεν ἡ Ἐκκλησία, καὶ μετὰ τὴν ἐκείσε ἀπὸ τῶν ἐνθὲνδε ἀποδημίαν σημεῖοις καὶ θαύμασι παρὰ Θεοῦ μαρτυρηθέντας τὴν τοῦτων πρὸς τὸν πανάγαθον Θεὸν ἐπικαλεῖσθαι μεσιτείαν ὑπὲρ τε ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, ἰάσεως ἀσθενῶν, καὶ ἀπαξ-απλῶς ὠφελείας ψυχικῆς τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος.

Ἐπειδὴ τοῖνυν τοιοῦτος τὸν βίον κατεδείχθη καὶ ὁ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἔλκων τὸ γένος Ἀρχιεπίσκοπος Συμεῶν, ὃς λιπαρὰν ἐν αὐτῇ παιδείᾳ κητοσάμενος ἐπέδωκεν ἑαυτὸν τῇ τῆς ἀγγελικῆς ἀρετῆς ἀσκήσει διατελέσας ἀπὸ τοῦ ἔτους αἰς' μέχρι τοῦ ἔτους αἰκῆδ' Ἀρχιεπίσκοπον τῆς τῶν Θεσσαλονικέων Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, διαπρέφας ἐν τῇ θεομῆ καὶ μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ ἄμφω θεοραπείᾳ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ, ὑπὸ θεομηριῶν καὶ τῆς τῶν ἀλλοφύλων ἐπιδρομῆς δεινῶς δοκιμαζόμενον, καταλιπὼν σοφὰς συγγραφὰς ἐν αἷς τὸν τῆς ἀληθείας λόγον ἐξηγεῖται καὶ δοξοτομεῖ, ἀντιτάσσων τοῖς ἀντιπρονοῦσιν δι' ἐσὶ: «τοῦτο ὄντως ἀγαθὸν τῷ κοινῷ τὸ δοξοδοξεῖν, εἰ δ' οὐ κρεῖττον γε ἀποθανεῖν», ἀφιερῶσας παντελῶς τὴν θέλησιν αὐτοῦ εἰς τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ τῇ τοῦτου διηγερεῖ μελέτη κανονίζων τὰς πράξεις καὶ κλίσεις καὶ ἐνθυμήσεις αὐτοῦ, τοῦτον ἔχων λίγρον τοῖς ποσὶ καὶ φῶς τοῖς ἰσίδοις αὐτοῦ, ἐφύλαξε τὸν πάτριον τῆς πίστεως θησαυρόν, ἔμεινεν ἐν οἷς ἔμαθε καὶ ἐπιστάθη τῆς Παναγίας Τριάδος ὁμολογητῆς καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπέρομαχος εἰδῶς παρὰ τίνος ἔμαθε, ἀνατολή ἐξ ὕψους αὐτὸν ἐγέννησε καὶ φωτὸς ἀδύτου λάμψις ἐμάτευσε καὶ ἔθρεψε καὶ ἠνδρῶσε καὶ ἐκράτησε, συμμαχῆσας τῷ προπατέρῳ Δαβὶδ τὰ τοῦ σταυροῦ τόπαια κατὰ θαρδάρων καὶ κακοδόξων ἐνδόξως ἐφύτευσε, μετὰ ἀσεβῶν οὐκ ἐκοιμήθη καὶ πῶρ ἀλλότρουον οὐ προσήνεγκεν εἰς τὸ Θυσιαστήριον Κυρίου, ἐν σιγμαῖς καθ' ὅς καὶ αὐτὰ τὰ ἀγνιστικὰ ἔθιμα τῆς πατροπαράδοτου θεοσεβείας κατεπαυόντο, ἔσχε δ' ἡ θειοτάτη ψυχὴ αὐτοῦ τὴν οὐράνιον Ἱερουσαλήμ ὡς κατοικητήριον, ὑπῆρξεν ὁ τῆς ἐκκλη-

σιατικῆς Χοροστασίας μεγάλωφωτος Ἱεροκήρυξ καὶ Διδάσκαλος, εὖρον ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ οἱ ἐν θλίψεσιν τὴν παραμυθίαν, τὸν συνοδίτην οἱ ὁδοιπόροι, τὸν κωβερνήτην οἱ ἐν θαλάσῃ, ἐν μέσῳ τῶν μωρίων σιφῶν τῶν Μαρτύρων οἵτινες φυλάσσουν ἀγρυπνοῦντες τὴν Ἐκκλησίαν, περὶ ὧν πάντων δι' ἀναφορὰς αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀποφάσει τῆς Ἱερῆς Συνόδου τῆς Ἀγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διαβιβασθείσης, ὑπέβαλε καὶ ἐβεβαίωσατο ὁ Ἱερωτάτος Μητροπολίτης Θεσσαλονικῆς καὶ ἀγαπητὸς ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς κ. Παντελεήμων, κοινῇ διὰ τοῦτο τῆς ἐμπεισιτευμένης αὐτῷ ποιμνῆς ἐπιθυμίαν καὶ παράκλησιν περὶ κατατάξεως τοῦ εἰρημένου θείου ἀνδρός ἐν τῇ τῶν ὁσίων καὶ ἁγίων χορείᾳ διατυπούμενος, ἡ Μετριότης ἡμῶν μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῖν ἀδελφῶν καὶ οὐλλειουργῶν, ἀπιδόντες πρὸς τὴν ὁσίαν καὶ θεάρεστον πολιτείαν καὶ βιοτήν καὶ τὰς ἐξαιρέτους ὑπηρεσίας αὐτοῦ πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν, καὶ τῆς κοινῆς ὠφελείας προνοούμενοι τῶν πιστῶν, ἐξ ἀρχῆς πεποιθῶτων περὶ τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ, καὶ τιμώντων τὴν ἱεράν μνήμην αὐτοῦ ἐν Θεσσαλονικῇ, ἔγνωμεν τὴν κοινὴν τῶν πιστῶν συνείδησιν, κατὰ τὸ ἀνέκαθεν κρατοῦν ἔθος, εἰς ἐκκλησιαστικὴν Προῶξιν καὶ ἀπόφρασιν μετουσιῶντες, τὴν προσήκουσαν τοῖς θεοῖς ἀνδράσι καὶ τοῦτω ἀπονείμει τιμῆν.

Διὸ καὶ θεοπίζομεν Συνοδικῶς καὶ διοριζόμεν καὶ ἐν Ἀγίῳ διακελευόμεθα Πνεύματι ὅπως ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ὁ αἰδίδιμος Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονικῆς Συμεῶν συναριθμῆται τοῖς ὁσίοις καὶ ἁγίοις τῆς Ἐκκλησίας, τιμώμενος παρὰ τῶν πιστῶν καὶ ὕμνοις καὶ ἐγκωμίοις γεραίρόμενος τῇ ιε' Σεπτεμβρίου ἐκάστου ἐνιαυτοῦ.

Εἰς ἐνδειξιν δὲ καὶ θεβαίωσιν ἐγένετο καὶ ἡ παρούσα Πατριαρχικὴ ἡμῶν καὶ Συνοδικὴ Προῶξις, καταστροφειδῶς μεν καὶ ὑπογραφείσα ἐν τῷδε τῷ Ἱερῷ Κώδικι τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐν ἴσῳ δὲ καὶ ἀπαρἀλλάξῳ ἀποσταλείσα τῷ Ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Θεσσαλονικῆς κ. Παντελεήμονι πρὸς κατάθεσιν ἐν τοῖς Ἀρχείοις τῆς Ἱερῆς αὐτοῦ Μητροπόλεως.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ α' λπς', κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον (18').

Ἐπινεμήσεως Δ'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ἀποφαίνεται

(ἔπονται ὑπογραφαὶ Συνοδικῶν Ἀρχιερέων)

## ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

## Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άριθ. { Πρωτ. 3477  
Διεκπ. 1571

Άθήνησι τῆ 7-9-1981

Έχοντας ὑπ' ὄψει τὴν παράγρ. 1 τοῦ ἀρθροῦ 21 τοῦ Ν. 590) 1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ὡς καὶ τὸν διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. Πρωτ. 235) 100) 21.1.1981 Συνοδικοῦ ἐγγράφου δημοσιευθέν-

τα «Προκαταρκτικὸν Πίνακα» τῶν ὑποψηφίων πρὸς ἐγγραφὴν εἰς τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατείαν ἐκλογίμων, δημοσιεύομεν κατωτέρω τὸν καταρτισθέντα «Πίνακα Ὑποψηφίων» κληρικῶν τῶν ἐχόντων τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα τυπικὰ προσόντα πρὸς ἐγγραφὴν αὐτῶν εἰς τὸν ὡς προερίρηται Πίνακα τῶν δι' Ἀρχιερατείαν ἐκλογίμων.

## Π Ι Ν Α Κ

## ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΠΡΟΣ ΕΓΓΡΑΦΗΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ

## ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ	ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΕΙΣ ΗΝ ΑΝΗΚΕΙ
1. Ἀρχιμ. ΑΕΡΑΚΗΣ Νικόδημος	Ἰδρας, Σπετσῶν, Αἰγίνης
2. » ΑΛΕΞΙΟΥ Ἰγνάτιος	Ἄρτης
3. » ΒΛΑΧΟΣ Ἰερόθεος	Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας
4. » ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ Πέτρος	Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν
5. » ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ Τιμόθεος	Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου
6. » ΖΩΚΑΡΗΣ Κλήμης	Ἰωαννίνων
7. » ΘΕΟΔΟΣΙΑΔΗΣ Εὐγένιος	Τρίκκης καὶ Σταγῶν
8. » ΘΕΟΧΑΡΗΣ Μάξιμος	Ἄρτης
9. » ΚΑΛΑΦΑΤΗΣ Παντελεήμων	Φιλίππων - Νεαπόλεως καὶ Θάσου
10. » ΜΗΛΙΩΝΗΣ Νεκτάριος	Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν
11. » ΠΕΖΟΠΟΥΛΟΣ Νικηφόρος	Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν
12. » ΠΕΦΑΝΗΣ Ἀθανάσιος	Κίτρους
13. » ΠΟΥΤΟΣ Ἰγνάτιος	Τρίκκης καὶ Σταγῶν
14. » ΣΤΕΦΑΝΗΣ Δανιήλ	Κίτρους
15. » ΣΤΕΦΑΣ Γεώργιος	Τρίκκης καὶ Σταγῶν
16. » ΧΡΗΣΤΑΚΗΣ Κύριλλος	Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων

Ἐντολῆ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

Ἀρχιμ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΛΙΑΠΗΣ

# ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΑΙ\*

Περὶ τὴν προβληματικὴν τῶν λεγομένων «KONSENSUS» κειμένων (3) περὶ τοῦ Βαπτίσματος, τῆς Εὐχαριστίας καὶ τοῦ Λειτουργήματος (Amt = Ministry) τοῦ Π. Σ. Ε.

Αἱ ἐπισκοπικῶς συντεταγμέναι Ἐκκλησίαι αἰ τοπικαὶ ἀπετέλουν κοινωνίαν Θ. Εὐχαριστίας, μίαν «Κοινωνίαν» (προσθήκη καθ' ἑαυτὰς καὶ πρὸς ἀλλήλας), καθ' ὃν χρόνον κατὰ τὸν 2ον αἰῶνα ἀπεκλείοντο οἱ αἱρετικοὶ ἐκ τῆς κοινωνίας ταύτης. Ἐνεκα τούτου εὐρίσκωμεν ἐν ταῖς πηγαῖς τὸν ὅρον «ἀκκοινωνήσια». Ἐκκλ. V, 16,10 καὶ V, 24,9-7). Ἡ διακοινωνία (Intercommunio) ἦτο ἀποκλεισμένη, δι' ἃ καὶ ὅρος ἦτο ἄγνωστος. Τὸ ἐπισκοπικὸν λειτουργήμα, ὡς παράγων τῆς Ἐκκλ. ἐξελίξεως καὶ ἡ ἀρχὴ ἰδέα «τῆς Διαδοχῆς τῶν Ἀποστόλων» ἦσαν παράγοντες δεδομένοι. Αἱ μαρτυρίαι περὶ τούτων, ἔνεκα τοῦ προαναφερθέντος ἀποσπασματικοῦ χαρακτήρος τῶν πηγῶν τῆς ἐποχῆς εἶναι ὀλιγιστοί, δι' ἃ καὶ ἀποτελοῦσι ἀπὸ τοῦ 16ου αἰῶνος ἀντικείμενον ἐπιστημονικῶν συζητήσεων. Αἱ συζητήσεις αὗται ἔλαβον τὴν ἀρχὴν των κατὰ τὴν Μεταρρυθμισιν καὶ διαρκοῦν μέχρι σήμερον. Οὗτω ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὸν Ἰγνάτιον Ἀντιοχείαν ἔννοια ἐσφαλμέναι π.χ. ἀμοναρχικὸν ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα» καὶ ἐγένετο δεκτὸν διὰ τὴν Δύσιν ἡ ἀρχὴ πολιτεύμα οὐλλογικοῦ-συναδελφικοῦ (Collegiale Vortpissung) τῶν πρεσβυτέρων: Ἐν τῇ πραγματικότητι ἐν τούτοις συνέβη τὸ ἐξῆς: Οἱ τεχνικοὶ ὅροι (Termini technici) εἰς τὸ πολιτεύμα τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν δὲν ἦσαν εἰσέτι σταθεροποιημένοι εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν, κατὰ τοὺς δύο πρώτους αἰῶνας. Ἐν τούτοις κατὰ τὴν στροφὴν τῆς 1ης ἐκατονταετηρίδος φαίνεται ὅτι ἡ λέξις «ὁ ἐπίσκοπος» ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Π.Δ., ἐχρησιμοποιοῦτο εἰς τὴν Δύσιν καθοριστικῶς διὰ τὸν Θεὸν (Α' Κλημ.), καθ' ὃν χρόνον ἐν Ἀνατολῇ ἐχαρακτηρίζετο διὰ τῆς λέξεως ταύτης «ὁ Προστώως πρεσβύτερος» ὀριστικῶς ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ Συρίᾳ (Ἰγνάτιος). Ἡ μεταβολὴ αὕτη ἐπῆλθε εἰς τὴν Δύσιν μόλις περὶ τὸ τέρμα τοῦ 2ου αἰῶνος.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 2ου αἰῶνος περιέπεσαν εἰς λησμοσύνην πολλοὶ ὅροι ὡς π.χ. «οἱ πρεσβύτεροι» «οἱ ἐπίσκοποι», ὡς ἔκφρασις ὄχι μόνον τοῦ ἐπισκοπικοῦ λειτουργήματος, ὅσον καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὑφισταμένων «πρεσβυτέρων». Προσέτι ὁ χαρακτηρισμὸς ὁ πρεσβύτερος ἦτο μία λέξις, ἡ ὁποία ἐχαρακτηρίζε τοὺς ρωμαίους ἐπισκόπους (Εἰρηναῖος). Οὗτοι ὀνομάζοντο ὡσαύτως «προστώτες» ὡς ἐκφράζει τοῦτο ὁ Ἰουστίνος εἰς τὴν Ἀπολογία του. Ἡ μαρτυρία τοῦ Ἐἰρηναίου τῆς Λυῶν διὰ τὴν ἐξέ-

λιξιν ταύτην εἶναι ὡσαύτως μεγάλης δι' ἡμᾶς σημασίας, ὡς καὶ τὰ δεδωμένα ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ἐν λόγῳ ὅρων» (Termini technici).

Ὅταν κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα ἐνορία τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπεσκίρτησαν ἐξ αὐτῆς καὶ καθήρησαν τὸ ἐπισκοπικὸν λειτουργήμα, αὗται ἔλαβον τυχαίως ἐκ τῆς Κ.Δ. καὶ ἀδιακρίτως, διὰ τοὺς προΐσταμένους των, τοὺς ὄρους πρεσβύτερος ἢ ποιμὴν. (Pastor). Πρὸς τούτοις ἀνεζήτησαν αἱ ἐνοριαὶ αὗται ἐπέκτασιν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς αὐθεντίας των. Κατὰ τὴν γνώμην των ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας των ἔκειτο ἐν τῷ Βαπτίσματι καὶ τῇ Θ. Εὐχαριστίᾳ. Ἡ προβληματικότης τῆς τοιαύτης ἐνότητος αὐτῶν παραμένει μέχρι σήμερον ὡς ἀποστολὴ δυσχερῆς. Ὁ Sohm καὶ ὁ Harnack εἶχε δίκαιον, ὅταν ὁ δεύτερος ἰσχυρίζετο ἐν τῇ ἀντιθέσει του πρὸς τὸν Sohm καὶ ἔλεγεν ὅτι «ἐπὶ οὐδενὸς ἄλλου πεδίου τῆς Ἐκκλ. Ἱστορίας δὲν εἶναι τόσο μεγάλη ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ τῆς ὁμολογιακῆς καὶ τῆς ἱστορικῆς παρατηρήσεως, ὡς εἶναι εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην ἱστορίαν τοῦ πολιτεύματος καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου» (πρβλ. Γ. Κονιδάρη, Διατὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας ἐχαρακτήρισε τὸν προσετώτα πρεσβύτερον διὰ τοῦ ὁ ἐπίσκοπος. Ἑλλην. μετάφρασις ἀνακοινώσεως εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου, δημοσιευθεῖσα εἰς τὸ περιοδ. Münchener Theol. Zeitschrift 1961, τεῦχος 4ον, σ. 209 ἐξ.).

Γλωσσικὸν αἰσθημα καὶ παράδοσις, ἐν εὐρυτάτῃ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως, ὠδήγησαν ὁμοῦς εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τῶν πραγματικῶν δεδομένων τοῦ πολιτεύματος τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀποστολικῆς καὶ Μεταποστολικῆς ἐποχῆς (πρβλ. ἡμ. ἔρευναν).

Ἡ ἀρχέγονος μορφή τοῦ ἐπισκοπικοῦ λειτουργήματος διτηρήθη κυρίως ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ ἐκάστοτε ἐπισκόπου. Τὸ γεγονός τοῦτο, ὡς μαρτυροῦν αἱ πηγαί, παρέμεινεν ὡς παράδοσις τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, ὡς καὶ ἡ ἀρχέγονος σύνθεσις Ἱερωσύνης καὶ Θ. Εὐχαριστίας. Βεβαίως ἡ Ἀ' ἐπιστολὴ τοῦ Κλήμεντος ὡς καὶ αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Ἰγνατίου εἶτι δὲ καὶ ἡ «Διδαχὴ» μαρτυροῦν τὸ γεγονός τοῦτο. Ἡ ὀνομασία-χαρακτηρισμὸς, ἦτο ἡ μνεία τοῦ ὀνόματος τοῦ προσετώτος ἐκάστης τοπικῆς Ἐκκλησίας (π.χ. Κλήμης ἐν. ὁ Ρώμης ἢ ὁ Πολύκαρπος

\* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 339 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15-16 τεύχους.



Σμυρναίων) ἐμπεριέχει τὴν ἀποστολικὴν διαδοχὴν, ἢ ὁποῖα εἶναι φανερά εἰς τὴν ἔκφρασιν Πολύκαρπος Σμυρναίων.

Ὡσαύτως ἡ σύνδεσις τῆς Ὁρθοδοξίας μετὰ τοῦ λειτουργήματος εἶναι μεμαρτυρημένη κατὰ τὸν 2ον αἰῶνα, ὅπως π.χ. εἰς τὸν Ἠγήσιππον καὶ τὸν Εἰρηναῖον. Ἡ ἀρνητικὴ, λοιπόν, στάσις τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου ἐναντι τῶν 3 Κειμένων τοῦ Π.Σ.Ε. (πρβλ. τὸ πλήρες κείμενον «Ἐπίσκεψιν» περιοδ. Ὁρθ. Κέντρου Chambesy τῆς Γενεύης 8, 1977 ἀριθ. 174/2) καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ἀνωτέρω), ἰδίᾳ ἐναντι τοῦ 3ου κειμένου: περὶ «τοῦ λειτουργήματος», εἶναι ἠτιολογημένη ἐν τούτοις ἐν τῇ μεθόδῳ παρουσιάζεται διαφορὰ εἰς τὸν τρόπον θεμελιώσεως τῶν ἀπαντήσεων τούτων τῶν δύο Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Αἱ ἐπιτροπαὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ τὰ δογματικὰ καὶ κανονικὰ ζητήματα καὶ τῶν διαχριστιανικῶν σχέσεων ἦσαν ἐν τούτῳ σύμφωνοι, ὅτι τὰ 3 κείμενα τοῦ Παγκ. Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνονιν δεκτά. Προσέτι εἶναι καλῶς ἠτιολογημένη ἡ ἐσωτερικὴ σύνθεσις τῆς τοποθετήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδ. Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὁποίαν (παρατηροῦμεν), τὸ ζήτημα τῆς Ἱερωσύνης θεωρεῖται ὡς θεμελιῶδες διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνεκα τούτου τὸ 1ον σημεῖον τῆς τοποθετήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας.

(Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω) ἐρωτᾶται νῦν εὐλόγως: ποῖος εἶναι ὁ ρόλος καὶ ἡ ἀποστολὴ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν παραπλευρῶς τῶν διμερῶν διαπραγματεύσεων τῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες διαπραγματεύονται τὴν ἐνωσίν των δι' ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐν τούτοις διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου των οἱ αὐθεντικοὶ ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν ἔχουν ἀνάγκην βοήθειας οὐσιαστικῶς καὶ δὲν ἔχουν μόνον θεολογικῶν σκέψεων, ἀλλὰ καὶ προσθέτου βοήθειας ἀπὸ ἐρευνητικὴν ἐργασίαν ἐν τῷ πεδίῳ τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλ. Ἰστορίας. Ἐχουσιν ἀνάγκην ἐπιστημονικῶς θεμελιωμένων πραγματειῶν, σοβαρῶν συμβολῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν Ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν τέλει εἰς τὰ πρὸ ἡμῶν κείμενα μὲ τὰ συγκεκριμένα ζητήματα: τοῦ Βαπτίσματος, τῆς Θ. Εὐχαριστίας καὶ τοῦ λειτουργήματος τῆς Ἐκκλησίας. («Ὅθεν ἐρωτᾶται) εἶναι ἱκανὰ τὰ ἐν λόγῳ κείμενα νὰ προσφέρουν αὐτὴν τὴν βοήθειαν; Ἐμφανίζεται εἰς τὰ κείμενα ταῦτα ἡ ἠτιολογημένη (ιστορικοκανονικὴ) διαπραγματεύσις τοῦ προβλήματος τῆς ἀληθείας, ὡς ἐμφανίζεται αὕτη εἰς τὴν Ἀγ. Γραφὴν καὶ τὴν Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας. Αἱ πηγαὶ αὗται ἀποτελοῦν ἐνότητα, διότι ὡς εἶπον εἰς τὸ Ν. Δελχί (1961) ἡ Κ.Δ. εἶναι γεγραμμένη ἀποστολικὴ παράδοσις τοῦ α' αἰῶνος δεκτὴ κατὰ τὸν 2ον αἰῶνα. Δύναται τις νὰ εὔρη τὴν ἀκριβείαν εἰς τὰ κείμενα ταῦτα τοῦ Π.Σ.Ε. Τοῦτο δὲ λέγομεν, διότι ἀκριβῶς εἰς τὰ δογματικὰ ζητήματα, ζητοῦμεν τὴν

«Ἀκριβείαν», ὡς καὶ τὸ ζήτημα τοῦ πολιτεύματος τῆς ἀρχεγόνου Ἐκκλησίας. Παρέχουν τὰ κείμενα ταῦτα σαφῆναι εἰς τὰ ζητήματα εἰς τὰ ὁποῖα εἴμεθα χωρισμένοι; Στηρίζονται εἰς μελέτας, ἐρεῦνας αἰ ὁποῖα εἶναι ἀφιερωμένα εἰς ἐπὶ μέρους ζητήματα;

Ἡ θέσις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δίδει ἀπάντησιν εἰς τὸ τεθὲν ζήτημα μὲ ἕνα σαφὲς καὶ μονοσήμαντον ὄχι. Εἰς τοιαῦτα κείμενα δέον νὰ γίνεταί σαφῆς διαπραγματεύσις τῶν διαφορῶν γνώμων καὶ νὰ γίνεταί ρητὴ μνεία τῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες ἔχουν διάφορον γνώμην (ἐπὶ τῶν συγκεκριμένων ὑπὸ ἐξέτασιν ζητημάτων). Εἶναι ἕνεκα τοῦ λόγου τοῦτο ἀχρεῖαστος πᾶσα διαπραγματεύσις μὲ τὸν τρόπον γενικῶν παρατηρήσεων. Δὲν ἐπιτρέπεται δὲ νὰ λησμονῶμεν, ὅτι (κοινὰ κείμενα) δυσκόλως δύναται νὰ ἐκπονηθῶσιν. Ἐκτὸς τούτου πρέπει νὰ ὑπογραμμισθῇ ἡ ἀξίωσις τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου τοῦ 1952 (ἐγκύκλιος), ὅτι πρέπει νὰ ἀποφεύγονται συζητήσεις καὶ διαπραγματεύσεις ἐπὶ δογματικῶν ζητημάτων, γεγονὸς τὸ ὁποῖον εὐρίσκει κάποιαν δικαίωσιν σήμερον.

\* \* \*

Τώρα εὐρισκόμεθα μὲ τὴν κρίσιν περὶ τῶν τριῶν λεγομένων «κειμένων συμφωνίας» (Konsensus Texte), εἰς σημεῖον ἐρεύνης ὀριακόν, τοῦτο δὲ λέγομεν, διότι εἶναι δεδομένη ἡ δυσχέρεια τῆς διαπραγματεύσεως τοῦ θέματος περὶ «τῆς ἐννοίας καὶ τῆς Ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας», ἐφ' ὅσον εἴμεθα ὑποχρεωμένοι, ὡς ἐν ἀρχῇ ἐλέχθη, νὰ ἀποδεχθῶμεν καὶ νὰ συνομολογήσωμεν, ὅτι εἶναι ἀδύνατος κοινὴ ἔκκλησιολογία. Εἰς τὸ Π.Σ.Ε., ὡς γνωστόν, ὑπάρχουν 300 περίπου Ἐκκλησῖαι, Ὁμολογίαι καὶ Ὁρθοδόξοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι τινες, αἰ ὁποῖα εἶναι κατὰ τῆς Τριάδος, τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς Θ. Εὐχαριστίας!! Ἐνεκα τούτου τίθεται τὸ ζήτημα: Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ εὔρουν κοινὴν ἔκκλησιολογίαν ὅλαι αἱ Ἐκκλησῖαι καὶ Ἐκκλησ. Κοινωνίαι;

Εἶναι προφανές, ὅτι εἰς τὸ βάθος τῶν τιθεμένων προβλημάτων κεῖται τὸ μέγα ζήτημα τῆς Ἐκκλησιαστικοποιήσεως τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ κυρίως τὸ μέγιστον πρόβλημα τῶν Ὁμολογιῶν τῆς Προτεσταντικῆς Δύσεως. Εὐτυχῶς, ὅτι νῦν ἀναγνωρίζεται γενικῶς, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἠθέλησε καὶ ἰδρυσε τὴν Ἐκκλησίαν Του, ἀκριβῶς ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἰσχυρισμὸν π.χ. τοῦ K. Mullen, ὅστις διετύπωσε τὴν ἐν λόγῳ γνώμην εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν του Ἱστορίαν τῶ 1941 (προσθήκην, Κοσμικὴν). Ἐκκλησιαστικὸν ἱστορικὸν τῆς Rotankirchen Geschichte. Αὕτη ἡ πεποιθήσις ἀποτελεῖ σημεῖον σταθερὸν καὶ ἀφετηρίαν τῆς ἡμετέρας ἐργασίας, ἀκριβέστερον προεργασίαν διὰ τὰς διμερεῖς διαπραγματεύσεις τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐφ' ὅσον δὲν δυνάμεθα, δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἐπεξεργασθῶμεν κοινὸν δογματικὸν κείμενον! Διὰ τὴν πραγματικότητα ταύτην πρέπει νὰ κάμωμεν διαλο-

γισμούς. Είναι εϋτύχημα όμως, ότι ως άπεφασίσθη, ως αναγκαία ή μελέτη των 4 Μυστηρίων (Βαπτίσματος, Χρίσματος, Θ. Εϋχαριστίας, Ίερωσύνης) όμοϋ μετά τοϋ έπισκοπικού λειτουργήματος και έν συναφεία και τῆ διασυνδέσει των έν λόγω μυστηρίων. Διά τήν μέθοδον τῆς έρεύνης ταύτης είναι αναγκαίον νά λεχθῆ με κατηγορηματικότητα, ότι αἱ πηγαι, από τῆς Κ.Δ. μέχρι τοϋ Κυπριανού, πρέπει νά ληφθῶσιν ως έλον και νά κριθῶσιν όμοϋ, διότι ό άποσπασματικός των χαρακτήρ έπιβάλλει τήν έφαρμογήν τῆς μεθοδικῆς ταύτης άρχῆς. Ό λόγος είναι σαφής. Εἰς τās πηγὰς τῶν δύο πρώτων αἰώνων περιέχονται αἱ προϋποθέσεις τῆς γνώσεως τῆς πραγματικότητος τῆς Ἐκκλησίας τῆς έποχῆς και τās όποιās δυνάμεθα νά χαρακτηρίσωμεν διά μιὰς νέας διατυπώσεως: Πρόκειται περί τῶν «θ ρ ω ν ὑ π ά ρ ε ω σ» τῆς Μιᾶς, έν τῆ οὐσίᾳ, Ἐκκλησίας. Ἐπ' αὐτῶν έδράζεται ή πεποιθήσις τῆς «Καθολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», ότι τὸ λειτουργήμα δέν ἦταν και δέν είναι ἀπλῆ ὑπηρεσία τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ παριστᾶ και εκφράζει έν λειτουργία τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας και ότι ἀκριβῶς αὐτὸ τὸ λειτουργήμα, έν τῆ συνδέσει μετά τῆς Θεῆς Εϋχαριστίας, ἦτο και είναι θεῖον Δίκαιον, τὸ όποῖον συνδέεται με τὸ ἱερὸν δίκαιον, ὅπερ εκπροσωπεῖ ή Θ. Εϋχαριστία. Ἡ ένότης τῆς Ἐκκλησίας στηρίζεται επ' αὐτῆς τῆς ένότητος τοϋ Θεῖου και τοϋ ἱεροϋ Δικαίου τῶν έν λόγω δύο θεμελιακῶν μυστηρίων, διότι ὑπῆρχε και ὑπάρχει ταυτότης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱερωσύνης με τήν ἱερωσύνην τήν έν Χριστῷ προελθοῦσαν. Ἡ κατάστασις («καθιστάναι»), τῶν φορέων τῶν λειτουργημάτων τῆς Ἐκκλησίας εἰς τήν Θ. Εϋχαριστιακὴν Λειτουργίαν είναι διά τὸν α' αἰώνα μεμαρτυρημένη οὕτω π.χ. α) παρὰ τῷ Ρώμης Κλήμεντι (Α' Κλήμ. Κεφ. 40-44 και 54), β) παρ' Ἱγνατίῳ Ἀντιοχείας (κεφ. 4 πρὸς Φιλαδ. και γ) έν τῆ Διδαχῆ, ἦτοι εἰς κείμενα τὰ όποῖα εκπροσωποῦν τοϋλάχιστον δύο γενεὰς 40-110/ ἢ 113 μ.Χ. Αἱ ἀλήθειαι αὗται ένέχουν ἰδιάζουσιν ἀξίαν, διότι πρόκειται περί τῆς σκοτεινοτάτης έποχῆς, ἦτο τῆς από τοϋ 70-110 περίπου μ.Χ.

Δι' ἡμᾶς είναι ὡσαύτως ἀναμφίβολον, ότι οἱ ἰσχυρισμοί, οἱοι: Εἰσαγωγή τοϋ «μοναρχικοϋ έπισκοπικοϋ αξιώματος» ἢ μονοεπισκόπου έν ἀρχῆ τοϋ β' αἰῶνος εἰς τήν Ἀνατολήν και κατά τὰ μέσα τοϋ αὐτοϋ αἰῶνος εἰς τήν Δύσιν, ένθα τάχα εκυριάρχει «συναδελφικὸν πολίτευμα», είναι επιστημονικῶς ἀστήρικτοι. Ἀνεξαρτήτως τῆς ἀπόψεως ταύτης πρέπει νά ληφθῆ ὑπ' ὄψιν, ότι κατά τās οἰκουμενικὰς διαπραγματεύσεις λαμβάνομεν μέρος ὡς εκπρόσωποι Ἐκκλησιῶν και δέν ασκοῦμεν ἐλευθέραν Θεολογίαν. Εἰς τὸ βάθος τοῦτο και πλαίσιον ἰστάμενοι πρέπει, λοιπόν, νά ἐξεύρωμεν τὸ ζήτημα: Ποῖον σκοπὸν ὑπηρετοῦν τὰ οὕτω λεγόμενα Konsensus Texte (κείμενα συμφωνίας), ἅτινα έτοιμάζονται και τὰ όποῖα ἀποδίδουν προσωπικὰς γνώμας και τὰ όποῖα οὐχι ἐξάπαντος ἀντικατοπτρίζουν τās τοποθετήσεις τῶν Ἐκκλησιῶν των.

\* \* \*

Ἡ γνώμη μου είναι, ότι ένεκα τούτου, ότι τὸ Οἰκ. Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν δέν δύναται νά κατορθώσῃ τήν επανένωσιν τῆς Ἐκκλησίας. Διότι δέον νά θεωρηθῆ εκ τῶν προτέρων ὡς δεδομένον, ότι τὰ 3 κείμενα ὡσαύτως οὐδεμίαν δύνανται νά προσφέρουν ὑπηρεσίαν εἰς τās διμερεῖς διαπραγματεύσεις μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν. Πρόκειται, ὡς ἐλέχθη, περί Θεολογικῶν εκθέσεων παρουσιαζουσῶν ταυτοχρόνως «Οἰκουμηνικὴν Θεολογίαν» και Οἴκουμ. πολιτικὴν, επί τῷ σκοπῷ τοῦ νά προκαταλάβομεν τήν ένότητα τῆς Ἐκκλησίας, ή όποία είναι τὸ ζητούμενον πρὸς επανόρθωσιν. Εἴμεθα ὅμως ὑποχρεωμένοι νά παραδεχθῶμεν, ότι ή ένότης τῆς Ἐκκλησίας είναι σήμεραν μόνον ένα ὄραμα τοϋ μέλλοντος, διότι ἀκριβῶς τὰ προβλήματα-εμπόδια, ἅτινα κείνται ὀπισθεν τῶν παραγράφων 23 και 31-33 τοϋ τμήματος τοϋ κείμενου τοϋ ἀφιερωμένου εἰς τὸ Λειτουργήμα, δέν είναι εὐκόλοιν νά ὑπερνηκῆθῶσιν. Ἡ λύσις των ἔχει ἀνάγκην τῆς συνεργασίας αὐθεντικῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν, οἱ όποῖοι νά είναι ταυτοχρόνως γνώστοι διαφόρων Θεολογικῶν κλάδων π.χ. οἱ Ἐκκλ. Ἱστορικοί, Δογματικοὶ και τῆς Ἱστορίας τῶν Δογμάτων και νά γνωρίζουν κατά βάθος τās πηγὰς τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων.

\* \* \*

Τὰ πρὸ ἡμῶν κείμενα είναι ὡσαύτως επιστημονικῶς ἀχρηστα, ὡς είναι οὐχι χρήσιμον τὸ τμήμα τοϋ Ὑπομνήματος τῶν Οἰκουμηνικῶν Πανεπιστημιακῶν Ἰνστιτούτων περί τῆς καταστάσεως τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Ἐκτὸς τούτου είναι δι' ἡμᾶς «τοὺς καθολικοὺς ὀρθοδόξους» ἀδύνατον νά διορθώσωμεν τās τοποθετήσεις εκπροσώπων ἄλλων Ἐκκλησιῶν, ὡς π.χ. τὰ έν λόγω κείμενα περί τοϋ λειτουργήματος. Ἐνεκα τούτου έν πρώτοις μνημονεύω έν θεμελιῶδες ἀξίωμα (ἀρχήν).

Ὑπάρχει δι' ἡμᾶς έν μυστηριακὸν λειτουργήμα με επικεφαλῆς τὸν Ἐπίσκοπον, ὡς διάδοχον τῶν Ἀποστόλων. Ἐκ τῆς ὑπάρξεως τούτου τοϋ αξιώματος (ἢ τῆς ἀρχῆς) εκαρτᾶται ή ἐ γ κ υ ρ ό τ η ς τῆς Θ. Εϋχαριστίας. Ἐάν αὕτη ή ἀρχή δέν γίνεται ἀποδεκτὴ δέν δύναται νά ὑπάρξῃ καρποφόρος συζήτησις και Θεολογία διά τήν Ἐκκλησίαν. Ἡ Καθολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἀνατολῆς και ή Ρωμαιοκαθολικὴ είναι μεταξύ των εἰς τὸ σημεῖο τοῦτο σύμφωνοι.

Εἶναι δὲ πρωταρχικὴ ή ἀποδοχή αὐτῆς τῆς συνδέσεως τῆς Θ. Εϋχαριστίας και τῆς ἱερωσύνης, διά ἣν ὑπάρξῃ και νά είναι δυνατὴ κοινὴ Θεολογία, ὅτε δύναται νά είναι καρποφόρος (οὕτω π.χ. παρὰ Υ. Congar και τὸν Ὁρθ. Θεολόγον Ζηζιούλαν τὸ θέμα τῆς διατριβῆς του τὸ εκκριθὲν τῆ προτάσει μου ὑπὸ τῆς Θεολ. Σχολῆς Ἀθηνῶν ἦτο τὸ ἐξῆς: Ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας έν τῆ Θ. Εϋχαριστία και τῷ Ἐπισκόπῳ κατά τοὺς 3 πρώτους αἰῶνας, Ἀθῆναι 1961).

Τὰ τρία κείμενα «Konsensus Texte, μαρτυρούν επίδραση άλλων παραδόσεων και είναι πολύ χρήσιμα διὰ τὰς ἐνωτικὰς προσπάθειας, ἐντὸς τοῦ Προτεσταντισμοῦ. Ταυτοχρόνως ἔχουν ὡσαύτως σημασίαν διὰ τὰς προβληματικὰς ἡμῶν τοποθετήσεις και ἀπασχολήσεις, ἐν τούτοις ὅμως εἶναι δευτερευούσης σημασίας δι' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ὡς ἐπίσημοι ἀντιπρόσωποι διεξάγουν ὑπευθύνους διαπραγματεύσεις ἐπὶ διμεροῦς βάσεως. Πέραν τούτου πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι παρὰ τοῖς Ὁρθοδόξοις ὁ χαρακτηρισμὸς «Konsensus» εἶναι συνήθης μόνον εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Δογματικῆς ὡς «Konsensus Patrum», ἥτοι συμφωνία τῶν Πατέρων (ἐννοεῖται ἐπὶ τῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως). Ἄλλ' εἰς τὴν περιοχὴν τῶν οἰκουμενικῶν συζητήσεων τῶν ἐνωτικῶν προσπαθειῶν εἶναι ἄχρηστοι ὡς χαρακτηρισμὸς συμπερασμάτων. Ὁσαύτως εἶναι ἀδύνατος ἡ ἀμοιβαία ἀναγνώρισις τῶν λειτουργημάτων, ὡς καταδεικνύεται και αἰτιολογεῖται εἰς τὰ σχόλια τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου, εἰς τὴν κριτικὴν του ἐπὶ τῶν τριῶν κειμένων και δὴ και εἰς τὴν τελευταίαν παράγραφον τῆς εἰδικῆς τοποθετήσεώς του.

\* \* \*

Μετὰ τὰς ἐκτεθείσας ἀνωτέρω ἐπεξηγήσεις τείνει τις νὰ θέσῃ πρὸ ἐμοῦ τὸ ζήτημα. Τί, λοιπόν, θετικὸν προτείνετε; Ἡ ἀπάντησίς μου ἐπ' αὐτοῦ δύναται νὰ συνοψισθῇ εἰς τὰ ἑξῆς:

Ἀφήσατε τὰ τρία κείμενα ὡς ἔχουν και παραδώσατε ταῦτα εἰς τοὺς Θεολόγους πρὸς σπουδὴν, ἵνα ὑποβληθοῦν εἰς ἐπιστημονικὴν ἐξέτασιν, ὅτε και θὰ τεθῇ ὡς σημεῖον ἀφετηρίας παραμόνιμον τὸ ζήτημα αὐτῆς ἀληθείας. Ἐν τῇ συναφεῖᾳ ταύτῃ ἐπιθυμῶ νὰ ὑπομνήσω τὴν ἱστορίαν τῆς γενέσεως τῶν 3 κειμένων τῆς Accra (1974). Ὅτε ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Προεστῶτα τῆς Ἐπιτροπῆς ἐξεδήλωσα τὴν ἀρνητικὴν μου τοποθέτησιν, ἔλαβον παρὰ τοῦ Προέδρου και συναδέλφου Πατρὸς Ἰω. Meyendorf τὴν ἀπάντησιν, ὅτι δὲν ἦτο ἀνάγκη νὰ εἴπω τὸ ὄχι (διὰ τὰ 3 κείμενα), διότι τὰ κείμενα ἦσαν προορισμένα ὡς ὑλικὸν πρὸς μελέτην τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐν τῇ πραγματικότητι ὅμως περιέχουν τὰ κείμενα ταῦτα οὐχὶ ἀπλῶς ὑλικόν, ἀλλὰ θέτουν προβλήματα και ἰσχυρισμούς, ἀφοῦ μάλιστα ταῦτα προτίθενται εἰς τὰς Ἐκκλησίας «ὡς κείμενα συμφωνίας» (ἐννοεῖται θεολογικῆς) προσθέτομεν ἐδῶ εἰς τὸ ἑλληνικὸν κείμενον ἀφορῶντα εἰς τοιαύτην ἐπὶ θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς πίστεως. Ὡς τοιαῦτα ὅμως εἶναι δι' ἡμᾶς ἀπαράδεκτα. Ἀποτελοῦν δι' ἡμᾶς ἀφορμὰς δι' ἐπιστημονικὰς και θεολογικὰς ἐρεῦνας. Πόσον πολλὰ ἀκόμη και πόσον μεγάλα εἶναι τὰ προβλήματα δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ ἐκθέσω λεπτομερῶς. Μνημονεύω μόνον ὀνομαστικῶς μερικὰ παραδείγματα, τὰ ὅποια δύναται νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι δηλαδὴ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης μεθόδου τῆς συνολικῆς ἐξετάσεως και κρίσεως πασῶν τῶν πηγῶν τῶν δύο πρώτων αἰώνων ἀποτελεῖ ἀνα-

γκαιότητα (ἀποστολικὴ διαδοχὴ ὡς Κανῶν τῆς Κ. Διαθήκης, τὰ Βαπτιστικὰ συμβόλων, ἡ ἀναβίωσις τοῦ συνοδικοῦ συστήματος ὡς ἀπομίμησις τῆς Ἀνατολικῆς Συνόδου). Ἄλλως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ἀληθῶς τελικὸν ἐκκλησιαστικὸν ἀποτέλεσμα και συμπέρασμα περὶ τῆς πίστεως και τοῦ πολιτεύματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἐάν, λοιπόν, ὑπὸ τὰς καλῶς ἠτιολογημένας ταύτας προϋποθέσεις ἀναγινώσκωμεν τὴν παρ. 31 πρὸ τοῦ κειμένου περὶ τοῦ λειτουργήματος, (Amt, Ministry) εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι «ἄμα τοῖς πρεσβυτέροις» (κατὰ Ἰγνάτιον Φιλ. 4), οἵτινες κατὰ τὸν 2ον αἰῶνα ἐδημιούργησαν τὸν Κανὸνα τῆς Κ. Διαθήκης και ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει τὰς πηγὰς τὰς ὁποίας πρέπει νὰ βλέπωμεν ὡς πηγὰς τῆς ἐρεῦνης τοῦ ἐπισκοπικοῦ λειτουργήματος δὲν ἐγνώριζον, ὅτι ἡ Κ.Δ. παρουσιάζει διαφορὰς και μάλιστα ἀντιτιθέμενα πολιτεύματα. Διότι κατὰ τὴν προτεσταντικὴν ἀντίληψιν τὸ μοναρχικὸν ἐπισκοπικὸν λειτουργήμα (monarchisches episcopat) ἐν ἀντιθέσει πρὸς ὅ,τι πολλοὶ Θεολόγοι σήμερον ἰσχυρίζονται — εἰσῆχθη ἀπὸ τῆς Ἀνατολῆς εἰς τὴν Δύσιν μὲν κατὰ τὸν 2ον αἰῶνα. Ἡ ἐκδοχὴ αὕτη θὰ ὠδήγῃ εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι αἱ ἐν λόγῳ ἐπισκοπικῶς συντεταγμέναι Ἐκκλησίαι ἀκουσικῆς και οἰονεὶ χωρὶς συνείδησιν, δὲν ἔθεσαν ὡς βασικὴν τῶν Κ.Δ. ἕνα Κανὸνα τῆς Πίστεως τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἐκρηκτικὴν ὕλην εἰς τὰ θεμέλια τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐκρηκτικὴ ὕλη ἐξερράγη κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα! Αὕτη ἡ σκέψις, ἐκτιθεμένη «ad absurdum», ἔχει σημασίαν, διότι ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἀναγκαιότητος, νὰ γίνουν διὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην νέαι, ἀλλὰ εἰς βάθος ἐκτεινόμεναι μελέται, διότι εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἐρευνήσωμεν τὰς πηγὰς, μετὰ τὸ αἰσθητικὸν τῆς γλώσσης και τῆς παραδόσεως, διὰ νὰ ἐξακριβώσωμεν τὰς ρίζας τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο δὲ διότι ἡ φιλολογικὴ και ἡ ἱστορικὴ ἐρευνα δεικνύει, ὅτι ἐν τῇ πραγματικότητι τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας ἐγενήθη και διεμορφώθη ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Θ. Ἐυχαριστίας, ἥδη δὲ κατὰ τὴν πρώτην ἀποστολικὴν γενεάν, ὅτε ἔλαβε τὴν πρώτην αὐτῆς ἐκφρασιν. Παρὰ τὴν ὑπαρξίν, χαρισματοῦχων εἰς διαφόρους περιοχὰς («ἡ Διδαχὴ» μαρτυρεῖ τρεῖς κυρίας ὀνομασίας: Ἀποστόλων, Προφητῶν και Διδασκάλων), ἡ ἡγεσία τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν ἦτο σχεδὸν μόνιμος πρὸ τοῦ 70 μ.Χ. ἐν Ἱεροσολύμοις, Ἀντιοχείᾳ και εἶτα ἐν Μ. Ἀσίᾳ, Ρώμῃ, Ἑλλάδι, τὰς χώρας τῶν Ἀποστόλων και τῶν συνεργατῶν των, («τῶν πρεσβυτέρων»), λοιπόν, τῶν λειτουργῶν, οἱ ὅποιοι τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἐφεσον ὀνομάσθησαν και ἐπίσκοποι. Ἄλλ' ἡ σταθεροποίησις τῶν τεχνικῶν ὄρων (Termini Technici), ἦτο ἐξ ἀρχῆς πολὺ δυσχερὴς και θὰ ἔδει νὰ προσαρμολῆ πρὸς τὰς τοπικὰς συνηθείας. Ἡ διαδικασία αὕτη διήρκεσεν 160 ἔτη, μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 2ου αἰῶνος, πρᾶγμα τὸ ὅποιον διαπιστοῦμεν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Εἰρηναίου, ὁ ὁποῖος εὕρισκεται εἰς τὰ ὄρια τῆς πρὸς σταθεροποίησιν βαινούσης ἱστορικῆς διαδικασίας, ὡς και τῆς Θεολογίας περὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ λειτουργήματος και τῆς διαδοχῆς

## ΕΞΕΛΗΜΗΣΕΝ Ο ΗΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΩΛΕΝΗΣ

### ΚΥΡΟΣ Α Θ Α Ν Α Σ Ι Ο Σ \*

«Θρήνος και κλυθμός και ὄδυρμός πολὺς»<sup>1</sup> ἀκούεται παντοῦ γύρω μας, Σεδασμιώτατοι Ἱεράρχαι. Ἡ πόλις τοῦ Πύργου σύσσωμος και δλόκληρος ἡ Ἐπαρχία τῆς Ἡλείας πενθοῦν και κλαίουν σήμερα τὸν ἀείμνηστον Μητροπολίτην τῶν Ἀθανάσιον, τὸν Ἡλείον και δημουργικόν.

Πενθοῦν οἱ ἄρχοντες τὸν φλογερὸν συναντιλήπτορα εἰς πᾶν ἔργον προόδου και ἀνυψώσεως τῆς περιοχῆς ἠορηγεῖ ὁ ἱερός Κλῆρος τὸν ὕφιπέτην και ἀκούραστον Ἐπίσκοπόν του κλαίουν αἱ μοναχαὶ τὸν στοργικόν τους πνευματικόν πατέρα και συναθλητήν ὀδύρεται με κλάματα και οἰμωγές ὁ εὐσεβῆς τῆς Ἡλείας λαός τὸν Ποιμενάρχην του, πὸ ἀγάπησε τὸ ποιμνιόν του, «καθώς και ὁ Κύριος τὴν Ἐκκλησίαν»<sup>2</sup>, μέχρι αὐτοθυσίας.

Και εἰς ἐμέ, παιδικόν του φίλον, συμπατριώτην και μέχρι πρό τινος πρῶτον του εἰς τὴν Ἱερὰν Μητροπόλιν συνεργάτην, ἐντολῆ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἔπαιον ὁ κλῆρος, μετὰ τὸ ἀπροσδόκητον θλιθερὸν γεγονός, νὰ εὐρεθῶ κοντὰ του εἰς τὴν Φλωρεντιάν μετὰ τοῦ Σεδ. Μητροπολίτου Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμου και τοῦ μοναδικοῦ ἀδελφοῦ του κ. Ἀγγέλου Βασιλοπούλου διὰ νὰ του προσφέρωμεν τὰς τελευταίας εἰς τὴν νεκρὸν σορὸν του καθιερωμένας ἐκκλησιαστικὰς τιμὰς και νεκρικὰς περιποιήσεις, νὰ τὸν ἐνδύσωμεν ἐκ μέρους δλοκλήρου τοῦ ἱεροῦ Κλήρου τὴν Ἀρχιερατικὴν στολήν του και νὰ τὸν

\* Ἐπικήδειος ὁμιλία ἐκφωνηθεῖσα, ἐντολῆ τῆς Διαρκούς Ἱ. Συνόδου, ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. κ. Γερμανοῦ Παρασκευοπούλου.

1. Ματθαίου 6' 19.

2. Ἐφεσίους 5' 29.

τῶν Ἀποστόλων. Ταῦτα δέον νὰ θεωρῶμεν ὡς γεγονότα εἰς τὰς τοπικὰς Ἐκκλησίας. Αὐτὴ εἶναι ἡ σταθερά μου πεποιθήσις, ἡ ὁποία αἰτιολογεῖ τὴν πίστιν «τῆς Καθολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας» και στηρίζει ὡσαύτως τὴν ἀρνητικὴν τοποθέτησιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐναντι τῶν τριῶν κειμένων.

#### Παράρτημα.

Σ η μ. Τὸ ἔγγραφο τῆς ἀρνήσεως παρέθεσα ἀνωτέρω πρὸς καλύτεραν κατανόησιν τῆς αἰτιολογίας, ἣν ἔδωκα εἰς τὴν σύσκεψιν τῶν ἀνωτέρω μνημονευμένων ἐνθα ὑπεστήριξα τὴν ἀρχὴν τῆς «Παραδόσεως» τῶν Ὁρθοδόξων ἐν Ἑλβετία Ὁρθόδοξον ἀποστολικὴν και ἐκκλησιαστικὴν. Παρὰ τὴν ἀλήθειαν

συνοδεύσωμεν μέχρις ἐδῶ και νὰ σᾶς τὸν παραδώσωμεν, σήμερα δὲ νὰ ἐκφωνήσω τὸν προσήκοντα ἐπικήδειον λόγον.

Ὅμως τί εἶπω και τί λαλήσω; Ἀδυνατεῖ ὁ νοῦς μου νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸ δάθος τοῦ γεγονότος και ἡ γλῶσσα μου νὰ περιγράψῃ τὴν προσωπικότητα τοῦ κεκοιμένου Ἱεράρχου και τὸ πολὺπλευρον και ποικιλόμορφον ποιμαντικόν του ἔργον.

Ὁ ἀπερχόμενος Μητροπολίτης Ἡλείας κυρός Ἀθανάσιος, κατὰ κόσμον Ἡλίας Ἰωάννου Βασιλόπουλος, ἐγεννήθη τὸ 1924 εἰς τὸ Κρουονέριον Ἡλείας και ἐμεγάλωσε εἰς τὸ Χάδαρι, ὅπου ἐγκατεστάθησαν οἱ εὐσεβεῖς διοπαλαισταὶ γονεῖς του. Μικρὸς ἀκόμη, μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν του ἀπὸ τὸ Δημοτικόν, ἐργάσθηκε ὡς βοηθὸς εἰς παντοπωλεῖον τῆς Ἀμαλιάδος, ἔπειτα εἰς ἓνα πιλοποιεῖον τῆς Πάτρας και ἐν συνεχείᾳ εἰς ἐργοστάσιον τῶν Ἀθηνῶν.

Ὁ πόθος του ἀπὸ τὰ παιδικὰ του χρόνια νὰ γίνῃ Κληρικὸς τὸν ἔφερε τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1946 εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν Κορινθίου, ὅπου τὸ 1952 ἐνεγράφη εἰς τὸ Μοναχολόγιον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγίου Γεωργίου Φενεοῦ και ἐχειροτονήθη Διάκονος ὑπὸ τοῦ τότε Μητροπολίτου Κορινθίας κυροῦ Προκοπίου. Τὸ 1954 εἰσάγεται εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν και τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1958, λαθῶν ἤδη τὸ Πτυχίον του, χειροτονεῖται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Ἀρχιερέως Πρεσβύτερος και προχειρίζεται Ἀρχιμανδρίτης, μετ' ὀλίγας δ' ἡμέρας ἀναχωρεῖ διὰ τὸ Παρίσι, ὅπου ὑπηρέτησεν ὡς ἐφημέριος τοῦ Ἀγίου Στεφάνου ἐπὶ μίαν πενταε-

ταύτην δέον νὰ διατηρῆται ἡ ἀντίληψις, ὅτι ἡ Ἀγ. Γραφή, κυρίως ἡ Κ. Διαθήκη εἶναι τὸ γεγραμμένον τμήμα τῆς παραδόσεως (προσθήκη σημειώσεις τοῦτο ἐξῆρον εἰς τὸ τμήμα Ἐνότης τῆς 3ης Γεν. Συνελεύσεως τοῦ Ν. Δελχί τὸ 1961). Διὰ τοῦ σημείου τούτου δὲν ἐλέχθη τι, τὸ ὁποῖον νὰ στρέφεται κατὰ τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστήμης. Ταῦτα δέον νὰ τονισθοῦν και ἐν τέλει τῆς μελέτης ταύτης.

#### ΓΕΡ. Ι. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ Καθηγητῆς

Α' ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν και τὴν Ἐπιτροπὴν Πίστεως και Τάξεως ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ Ἐκκλησιῶν.

Ο ΕΙΔΙΚΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ  
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

# Γ Ν Ω Μ Ο Δ Ο Τ Η Σ Ι Σ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 24ῃ Αὐγούστου 1981

Π ρ ό ς

Τῇ Ἱερᾷ Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἐπί τῆς, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. Ε.Π. 2619) 6.8.1981 ἐγγράφου τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, διαδιδασθείσης ἐν φωτοτυπικῷ ἀντιγράφῳ, πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ὡς Πρόεδρον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ 28.3.1981 πρὸς τὴν Κυρίαν Πρόεδρον τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου ἀναφορᾶς

Α'

τῶν ὑπογραφόντων ταύτην τεσσάρων Μητροπολιτῶν: (ἴδετε ἀναφορὰν, ἐν συνδυασμῷ μετ' φωτοτυπικῶν ἀντιγράφων τοῦ πρὸς τὸν Πρόεδρον τῶν Ἑλλήνων Εὐρωβουλευτῶν ἐγγράφου τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου τῆς Προέδρου τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου).

Κατ' ἀρχὴν οἱ ὑπογράφωντες τὴν προσφυγὴν τεσσαρῶν Μητροπολιτῶν καταλαμβάνοντες, τὸ μὲν λησμονοῦντες ὅτι ἡ Καθολικὴ κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐκκλησία δ : έ π ε τ α : ὑπὸ ἰδίου Πολιτεύματος καὶ κυριαρχεῖται ὑπὸ τῶν Ἱ. Κανόνων, τὸ δὲ

τιαν. Τὸ 1963 μετατίθεται εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας τοῦ Λονδίνου, ἀπ' ὅπου ἐκλέγεται καὶ στίς 24 Νοεμβρίου 1968 χειροτονεῖται Μητροπολίτης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἡλείας, τοὺς χριστιανούς τῆς ὁποίας ὑπερέτησε πιστὰ καὶ ἀγάπησε μέχρι λατρείας καὶ εἰς τὴν ὁποίαν σήμερα ἀφήνει τὸ σεπτὸν σκήνωμα καὶ τὰ ὄστα του.

Βεβαίως ὁ ἀείμνηστος ἔφυγε ἀπροόπτως καὶ πρόωρος ἐκ τοῦ φθαρτοῦ τούτου κόσμου. Ὅμως «δοκιμασθεῖς ἐν ὀλίγῳ, ἐπλήρωσε χρόνους μακρούς»<sup>3</sup>. Ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ, «ἵνα ἀναπαυθῆ ἐκ τῶν κόπων»<sup>4</sup>, τῶν μόχθων καὶ τῶν ταλαιπωριῶν τῆς παρουσίας ζωῆς. Ἐφυγεν ὁ μέγας, διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παραμείνῃ ἄλλο μὲ μᾶς τοὺς μικρούς. Μετέστη ὁ δυνατὸς πρὸς τὸν Παντοδύναμον, διότι ἦτο ἀδύνατον νὰ συγκρατηθῆ περισσότερο εἰς τὴν μικρὴν μᾶς γῆν. Τὸ ὄνομά του ἔχει ἤδη περάσει εἰς τὰς φωτεινὰς δέλτους τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς δὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἡλείας ἔχει καταγραφῆ ὡς ὁ ἀνεπανάληπτος Ποιμενάρχης αὐτῆς. Τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα, ἀλλὰ «καὶ οἱ λίθοι κεκράξονται»<sup>5</sup> περὶ τῆς καθόλου δραστηριότητος τοῦ ἀκοιμητοῦ ἐν ζωῇ, ἤδη ἐν Χριστῷ κεκοιμημένου Ἱεράρχου.

Ἀοίδιμε Ποιμενάρχα,

Γύρω σου αὐτὴν τὴν στιγμήν εὐρίσκειται θρηγῶν σύσσωμος ὁ ἱερός Κλήρος καὶ ὁ εὐσεβὴς λαὸς τῆς Μητροπόλεώς σου. Σὲ κλαίουσι οἱ μαθηταὶ καὶ οἱ φοιτηταί, πὺν κατὰ χιλιάδας περιέθαλψες εἰς τὰ μαθητικά καὶ φοιτητικά οἰκοτροφεῖα, τὰ ὅποια μεγαλόπρεπα ἀνοικοδόμη-

σες, ἐλειτούργησες καὶ συνετήρησες. Σὲ θρηγοῦν τὰ Κυπριωτόπουλα, πὺν τόσο στοργικὰ προστάτευσες καὶ τοὺς συμπαραστάθηκες εἰς τὸ μεγάλο δρόμα τους τὸ 1974. Μὲ δάκρυα στὰ μάτια σὲ ἀποχαιρετοῦν οἱ γέροντες καὶ οἱ γερόντισσες, πὺν τοὺς ἀλάφρωσες τὸν πόνο τῶν γηρατειῶν καὶ τῆς ἐγκαταλείψεώς τους, μαζὶ μὲ ὄλους ἐκείνους πὺν ποικιλοτρόπως εὐεργέτησες.

Ὅμως σὲ παρακαλῶ μὴ καμψθῆς ἀπὸ τὸν πόνον τους καὶ λυπηθῆς καὶ σὺ αὐτὴ τὴ στιγμήν, ἐσὺ πὺν «ἐπασχες μετὰ τῶν πασχόντων καὶ ἔχαιρες μετὰ τῶν χαιρόντων»<sup>6</sup>. Ἐσὺ πρέπει νὰ κρατήσης γιὰ πάντα καὶ νὰ μείνης μὲ τὴν χαρὰν τῆς ἐπιτελέσεως εἰς τὸ ἀκέραιον καὶ πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν τοῦ Ἀρχιερατικοῦ σου καθήκοντος. Μείνε μὲ τὴν χαρὰν τῆς δικαιοσύσεως σου, μὲ τὸν στέφανον τῆς αἰωνίου ζωῆς «ὃν ἀποδώσει ὁ Κύριος, ὁ δίκαιος Κριτῆς πᾶσι τοῖς ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ»<sup>7</sup>.

Στάσου, σὲ παρακαλῶ, γιὰ μιὰ στιγμήν καὶ διέκοψε τὴν διακονίαν τῆς ἐν οὐρανῷ δοξολογίας τοῦ ἐν Τριάδι ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ ἀπὸ τὸ οὐράνιον θυσιαστήριον εὐλόγησε τὸν Κλήρον καὶ τὸν λαὸν τῆς θεοσώστου Μητροπόλεώς σου καὶ συνέχισε ἀδιαλείπτως νὰ προσεύχεται ὑπὲρ τῆς ὕλικῆς, τῆς πνευματικῆς καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν προκοπῆς των, ἃς εἶσαι δὲ βέβαιος ὅτι ποτὲ δὲν θὰ σὲ λησμονήσουν.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη.

Ἀρχιμ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

3. Σοφ. Σολομ. δ' 13.

4. Ἰώβ δ' 9.

5. Λουκ. ιθ' 40.

6. Ρωμ. ιθ' 16.

7. Β' Τιμ. δ' 8.

παραβιάζοντας καταφύτως ειδικώς τούς 'Ιερούς Κανόνας ΣΤ' τής Β' Οικουμενικής Συνόδου, ΙΒ' 'Αντιοχείας, ΛΔ' και ΛΣΤ' Καρθαγένης, τών όποιών τήν τήρησιν έχουσιν ύποσχεθή πρό τοϋ φοδεροϋ θυσιαστηρίου, και δή τής μυστηριακής χειροτονίας των ως 'Επισκόπων. 'Επικαλούμενοι τά έκ τοϋ Συντάγματος 1975, κατ' αϋτούς δικαίωματά των, παρέδλεσαν προσέτι ότι, διά τών όριζόμενων δι' άρθρου 3 παρ. 1 τοϋ Συντάγματος, δίδεται περιληπτικώτατα ή νομοκρατική ή μορφή τής έννοιας τής επί τών Κληρικών, παντός βαθμοϋ, και μοναχών έξουσίας (άποστολής) τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος (Missio Canonica, Missio Legitima) όπως, διά τών 'Επισκόπων και τών ύπό τούτων συγκροτούμένων 'Ανωτάτων διοικητικών όργάνων ('Ιερά Σύνοδος 'Ιεραρχίας και ή, έκ ταύτης, προερχόμενη Διαρκής 'Ιερά Σύνοδος) άποφασίζη και ενεργή επί παντός θέματος, τό όποιον αναφέρεται εις τήν έσωτερικήν εκκλησιαστικήν ζωήν και τήν εις τήν 'Εκκλησίαν τάξιν.

'Η ως άνω άποστολή τής 'Εκκλησίας ειδικώτερον εκδηλοϋται διά τής ιερατικής έξουσίας (Potestas Ordinis), εις τήν όποιαν συμπεριλαμβάνονται και ή λειτουργική (Potestas Sacramentalis), διδακτική (Potestas Magisterii) και ποιμαντική (Potestas Iurisdictionis).

'Η διοικητική έξουσία τής 'Εκκλησίας (Potestas Administrationis), έκτός τής άυστηρώς διοικητικής, περιλαμβάνει και τήν νομοθετικήν (Potestas Legislativa) και τήν δικαστικήν (Potestas Coercitiva) (ίδτετε και 'Ι. Εϋταξία «περί ιερατικής έξουσίας», τόμος 1, 1872, 'Αμ. 'Αλιβιζάτου, τό Κανονικόν δίκαιον τής 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας, σελ. 23 έπ., 1941, Nik. Milasch - Μελ. 'Αποστολοπούλου, 'Εκκλ. δίκαιον, σελ. 317 έπ., 1906).

'Υλοποιών τό, δι' άρθρου 3 παρ. 1 τοϋ ισχύοντος Συντάγματος 1975 και έκ τών 'Ιερών Κανόνων, αϋτοδίοικητοϋ τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος ό περί Καταστατικού Χάρτου ταύτης νόμος 590) 77, τό μέν, δι' άρθρου 1 παρ. 2, όρίζει τό αϋτοδίοικητον τής 'Εκκλησίας, τό δε διά ειδικών έξουσιοδοτήσεων (άρθρα 4 παρ. ε, ια, 29 παρ. 2, 30, 36 παρ. 6, 37 παρ. 2, 39 παρ. 10, 40 παρ. 2, 41 παρ. 2, 42 παρ. 2 και 4, 43 παρ. 1 και 3, 45 παρ. 4 και 5, 46 παρ. 2, 59 παρ. 1) παρέχει, συνταγματικώς επιτρεπτός, τήν έξουσιοδοτήσιν όπως διά Κανονισμών και Κανονιστικών άποφάσεων ή 'Εκκλησία τής 'Ελλάδος ρυθμίζη άφορώντα Τχύτην θέματα.

## Β'

Διά τής προσφυγής των οι ύπογράφοντες τέσσαρες Μητροπολίται ισχυρίζονται ότι: «Στήν 'Ελλάδα ό διορισμός ή ή παύσις τών 'Επισκόπων δέν άποτελεί μιá έσωτερική αποκλειστικά ύπόθεση τής 'Εκκλησίας αλλά ρυθμίζεται από τούς νόμους τοϋ Κράτους» (ίδτετε επιστολήν, άριθ. 1).

Τά άνωτέρω, διά γραφίδος 'Επισκόπων τής 'Ορθόδοξου 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος, άποτελοϋν κατάφωρον παραβίασιν τών κατοχυρωμένων διά τοϋ ισχύοντος Συντάγματος 'Ιερών Κανόνων και τών από τών πρώτων χριστιανικών χρόνων κρατούντων εις τήν 'Εκκλησίαν θεσμών, τούς όποιους δέν δύναται, ύπό οιαδήποτε νομικήν κατασκευήν, νά μεταβάλλη ό νομοθέτης (Σ.τ.Ε. 609—612) 67, 3178) 76 'Ολομ.).

Οι 'Επίσκοποι εις τήν 'Εκκλησίαν τής 'Ελλάδος δέν διορίζονται άλλ' «εκλέγονται» ύπό τής 'Ιεράς Συνόδου τής 'Ιεραρχίας, τήν 'Οποιαν κατά τούς 'Ιερούς Κανόνας και τό άρθρον 3 παρ. 1 τοϋ ισχύοντος Συντάγματος συγκροτεί τό σύνολον τών έν ενεργεία 'Αρχιερέων. Κατά τούς Κανόνας 'Αποστόλων 37, Πενθέκτης 8, 'Αντιοχείας 20, Καρχηδόνας 18, ή 'Ανατολική 'Ορθόδοξος Οικουμενική 'Εκκλησία ειπα: αϋτοδίοικητοϋ, έχουσα 'Ανώτατον 'Οργανον διοικήσεως Σύνοδον 'Επισκόπων (ίδτετε και άρθρον 1 παρ. 1 και 2 νόμου 590) 77, περί Καταστατικού Χάρτου τής 'Εκκλησίας τής 'Ελλάδος).

Διά τών εκλεγομένων 'Επισκόπων συνεχίζεται εις τήν όρθόδοξον Χριστιανικήν 'Εκκλησίαν ή 'Αποστολική διαδοχή και ό άείμνηστος Καθηγητής Κ. Μ. Ράλλης έχει ειδικώς γνωμοδοτήσει:

«Κατά θεμελιώδη διδασκαλίαν τής 'Εκκλησίας, Αϋτη φέρει τάς επαγγελίας και τήν διδασκαλίαν τοϋ Σωτήρος και όδ η γ ε ι τ α ι: ύπό τοϋ 'Αγίου Πνεύματος... έπερ όδηγοϋν τήν 'Εκκλησίαν εις πάσαν τήν άλήθειαν όδηγεί και τήν 'Ιεραρχίαν ως φωνήν και όργανον Αϋτης. 'Η διδασκαλία αϋτή άποτελεί δόγμα άρραγές και άπαρασάλευτον... οϋτω και ή εκλογή και ανάδειξις 'Αρχιερέων, διά τής Συνόδου τής 'Ιεραρχίας γινόμενη, τελεί ύπό τήν έπιστάσιαν τοϋ 'Αγίου Πνεύματος, έπερ επικαλείται Αϋτη διά προσευχής πρό τής ενάρξεως τής εκλογής και δοξάζει και ευχαριστεί μετά τήν εκλογήν κατά τήν τελετήν τοϋ Μεγάλου Μηνύματος, ότε όμολογεί ότι «πάντα χορηγεί τό Πνεϋμα τό 'Αγιον» (γνωμοδοτήσις Κ. Μ. Ράλλη, εις «εκλογή τοϋ 'Αρχιεπισκόπου 'Αθηνών», 'Αθήναι 1941, σελ. 69 - 71).

'Αείποτε, και διά τόν λόγον αϋτόν άποτελεί συνταγματικώς κατοχυρωμένην 'Ιεράν Παράδοσιν, τής εκλογής 'Επισκόπου προηγείται ιδιαίτερα τελετή προσευχής και ικεσίας πρός τόν Θεόν όπως «καταπέμφη τό Πνεϋμα τό 'Αγιον» διά νά φωτίση και καθοδηγήση τούς εκλεκτορας, ως έφώτισε και καθοδήγησε τούς ένδεκα 'Αποστόλους εις τήν εκλογήν τοϋ Ματθία μετά τήν προδοσίαν τοϋ 'Ιούδα.

'Ο από Λαρίσης 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνών κυρός Δωρόθεος, διακεκριμένος Κανονολόγος, τάς γνωμοδοτήσεις τοϋ όποίου επί Κανονικών ζητημάτων ήκολούθει ό 'Αρειος Πάγος, ένώπιον τής συνελθούσης τήν 2αν 'Ιουλίου 1941 Μείζονος Συνόδου (ή Ναζιστική Κατοχή τής 'Ελλάδος καθίστα αδύνατον τήν Σύνοδον τής 'Ιεραρχίας) επί τοϋ θέματος εκλογής ειπεν: «Πρόκειται περί τελετής 'Ιεράς, αναγομένης εις τήν σφαίραν τήν πνευ-

μακτικήν, κειμένης ἐκτὸς τοῦ κοσμικοῦ πλαισίου, ἐφ' ἧς οὐδεμίαν ἔχει ἢ θὰ ἔχη ἀρμοδιότητα ἀνθρωπίνη ἐξουσία».

Κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, λόγῳ τῶν ἐν Ἑλλάδι σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, διὰ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας ὀρίζεται ἀπλῶς ἡ διαδικασία ἐκλογῆς. Τὸ κατ' ἄρθρον 26 παρ. 1 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου διάταγμα «ἀναγνωρίσεως καὶ καταστάσεως τοῦ ἐκλεγέντος» δὲν εἶναι, ὡς τὸ διάταγμα διορισμοῦ, συστατικὸν τῆς ἐκλογῆς ἀλλὰ διαπιστωτικὸν ταύτης καὶ διὰ τούτου ἡ Πολιτεία, ἀναγνωρίζουσα τὴν ἐκλογὴν, παραγγέλλει τὰς ἐν τῷ Κράτει Ἀρχὰς νὰ ἀποδίδωσιν εἰς τὸν ἐκλεγέντα τὰς ὀφειλομένας τιμὰς (ἴδετε καὶ Σ.τ.Ε. 297) 1980).

## Γ

Τὰ εἰς ἀριθμοὺς 2, 3, 4, 5 καὶ 6 τῆς προειρημένης προσφυγῆς ὑπὸ τῶν ὑπογραφόντων ταύτην ἐκτιθέμενα ἐπιβάλλουν, διὰ τὴν ὀρθὴν τοποθέτησιν τῶν πραγμάτων, νὰ ἀποσαφηνισθῶσι τὰ κάτωθι: Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὰ ἀνωτέρω, ὡς παγιῶς δέχεται καὶ τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, οἱ Κληρικοί παντὸς βαθμοῦ ὡς καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐφ' ὅσον χρόνον ἔχουσι τὰς ιδιότητας ταύτας, διὰ τῶν ἐπαγγελιῶν καὶ τῆς ὁμολογίας αὐτῶν, ἔχουσιν ἀποδεχθῆ τοὺς Κανόνας καὶ τὸ διέπον τὸ Ἐκκλησιαστικὸν σύστημα δίκαιον τῶν Ἱ. Κανόνων καὶ ἔχουσιν, ἐκ τῶν προτέρων, ἀναγνωρίσει ὅτι ἡ καθ' οἰομένην τρόπον διατάραξις τούτου ἀποτελεῖ θαυμάσια τιμωρούμενον Κανονικὸν παράπτωμα, εἰς περιπτώσιν τοῦ ὁποῦ ἡ ἐξουσία τῆς Ἐκκλησίας ἐκτείνεται μέχρι καὶ ἐπιβολῆς σωματικοῦ περιορισμοῦ (Σ.τ.Ε. 2800) 1972).

Ι. Εἰς κεφάλαιον «σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας» τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος 1975 δι' ἄρθρου 3 παράγραφος 1, ὀρίζεται: «Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν Ἑλλάδι: εἶναι ἡ τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, Κ ε φ α λ ἡ ν γ ν ω ρ ῖ ζ ο υ σ α τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὑπάρχει ἀ ν α π ο σ π ά σ τ ω ς ἡνωμένη δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης καὶ πάσης ἄλλης ὁμοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τηροῦσα ἀ π α ρ α σ α λ ε ὑ τ ω ς, ὡς ἐκείναι, τοὺς ἱεροὺς Ἀποστολικούς καὶ Συνοδικούς Κανόνας καὶ τὰς ἱεράς Παραδόσεις. Εἶναι αὐτοκέφαλος καὶ δ ο ι κ ε ῖ τ α ι ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιερέων καὶ τῆς ἐκ ταύτης προερχομένης Διαρκεῖς Ἱερᾶς Συνόδου, συγκροτουμένης ὡς ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας ὀρίζει, τηρουμένων τῶν διατάξεων τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου τῆς ΚΘ' (29) Ἰουνίου τοῦ ἔτους 1850 καὶ τῆς Συνοδικῆς Πράξεως τῆς 4ης Σεπτεμβρίου 1928».

Ἡ ἀνωτέρω συνταγματικὴ διάταξις προϋπῆρχεν εἰς τὰ προϊσχύσαντα Συντάγματα (διάφορος ἦτο ἡ διάταξις εἰς τὸ καταργηθὲν Σύνταγμα 1968) καὶ δὴ εἰς τὸ προϊσχύσαν Σύνταγμα τοῦ 1952 καὶ ἐπαναλαμβάνεται,

πληρέστερον διατυπωμένη, εἰς τὸ Σύνταγμα 1975, τοῦ ὁποῦ καὶ ἀποτελεῖ θεμελιεῖδῃ διάταξιν.

Ἡ ἀνωτέρω Συνταγματικὴ διάταξις ἐπαναλαμβάνεται εἰς ἄρθρον 1 παρ. 1 καὶ 2 τοῦ νόμου 590) 1977 «περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» διὰ τοῦ ὁποῦ, ὡς ἀποσαφηνίζεται εἰς τὴν πρὸς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων εισηγητικὴν ἔκθεσιν τῶν ἀρμοδίων Ὑπουργῶν, ρυθμίζονται αἱ σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ὑπὸ τὸ Πνεῦμα τῶν ἄρθρων 3 καὶ 13 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος.

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 3178) 1976 ἀποφάσεως τῆς Ὀλομελείας τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἔχει νομολογηθῆ ὅτι ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νόμος τῆς Πολιτείας, ψηφιζόμενος κατ' ἐπιταγὴν ἄρθρου 72 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος ὑπὸ τῆς Ὀλομελείας τῆς Βουλῆς.

Κατὰ παράθεσιν τῶν ἀνωτέρω, ὀριζομένων καὶ διὰ τοῦ Συντάγματος 1952 ὡς καὶ τοῦ ν. 671) 1943, ἰσχύοντος τότε ὡς Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀφοῦ ἀπέτυχεν ἀσκηθεῖσα πίεσις (ἀκόμη καὶ προσωπικῶς διὰ τοῦ τότε ἀνωτάτου ἄρχοντος) ὅπως παραιτηθῆ ὁ τότε Κανονικός, συνταγματικὸς καὶ νόμιμος Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐδημοσιεύθη τὴν ἐπομένην ὁ ἀναγκαστικὸς νόμος 3 τῆς 10) 10.5.1967 «περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως διατάξεων τινῶν τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 671) 1943 νόμου περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». Διὰ τοῦ ἀναγκαστικοῦ τούτου νόμου ἐπαύθη ἡ 112η Συνοδικὴ Περίοδος, ἐκηρύχθη ὁ ἀρχιεπισκοπικὸς θρόνος ἐν χηρείᾳ, κατηργήθη ἡ συνταγματικὴ καὶ ἀρχαιστάτη εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τάξις τῶν πρεσβείων τῆς ἀρχιερωσύνης, κατηργήθη ὁ θεσμὸς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ, ὅπως ἀναφέρεται εἰς παράγραφον 2 ἄρθρου 1 τοῦ προειρημένου ἀναγκ. νόμου, ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας ἀνετέθη «κ α τ ἰ π α ρ ἔ κ κ λ ι σ ι ν» εἰς ὀκταμελῆ Σύνοδον «τὰ Μέλη τῆς ὁποίας ὀρίσθησαν «ἐκλεκτικῶς» διὰ Β. Διατάγματος, ἐκδοθέντος «τῆς προτάσεως τοῦ — τότε — ἐπὶ τῆς Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων Ὑπουργοῦ».

Πρὸς ὁλοκλήρωσιν τῶν Κανονικῶν καὶ Συνταγματικῶν παραβάσεων, κατηργήθη ὁ κατάλογος τῶν πρὸς ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων, διὰ τοῦ ΑΝ 214) 1967 καθιδρύθησαν ἱεροδικεῖα, διὰ τῆς ΑΣΤ) 1968 Συντακτικῆς πράξεως ἀπεμακρύνθησαν «α ὕ τ ο δ ι κ α ῖ ω ς» ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερεῖς καὶ, πρὸς διαίωσιν τῆς καταστάσεως ἐξεδόθη τὸ Ν.Δ. 126) 1969 ὡς Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὅτως, ὑπὸ Συνόδου ἀντικανονικῆς, καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἀντισυνταγματικῆς καὶ μὴ νομίμου καὶ ἀντικανονικῆς, ἀντισυνταγματικῆς καὶ μὴ νομίμου προεδρευομένης «ἐπληρώθησαν» αἱ κεναὶ καὶ κενωθεῖσαι: κατὰ τὰ ἀνωτέρω, Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Μεταξύ των, κατά τὰ ἀνωτέρω, καταλαθόντων Μητροπόλεις εἶναι καὶ οἱ ὑπογράφοντες τὴν ἀπὸ 28.3.1981 προσφυγὴν πρὸς τὴν Κυρίαν Πρόεδρον τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου τέσσαρες Μητροπολίται.

II. Τὰ ἀνωτέρω ἐπεκρίθησαν τότε ἐντόνως καὶ κατεδικάσθησαν ὑπὸ Ἀρχιερέων — δι' ὃν λόγον καὶ ἐδιώχθησαν τότε — τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν καὶ τῶν δύο Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, Καθηγητῶν, νομικῶν κλπ. με' ἀποτέλεσμα νὰ παραιτηθῇ αὐτοβούλως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἀντιληφθεὶς ὅτι ἦτο ἀδύνατος ἢ συνέχισις τῆς ἀντικανονικότητος, ἀντισυνταγματικότητος καὶ παρανομίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Συνέπεια τῶν ἀνωτέρω ὑπῆρξεν ἡ ἔκδοσις τῆς ὑπ' ἀριθ. 3 τῆς 9) 9.1.74 Συντ. Πράξεως «περὶ ἐκλογῆς Προκαθημένου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀποκαταστάσεως ἐν γένει τῆς ἐν αὐτῇ Κανονικῆς Τάξεως».

Ἡ Συντακτικὴ Πράξις, ἀντιθέτως πρὸς ὅσα εἰδικῶς περὶ ταύτης διαλαμβάνονται εἰς τὴν ἀπὸ 28.3.81 προειρημένην προσφυγὴν, προέβλεψε περὶ τῆς συγκροτήσεως τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐξ ὄλων καὶ ἄνευ διακρίσεως τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Μητροπολιτῶν μέχρι τῆς 21.4.1967, καὶ δι' ἄρθρου 2, ὥρισεν ὅτι «ἔργον τῆς Συνόδου ταύτης εἶναι ἡ λήψις παντὸς μέτρου ἀποθλέποντος εἰς τὴν συμφώνως πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας ἀποκαταστάσει τῆς ἐκ τῆς ἀντικανονικῆς ἐκλογῆς τοῦ τέως Προκαθημένου διασαλευθείσης ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν πλήρωσιν μητροπολιτικῶν ἐδρῶν ἢ τὴν ἐκλογὴν τιτουλαρίων Μητροπολιτῶν ἢ τιτουλαρίων Ἐπισκόπων».

Δι' ἄρθρου 5 ὠρίσθη ὅτι: «Πράξεις ἐκδιδόμεναι κατ' ἐφαρμογὴν τῶν διατάξεων τῆς παρουσίας ἢ τοῦ κατ' ἄρθρον 4 αὐτῆς ἐκδοθησομένου νομοθετικοῦ διατάγματος, δὲν ὑπόκεινται εἰς αἴτησιν ἀκυρώσεως ἢ προσφυγὴν ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας...». Εἰς συμπλήρωσιν τῆς ὡς ἄνω Συντακτικῆς Πράξεως ἐξεδόθη καὶ ἡ ὑπ' ἀριθμ. 7) 1974. Δι' ἡτιολογημένων, δι' ἕνα ἕκαστον, ἀποφάσεων τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω συνελθούσης Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας 1974, ἐκηρύχθησαν ἔκπτωτοι ἀπὸ τῶν θρόνων των οἱ ὑπογράφοντες τὴν προσφυγὴν τέσσαρες Μητροπολίται, οἱ ὅποιοι ἀντὶ τῆς αὐστηρᾶς ἐφαρμογῆς τῶν ὀριζομένων ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, «Ἐκκλησιαστικῆ οἰκονομία καὶ ἐπιεικείᾳ» διετήρησαν τὸν Ἐπισκοπικὸν βαθμὸν, μισθοδοτοῦνται καὶ—ἀνεξαρτήτως νομοκανονικῶν ἀντιγνομίων — εὐρίσκονται εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἶναι ἐκλόγιοι, πρὸς πλήρωσιν χηρεύσαντος μητροπολιτικοῦ θρόνου «ἄνευ ἐγγραφῆς εἰς Κατάλογον» ὡς «καθ' οἰονδήποτε τρόπον σχολάζοντες μητροπολίται.» (ἄρθρον 25 παρ. 2 γ. 590) 77 καὶ Σ.τ.Ε. 3856) 80).

Ἡ ἔγναυι τούτων ἐπιδειχθεῖσα ἄκρα ἐκκλησιαστικὴ οἰκονομία καὶ ἐπιεικεία ἐπεκρίθη ἀκόμη καὶ ὑπὸ τοῦ πρώην Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κ. Κων.

Τσατσου, δι' ἄρθρου τοῦ δημοσιευθέντος εἰς τοὺς «Προσανατολισμοὺς» τῆς 26.4.1974.

Πλὴν τῶν διατυπώσεων πρὸς μισθοδοσίαν ἐν τοῖς πράγμασι, οὗτοι ἔχουν ἀποκόψει ἑαυτοὺς καὶ ἀποφεύγουν τὴν κοινωνίαν με' τὴν Κανονικὴν, συνταγματικὴν καὶ νόμιμον διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἢ ὅποια κατὰ τοὺς Ἱ. Κανόνας, τὸ Σύνταγμα καὶ τὸν ἰσχύοντα Καταστατικὸν Χάρτην, ἀσκεῖται δι' ἀποφάσεων τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς «ἐκ ταύτης προερχομένης Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου» (ἄρθρον 3 παρ. 1 ἰσχύοντος Συντάγματος, ἄρθρα 4 καὶ 7 γ. 590) 77 Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος).

Ἀπειθαρχοῦντες πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας γνωρίζουν καλῶς ὅτι εἶναι διὰ τοῦτο τιμωρητέοι κατ' ἐφαρμογὴν τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ κατὰ τὴν διαδικασίαν τοῦ νόμου 5383) 32 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Διακστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας» (ἄρθρον 44 γ. 590) 77).

III. Προσέφυγον ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, τὸ ὅποσον κατ' ἐπανάληψιν ἐπελήφθη αἰτήσεων ἀκυρώσεως κατὰ ἀποφάσεων τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, αἱ ὅποια ἐλήφθησαν κατ' ἐφαρμογὴν τῶν ὑπ' ἀριθ. 3 καὶ 7) 1974 Συντακτικῶν πράξεων. Διὰ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Σ.τ.Ε. αἱ ὅποια κατ' ἄρθρον 95 § 5 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος, εἶναι ὑποχρεωτικαὶ διὰ τὴν Διοίκησιν, δημιουργοῦσαι ἀκόμη καὶ ποινικὴν εὐθύνην διὰ πᾶν μὴ συμμορφούμενον ὑπαίτιον ὄργανον, τὸ ἀνώτατον Ἀκυρωτικὸν Δικαστήριον τῆς χώρας (τὸ ὅποσον κατὰ τὸ ἰσχὺον Σύνταγμα ἐρμηνεύει τοὺς νόμους) ἔχει ἀποφανθῆ ἀπορριπτικῶς ἐφ' ὄλων τῶν ἀσκηθεισῶν αἰτήσεων ἀκυρώσεως.

Εἰδικώτερον διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 1388) 77 ἀποφάσεως τῆς Ὀλομελείας, καὶ ἀντιθέτως πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῆς «προσφυγῆς» πρὸς τὴν Κυρίαν Πρόεδρον τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συμβουλίου, τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας ἔχει:—ἐπι λέξει— ἀποφανθῆ:

«Τὸ ἄρθρον 15 τῆς Συντακτικῆς Πράξεως τῆς 1) 1.8.1974 «περὶ ἀποκαταστάσεως τῆς δημοκρατικῆς νομιμότητος κλπ» (ὡς τοῦτο ἀντιεισητώθη διὰ τῆς παρ. 1 τοῦ ἄρθρου 10 τῆς ἀπὸ 5) 7.8.1974 Συντακτικῆς Πράξεως) ὄρισεν ὅτι τὸ δημοσιευθὲν τὴν 15 Νοεμβρίου 1968 κείμενον Σύνταγμα... ὡς καὶ πᾶσα ἀπὸ 21ης Ἀπριλίου 1967 καὶ ἐφεξῆς ἐκδοθεῖσα Συντακτικὴ ἢ Συντακτικοῦ χαρακτῆρος πρᾶξις καταργοῦνται, ἔχει τὴν ἐννοίαν ὅτι πᾶσα τούτου Συντακτικὴ Πρᾶξις, ὅσα καὶ ἡ θεσπιζοῦσα τὸ ἀπαράδεκτον τῆς αἰτήσεως ἀκυρώσεως καταργεῖται ἀπὸ τοῦ νῦν ὅχι δὲ ἀναδρομικῶς... Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος «ἀπαράδεκτον» δὲν ἦρθη οὔτε διὰ τοῦ ἐπακολουθήσαντος Συντάγματος τοῦ 1975, διότι τοῦτο εἰς μὲν τὸ ἄρθρον 111 αὐτοῦ ὄριζει ὅτι πᾶσα διάταξις ἀντικειμένη εἰς τὸ Σύνταγμα καταργεῖται ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, εἰς δὲ τὸ ἄρθρον 119 παρ. 1, ὅτι διὰ Νόμου δύναται νὰ ἀρθῇ τὸ καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἰσχύσαν ἀπαράδεκτον τῆς ἀσκήσεως αἰτήσεως ἀκυρώσεως κατὰ πρᾶξιν ἐκδοθεισῶν ἀ-



πό 21ης Ἀπριλίου 1967 μέχρι τῆς 23ης Ἰουλίου 1974 εἴτε εἶχε ἀσκηθῆ τοιαύτη αἴτησις εἴτε μή».

Τὰ αὐτὰ ἔχει ὡσαύτως δεχθῆ τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας καὶ διὰ τῶν ὑπ' ἀριθμ. 3132) 77 (Ὁλομέλεια), 365) 77 καὶ 615) 79 ἀποφάσεών του (ἴδετε καὶ Γ. Κ. Βλάχου, Τὸ Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος, 1979, Β: Ἐπάνοδος στὴ Δημοκρατία, σελ. 16 ἐπ. καὶ ἰδίᾳ σημ. 24).

Ὡσαύτως διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 1665) 75 ἀποφάσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἔχει γίνε δεκτόν, ὅτι τὸ ὡς ἄνω «ἀπαράδεκτον αἰτήσεως ἀκυρώσεως» δὲν ἤρθη οὔτε διὰ τοῦ Δ' ψηφίσματος τῆς 18.1.75 τῆς Ε' Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων.

IV. Δ: ἄρθρου 20 ἰσχύοντος Συντάγματος τίθεται βασικὴ ἀρχή, δεσμεύουσα τὸν κοινὸν νομοθέτην καὶ διὰ τὸν ἐφ' ἑξῆς χρόνον «να μὴ κλείη τὸν δρόμον πρὸς τὸ Δικαστήριον». Ἡ διάταξις εἶναι νέα (ὁμοία εἶναι ἡ διάταξις ἄρθρου 19 Συντάγματος 1949 τῆς Δυτικῆς Γερμανίας so steht ihm der Rechtsweg offen).

Τὸ Σύνταγμα 1975, εἰς Τμήμα Γ' Κεφάλαιον, Μεταβατικαὶ διατάξεις, δι' ἄρθρου 111 παρ. 1 ὀρίζει: «Πᾶσα διάταξις νόμου ἢ διοικητικῆς πράξεως κανονιστικοῦ χαρακτῆρος, ἀντικειμένη εἰς τὸ Σύνταγμα, καταργεῖται ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἰσχύος αὐτοῦ».

Ἐν ταύτῃ δι' ἄρθρου 119 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος ὀρίζεται: «Διὰ νόμου δ ὕ ν α τ α : να ἀρθῆ τὸ καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἰσχύσαν ἀπαράδεκτον τῆς αἰτήσεως ἀκυρώσεως κατὰ πράξεων ἐκδοθειῶν ἀπὸ 21ης Ἀπριλίου 1967 μέχρι τῆς 23ης Ἰουλίου 1974...». Μὲ τὴν ἔννοιαν τῶν ἀνωτέρω ἄρθρων τοῦ Συντάγματος ἠσχολήθη τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 1388) 1977 ἀποφάσεως ἐν Ὁλομέλεια καὶ δὴ ἐπὶ αἰτήσεως τοῦ ἐκ τῶν ὑπογραφόντων Μητροπολίτου κ. Θεολόγου.

Τὸ ἄρθρον 119 τοῦ Συντάγματος ἀποτελεῖ δικονομικὴν διάταξιν μὲ πρόδηλον μεταβατικὸν καὶ προσωρινὸν χαρακτῆρα. Διὰ ταύτης ὁ κοινὸς νομοθέτης ἔχει ἐκ τοῦ Συντάγματος τὴν δ ὕ ν α τ ὅ τ η τ α ὅπως θεσπίσῃ τὴν ἄρσιν τοῦ ἀπαράδεκτου τῆς αἰτήσεως ἀκυρώσεως, ὀρίσας εἰδικῶς δι' ἄρθρου 119 παρ. 1. «Διὰ νόμου δ ὕ ν α τ α : να ἀρθῆ τὸ καθ' οἰονδήποτε τρόπον ἰσχύσαν ἀπαράδεκτον τῆς αἰτήσεως ἀκυρώσεως κατὰ πράξεων ἐκδοθειῶν ἀπὸ 21ης Ἀπριλίου 1967 μέχρι τῆς

23ης Ἰουλίου 1974 εἴτε εἶχε ἀσκηθῆ τοιαύτη αἴτησις εἴτε μή, ἀποκλειομένης πάντως τῆς ἀναδρομικῆς χορηγήσεως ἀποδοχῶν εἰς τυχὸν δικαιωθησομένους ἐκ τοῦ ἐνδίκου τούτου μέσου».

Ἐὰν ὁ Συνταγματικὸς νομοθέτης τοῦ 1975 ἤθελε τὴν ἄρσιν τοῦ «ἀπαράδεκτου τῆς αἰτήσεως ἀκυρώσεως» ἀ ν α δ ρ ο μ ι κ ὼ ς θὰ τὸ ὀρίξειν ρητῶς, εἴτε δι' ἄρθρου 119 εἴτε δι' ἐτέρας συνταγματικῆς διατάξεως καὶ δὲν θὰ ἀνέθετεν, καὶ δὴ δυνητικῶς, εἰς τὸν κοινὸν νομοθέτην, τὴν διὰ νόμου ἄρσιν τούτου.

Συνεπῶς πάντα ὅσα, ἀντιθέτως πρὸς τὰ διὰ τοῦ Συντάγματος ἀνωτέρω ὀριζόμενα, διαλαμβάνονται εἰς τὴν «προσφυγήν» εἰδικῶς ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὰ δι' ἄρθρου 119 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος ὀριζόμενα (ἴδετε ἀπὸ 28.3.81 προσφυγὴν εἰς ἀριθμοὺς 4 καὶ 5) ἐλέγχονται παντελῶς ἀδικαιολόγητα, πολλῶ μᾶλλον ἀφοῦ ὑπὸ τῶν ὑπογραφόντων τὴν προσφυγὴν ὁμολογεῖται διὰ ταύτης, ὅτι σχετικὴ πρότασις νόμου ὑπὸ βουλευτῶν (κατὰ τὰ εἰς κεφάλαιον πέμπτον, Νομοθετικὴ λειτουργία τῆς Βουλῆς, δι' ἄρθρων 73 - 77 εἰδικῶς ὀριζόμενα) περὶ ἄρσεως τοῦ ἀπαράδεκτου αἰτήσεως ἀκυρώσεως δὲν ἠυδοκίμησεν (ὁρᾶτε ἀνωτέρω καὶ προσφυγὴν ἐν ἀριθμῷ 5).

Τὸ Σύνταγμα 1975 ἰσχύει ἀπὸ τῆς 11ης Ἰουνίου 1975 (ἄρθρον 120). Ἡ μακρὰ ἄπρακτος παρέλευσις πλέον ἢ εὐλόγου χρόνου, ἀπὸ τῆς ἰσχύος τῶν δι' ἄρθρων 119 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὀριζόμενων, ἀποδεικνύει ὅτι ὁ κοινὸς νομοθέτης ἠσκησεν ἀ ρ ν η τ ι κ ὼ ς τὴν παρασχεθεῖσαν εἰς τούτον δ ὕ ν α τ ὅ τ η τ α ἄρσεως διὰ νόμου τοῦ ἀπαράδεκτου τῆς αἰτήσεως ἀκυρώσεως κατὰ τῶν, εἰς ἄρθρον 119 παρ. 1 ἰσχύοντος Συντάγματος, ἀναφερομένων πράξεων.

Κατὰ ταῦτα, οὕτως ὀρίζοντος τοῦ Ἐθνικοῦ Συνταγματικοῦ δικαίου, ὡς τοῦτο ἠρμηγεύθη διὰ τῶν προαναφερομένων ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ὡς Ἀνωτάτου Ἀκυρωτικοῦ Δικαστηρίου τῆς Χώρας, περιπτώσεις ἀρμοδιότητος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, κατ' ἐπίκλησιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς συμβάσεως, ὡς ἐπιχειροῦν οἱ ὑπογράφωντες τὴν πρὸς τὴν Κυρίαν Πρόεδρον τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου ἀπὸ 28 Μαρτίου 1981 προσφυγὴν, ἐλέγχεται ὡς ἀτυχῆς ἐνέργεια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΛΙΑΛΙΟΣ

# ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

## 'Η θεμελίωσις τοῦ Τυπογραφείου τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας.

Τὴν 27ην Ἀγούστου ἐ.ἔ. ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἐθεμελίωσε τὸ Τυπογραφεῖον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ὅπερ θὰ ἐκτείνηται εἰς ἰδιόκτητον ἐπιφάνειαν 2.422 τ.μ. παρὰ τὴν Ἁγίαν Βαρθάραν Αἰγάλεω. Τὸ Τυπογραφεῖον τοῦτο θὰ εἶναι λειτουργικῶς καὶ αἰσθητικῶς ἄριον καὶ θὰ ἀνταποκρίνηται εἰς τὰς αἰσθητοτέρας ἀπαιτήσεις τῶν συγχρόνων τυπογραφικῶν ἐγκαταστάσεων. Ἔχει ἐπίσης προβλεφθῆ ἡ δυνατὴ διὰ μελλοντικὰς ἐπεκτάσεις καὶ προθήκας ἀποθηκευτικῶν χώρων. Ὁ μηχανολογικὸς ἐμπλουτισμὸς τοῦ Τυπογραφείου αὐτοῦ διὰ μηχανημάτων τῆς τελευταίας τεχνολογικῆς ἐξελίξεως (λ.χ. φωτοσυνθέσεως, λιθογραφικῆς μηχανῆς διχρώμου ἀμφιπλεύρου) θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν δημιουργίαν συγχρόνου τυπογραφικοῦ κέντρου, πολυτίμου διὰ τὴν μορφωτικὴν καὶ ἱεραποστολικὴν ἀκτινοβολίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Εἶναι περιττὸν νὰ σημειωθῆ, ὅτι ἡ θεμελίωσις τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Τυπογραφείου ἀποτελεῖ σταθμὸν εἰς τὴν ἰσορίαν τῆς ἀνοδικῆς πορείας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὡς ἐπιτόσημη χαρακτηριστικῶς κατὰ τὴν θεμελίωσιν ταύτην ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀνδροῦδος καὶ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀναστασίου Γιαννουλάτου τὸ «ἀόλμημα» αὐτὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἀποτελεῖ ἓνα ἀποφασιστικὸν βῆμα εἰς τὴν πορεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ γενικώτερα ἓνα σοβαρὸν ἔργο ὑποδομῆς γιὰ τὴν εὐρύτερη ἀκτινοβολία τῆς Ὁρθοδοξίας μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς χώρας μας».

## 'Η Βυζαντινὴ Τέχνη.

Ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Πολιτεία δεδικαιολογημένως ἐτίμησαν τὴν συμπλήρωσιν ἡμίσεος αἰῶνος δημιουργικῆς προσφορᾶς τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου Ἀθηνῶν, ὡς καὶ τὴν μνήμην τοῦ πραγματικοῦ ἰδρυτοῦ τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ τῆς Χριστιανικῆς καὶ Βυζαντινῆς Ἀρχαιολογίας ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Γεωργίου Σωτηρίου.

Ἡ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ καὶ τοῦ Μουσείου τοῦτου δοθείσα ὄψις πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς Χριστιανικῆς καὶ Βυζαντινῆς Ἀρχαιολογίας καὶ πρὸς δικαίαν ἀξιολόγησιν τῆς βυζαντινῆς τέχνης ὑπῆρξε τεραστία. Ἡ ὑπ' αὐτῶν προβολὴ τῶν θησαυρῶν τῆς παλαιοχριστιανικῆς καὶ βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τῶν βυζαντινῶν μωσαϊκῶν καὶ τῶν δια-

φόρων σχολῶν τῆς βυζαντινῆς καὶ μεταβυζαντινῆς ἀγιογραφίας καὶ εἰκονογραφίας, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν πτυχῶν καὶ ἐκφάνσεων τῆς βυζαντινῆς τέχνης, συνετέλεσεν, ὥστε ὀλόκληρος ὁ πεπολιτισμένος κόσμος νὰ ἀποβάλλῃ πεπλανημένας περὶ αὐτῆς ἀντιλήψεις καὶ ποικίλας προκαταλήψεις καὶ νὰ ἐκτιμῆσιν ταύτην ὡς πραγμάτων τῆς αἰσθητικῆς κατηγορίας τοῦ ὑπερόχου ἢ τοῦ ὑψηλοῦ, ὡς τέχνην λειτουργικὴν, μωσαγωγικὴν καὶ ἀναγωγικὴν, ἀπῆλλαγμένην παντὸς φουσκοκρατικοῦ καὶ ναυτοραλιστικοῦ στοιχείου.

## «Ἐγκληματικὴ διὰ τὸ Ἔθνος καὶ τὴν Παιδείαν».

Ἡ ἐπιταθεῖσα κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας ἐπισημασθεῖσα ἐναντίον τῆς διδασκαλίας τοῦ μαθήματος τῶν Ὁρθοκενικῶν προσέκαλεσε δικαίως τὴν ἀντίδρασιν τῆς «Πανελληνίου Ἐνώσεως Θεολόγων», ἥτις δι' ὑπομνήματος αὐτῆς πρὸς πάντας τοὺς ἀρμοδίους ἐπισημαίνει τὴν διὰ τοὺς μαθητὰς σημασίαν τοῦ μαθήματος τῶν Ὁρθοκενικῶν:

«Τὸ Ὁρθοκενικὸν μάθημα, ὡς τονίζεται ἐν τῷ ὑπομνήματι τοῦτο, εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν φρονηματικὸν μάθημα καὶ πρέπει νὰ ἐνισχυθῆ περισσότερο, ὅπως συζητεῖται καὶ σὺς χώρες τῆς Ἑδρώπης ἀκόμη δὲ καὶ σὴν ὑπὸ ὀλοκληρωτικὸν καθεστὸς τελοῦσα Πολωνία. Αὐτὸ βοηθεῖ καὶ θωρακίζει τὴν νεολαία γιὰ νὰ μὴ καταποτισθῆ ἀπὸ τὰ ρεύματα τῶν ἀρνητικῶν ἰδεολογιῶν, δηλαδὴ τοῦ ἀναρχισμοῦ, τοῦ ἀμοραλισμοῦ, τοῦ πανσεξουαλισμοῦ καὶ τῶν ὁμοίων, ποὺ ἔχουν εἰσβάλει σὺς χώρος τῆς καὶ προσπαθοῦν νὰ τῆς ἀλλοιώσουν τὴν ταυτότητα».

Ὅθεν ὀρθῶς σημειοῦται ἐν τῷ Ὑπομνήματι, ὅτι «πᾶσα ἐνέργεια εἰς βάρος τῆς διδασκαλίας τῶν Ὁρθοκενικῶν, ἰδιαίτερα τῶρα θεωρεῖται ἐγκληματικὴ γιὰ τὸ Ἔθνος καὶ τὴν Παιδείαν του». Τοῦτο ἔχων ὑπ' ὄψιν καὶ ὁ Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρθοκενικῶν κ. Ἀθ. Ταλιαδοῦρος ἐδήλωσεν εὐστόχως, ὅτι «Τὰ μαθηματικά, ἡ φυσικὴ, ἡ χημεία δὲν ἀποτελοῦν μαθήματα συγκρίσιμα μὲ τὰ Ὁρθοκενικά, τὰ ὅποια ἀνήκουν εἰς τὴν κατηγορία τῶν ἀνθρωπιστικῶν μαθημάτων... Τὸ μάθημα τῶν Ὁρθοκενικῶν σὺν χρόνῳ ποὺ διδάσκεται, εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ἀνθρωπιστικὴν μόρφωση τῶν παιδιῶν».

## 'Αντανακλᾶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Θεολογίαν.

Τὸ ἐν Παρισίοις Ἰνστιτοῦτον Ὁρθοδόξου Θεολογίας «Ἁγίου Σέργιου», ὅπερ ἀποτελεῖ ἐν τῇ Ἐσπερία σημαντικὸν φάρον τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ

σπουδαιότατον οἰκουμενικὸν καὶ λειτουργικὸν κέντρον, μετ' ὁμόφωνον ἀπόφασιν τῶν Καθηγητῶν του, ἀνεκήρυξε προσφάτως ὡς Ἐπιτίμους Διδάκτορας αὐτοῦ ἔνθεν μὲν τὸν διαπρεπῆ ρουμάνον καθηγητὴν πατέρα Στανιλοάε καὶ ἐτέρωθεν δύο Ἕλληνας, ἦτοι τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Κίτρους κ. Βαρνάβαν καὶ τὸν Πρύτανιν (νῦν Προπρύτανιν) τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Καθηγητὴν κ. Εὐάγγελον Θεοδώρου.

Ἡ πρὸς τοὺς δύο τοῦτους Ἕλληνας ἐπιδαφιευθεῖσα — μετὰ λίαν ἐπαινετικῶν λόγων — τιμὴ ἀντανακλᾷ οὐ μόνον εἰς τὰ πρόσωπα τῶν τιμηθέντων, ἀλλ', ὡς ἐτονίσθη ὑπὸ τοῦ Πρυτάνεως τοῦ Ἰνστιτούτου πατρὸς Ἀλεξίου Κνιάζεφ, καὶ εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Θεολογίαν.

### Ἀντιμετώπισις «τοῦ κλίματος

τῆς ἠθικῆς καχεξίας».

Ὁ διακεκριμένος Πρόεδρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐνορθοῦ Σταυροῦ, Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Ἄρχων Μέγας Ρεφερενδάριος τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας κ. Ὁρέστης Α. Λουβίδης παρέσχε ἰσχυρὴν μεγάλην ἐπιτηδεύσαν πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν διὰ σειρᾶς διαλέξεων, αἵτινες ἐδημοσιεύθησαν προσφάτως ὑπὸ τῆς «Ἐταιρείας τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ» ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ κλίμα ἠθικῆς καχεξίας (Αἰτία καὶ δρασιμὴ ἀντιμετώπισις)».

Ὡς τονίζει ὁ κ. Καθηγητὴς, εἶναι ἄμεσος ἡ ἀνάγκη ὁργανώσεως ἀγῶνος ἐναντίον τοῦ κλίματος τῆς ἠθικῆς καχεξίας. Ἡ ἀναγκαιότης αὕτη δημιουργεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι «τὸ ψυχικὸν μεγαλεῖον, τὸ ἠθικὸν θάρρος, ἢ μετὰ πάθος θητεία εἰς τὴν ἰδέαν τῆς φιλαλληλίας καὶ γενικώτερον εἰς τὴν ψυχοπνευματικὴν μεγαλειότητα τοῦ ἀνθρώπου ἐμφανίζονται αἰσθητῶς κάμωρι». Ἡ κάμωρις αὕτη ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι «οἱ πωγμαῖοι τοῦ μηδενισμοῦ, οἱ χρησιμοποιοῦντες τὴν εὐδαιμονοθηρίαν, τὸν «παρασεξουαλισμὸν», τὰ οἰκονομικὰ ποτὰ καὶ τὰ «σαρκωτικὰ» ὡς νέον ὄπλον πρὸς ἀφελλητισμὸν τῆς νεολαίας, οἱ ἀσπαλακοειδεῖς ὠφελιμοκράται, οἱ ἐμπορευόμενοι τὴν εὐδαιμονοθηρίαν τῆς «καταναλωτικῆς» κοινωνίας καὶ οἱ ἔλιπται εὐδαιμονοκράται κρατύνονται ὁση-

μέραι καὶ ὑπονομεύουν τὸν ὑπέροχον κόσμον τῶν μεγάλων ψυχικῶν καὶ πνευματικῶν ἀξιών καὶ τῶν ἠθικῶν προτύπων τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐπιβάλλεται ὁ συντονισμὸς τῶν προσπαθειῶν «τῆς Ἐκκλησιαστικῆς, τῆς Κρατικῆς, τῆς Πνευματικῆς καὶ τῆς Κοινωνικῆς Ἠγεσίας» πρὸς πραγμάτωσιν «αὐτῆς μεγαλειώδους ἔργου τῆς προληπτικῆς καὶ κατασταλικῆς ἀντιμετώπισεως τοῦ κλίματος τῆς ἠθικῆς καχεξίας».

### Δημοσιογραφικὸν ὄλισθημα.

Ὁρθῶς καὶ δικαίως τὸ Χριστοπρόνομον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πανοσιτοτρόπως ἐξέφρασε τὸν ἀποτροπισμὸν καὶ τὴν ἀγανάκτησίν του διὰ τὸ γεγονὸς, ὅτι δημοσιογράφος τις, γνωστὸς διὰ σκανδαλοθηρικὰ δημοσιεύματα συναρτώμενα ἄμεσως ἢ ἐμμέσως πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν ἐδίωξε διὰ θανάτων καὶ χυδαίων ἐκφράσεων νὰ καθυβρίσῃ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἦτοι τὸ ἱερώτερον καὶ τιμιώτερον καὶ εὐλαβέστερον διὰ τοὺς Χριστιανοὺς βιβλίον καὶ οὕτω νὰ προσβάλλῃ ὁλόκληρον τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος δημοσιογράφος ἐν ἄρθρῳ αὐτοῦ, δημοσιευθέντι εἰς τὴν ἐφημερίδα «Κυριακτικὴ Ἐλευθεροτυπία» ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἰσραηλινὸς ρατσισμὸς καὶ σεξουαλικὰ ὄργια στὴν Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη», λέγει πρὸς τοὺς ἄλλοις: «Δολοφονίες, ρατσισμὸς, γενοκτονίες. Νά μερικὰ ἀπὸ τὰ ἠθικοπλαστικὰ διδάγματα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἄλλὰ καὶ ἐρωτικά ὄργια, μέχρι θανάτου στὴν Καινὴ Διαθήκη... Τὰ κεφάλαια εἰδικότερα τῆς Καινῆς Διαθήκης, ποὺ παρατίθενται, κάνουν νὰ ὠχριάσῃ καὶ τὸ σκληρότερο πορνοπεριοδικό... Βρίθουν οἱ σεξουαλικὲς πράξεις, ὅπως δὲν γράφονται στὰ σκληρότερα πορνογραφικὰ περιοδικά».

Ἐὰν τὸ δημοσιογραφικὸν τοῦτο ὄλισθημα δὲν κοιθῆ ὡς ἔχον τὸ ἐλαφροντικὸν τῆς παρανοικῆς συγκολλήσεως καὶ διαστρεβλώσεως χωρίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς οὐδόλως τιμώσης ἕνα δημοσιογράφου στοιχειώδους ἀγνοίας τῆς φιλολογικῆς, ἱστορικῆς καὶ χρονικῆς συναφείας τῶν παρουσιαζομένων ἀγιογραφικῶν περιχοπῶν, τότε πρόκειται περὶ ἐσκεμμένης καὶ κακοβόλου καθυβρίσεως τῶν ἱερῶν καὶ ὁσίων τοῦ Ἐθνους.

# ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

## Ίερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών

Ο Μακ. Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ,

Έδεχθη τὸν Πρύτανη τοῦ Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Εὐάγ. Θεοδώρου (3.8.81), τὸν Ἀστυνομικὸ Διευθυντὴ Ἀθηνῶν κ. Ραφτόπουλο (13.8.81), καὶ Ἀντιπροσωπεία ῥώσων Κληρικῶν μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Λένινγκραντ καὶ Νόβγκοροντ κ. Ἀντώνιο (13.8.81).

Προήδρευσε τὼν ἐργασιῶν ἐκτάκτου συνεδρίας τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου (9.7.81), τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἀχιλοπούλειου Ἰδρύματος (4.8.81), τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης (27.8.81), τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου (25-28.8.81) καὶ τοῦ Κεντρικοῦ Διοικ. Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (28.8.81).

Ἐχοροστάτησε τῆς θείας Λειτουργίας ἐπὶ τῇ Κοιμήσει τῆς Θεοτόκου εἰς τὸν ὁμώνυμον Ἱ. Ναὸν Κολοκυνθοῦς (15.8.81).

Ἐθεμελίωσε τὴν νέα τυπογραφικὴ - λιθογραφικὴ μονάδα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας εἰς Ἀγ. Βαρβάραν Αἰγάλεω (27.8.81).

## Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος

Ἐπιφάνεια 2.442 μ2 θὰ καλύπτει ἡ νέα τυπογραφικὴ - λιθογραφικὴ μονάδα ποὺ δημιουργεῖ σὲ ιδιόκτητη ἔκτασι στὴν περιοχή Ἀγ. Βαρβάρας Αἰγάλεω, ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος.

Σὲ σχετικὴ τελετὴ ποὺ ἔγινε τὴν Πέμπτη, 27 Αὐγούστου, ὁ Μακ. Αρχιεπίσκοπος Αθηνῶν καὶ πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ ἔθεσε τὸν θεμέλιο λίθον τῆς νέας μονάδος ποὺ ἡ δαπάνη τῆς θὰ ἀνέλθῃ σὲ 42.000.000 δρχ. περίπου. Προηγῆθηκε σύντομη ὁμιλία τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Ἀνδρούσης, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Αθηνῶν καὶ Γεν. Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας κ. Ἀναστασίου (Γιαννουλάτου) ποὺ ἔδωσε ὠρισμένα στοιχεῖα γιὰ τὴν ὑπὸ ἴδρυσιν νέα τυπογραφικὴ μονάδα.

Θὰ πρέπει νὰ ἀναφερθῇ ὅτι τὸ ἤδη ὑφιστάμενο Τυπογραφεῖο - Βιβλιοδετεῖο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας εἶναι τὸ μόνο ὀργανωμένο στὸ χῶρον τῆς ἑλληνοφώνου Ἐκκλησίας. Μὲ τὴν νέα δὲ Τυπογραφικὴ - Λιθογραφικὴ μονάδα ποὺ δημιουργεῖται στὸ Αἰγάλεω, θὰ ἐξυπηρετήσῃ στὸ μεγαλύτερον δυνατὸ βαθμὸ τίς ἐκδοτικὰς ἀνάγκες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἐνδεικτικὸ τῆς δραστηριότητος τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας στὸν τομέα αὐτό, ὅτι κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ τὸν Αὐγούστο 1977 μέχρι τὸν Ἰούλιο τοῦ 1980 ἐξεδόθησαν:

- 51.043.000 φύλλα τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιοδικῶν ἐντύπων.
- 61 βιβλία σὲ σύνολο τόμων 361.000.
- 29 μικρὰ βιβλία καὶ φυλλάδια σὲ σύνολο ἀντιτύπων 898.000, καὶ
- 28 εἶδη ἐνθυμίων σὲ σύνολο 5.861.500 ἀντιτύπων.

## Ἡ Ζάκυνθος ἐτίμησε τὸν Πολιοῦχον τῆς.

Μὲ συρροὴν χιλιάδων προσκυνητῶν ἀπὸ ὀλόκληρη τὴν Ἑλλάδα ἐορτάσθηκε στὴ Ζάκυνθο στὶς 24 Αὐγούστου ἡ ἀνάμνησις τῆς μεταθέσεως τοῦ σεπτοῦ Σικινώματος τοῦ Ἁγίου Διονυσίου ἀπὸ τὸ νησι τῶν Στροφάδων στὴν πόλιν τῆς Ζακύνθου. Στὸν μεγαλοπρεπῆ τριήμερον ἐορτασμό, ἐκτὸς τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου Σεβασμιωτάτου κ. Παντελεήμονος, ἔλαβαν μέρος οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται Βελγίου καὶ Κάτω Χωρῶν κ. Αἰμιλιανός, πρ. Ἱερισσοῦ κ. Παῦλος, Πατρῶν κ. Νικόδημος, Ἀξιώτης κ. Πέτρος καὶ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης κ. Εὐστάθιος. Ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως παρέστησαν ἡ σύζυγος τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Λένα Ράλλη καὶ οἱ Ὑπουργοὶ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Ἀθανάσιος Ταλιαδούρος καὶ Συγκοινωνιῶν κ. Γεώργιος Παναγιωτόπουλος.

## Ίερά Μητρόπολις Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς

Τὴν 27ην Ἰουνίου ἔγιναν εἰς Σπάτα αἱ ἐτήσιαι ἐξετάσεις τῆς Σχολῆς Ἐκκλησιαστικῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως, λειτουργήσεως συνεχῶς ἀπὸ τὸ ἔτος 1974, μὲ ἀρίστην ἀπόδοσιν. Τὴν ἐξεταστικὴν Ἐπιτροπὴν ἀπετέλεσαν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Ἀγαθόνικος, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ὁδείου Πειραιῶς κ. Ἰωάννης Μαργαλιώτης καὶ ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς κ. Ἀνδρέας Βουτσινᾶς, Καθηγητῆς τῆς Μουσικῆς. Ἐξετάσθησαν 90 μαθηταί, κατηρητισμένοι ἀριστα εἰς τὴν θείαν τέχνην.

## Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ

Προκειμένου τὸ Συμβούλιον τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς νὰ πληρώσῃ τὴν κενωθείσαν θέσιν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, καλεῖ τοὺς ἐνδιαφερομένους ἀγάμους κληρικούς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοὺς ἐν τῇ ἡμεδαπῇ καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ βιούντας, τοὺς ἔχοντας πτυχίον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῶν Πανεπιστημίων μας ἢ ἄλλης ὁμοταγοῦς Ὁρθοδόξου Σχολῆς καὶ κεκτημένους τοῦλάχιστον τὸν βαθμὸν τοῦ Πρεσβυτέρου, ἡλικίαν δὲ οὐχὶ ἀνωτέραν τῶν 55 ἐτῶν, ὅπως μέχρι τῆς 30ῆς Σεπτεμβρίου 1981, ὑποβάλλουν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Σχολῆς (Λεωφ. Βασ. Σοφίας 24, Ἀθήναι, τηλ. 712.194), αἵτησιν μετὰ βιογραφικοῦ σημειώματος ὡς καὶ πάντα τ' ἀποδεικτικὰ στοιχεῖα περὶ τῶν σπουδῶν των καὶ τῆς παιδαγωγικῆς των μορφώσεως καὶ πείρας, ὡς καὶ τῆς καθόλου δράσεως αὐτῶν.

Θέλει προτιμηθῆ ὁ ἔχων σπουδὰς καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ συγγραφικὸν ἔργον.

Πλείονες πληροφορίες παρέχονται εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Σχολῆς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10ῃ Σεπτεμβρίου 1981  
ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

### Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977, β) τοῦ Ν.Δ. 1398)1973, γ) τοῦ Ν. 673)1977 καὶ δ) τὴν ὑπ' ἀριθ. 3090)13.9.1977 Ἀπόφασιν Ἡμῶν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἐνοριακοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», καὶ προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίου Αἱμιλιανοῦ - Λόφου Σκουζέ, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 34)1α τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 28ῃ Αὐγούστου 1981

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

### 1. Μητρόπολις Ἡλείας καὶ Ὠλένης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 33, 34, 35 καὶ 36 τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1. Κοιμήσεως Θεοτόκου Μαραθιάς Ἀμαλιάδος. 2. Ἁγίου Δημητρίου Καλακεῖκων Πύργου. 3. Ἁγίων Ἀποστόλων Βυτιναϊκῶν Κυλλήνης. 4. Κοιμήσεως Θεοτόκου Μάγαιρα Ἀρχαίας Ὀλυμπίας. 5. Ἁγίου Νικολάου Σιμίξης Λεχαινῶν. 6. Ἁγίας Τριάδος Βάρδας. 7. Τὴν κενὴν Διακονικὴν θέσιν τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου Πύργου. 8. Τὴν κενὴν Διακονικὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀγ. Νικολάου Πύργου, καλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Πύργῳ τῆ 6ῃ Ἰουλίου 1981

† Ὁ Ἡλείας καὶ Ὠλένης ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

### Ίερά Μητρόπολις Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς

Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγ. Γεωργίου, τῆς Κοινότητος Πιτυοῦντος, ὅπως, ἐντὸς μηνός, ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας Προκηρύξεως, ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά, διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χίῳ τῆ 8ῃ Ἰουλίου 1981

† Ὁ Χίου ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

### Ίερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 76)17-6-1981 Πράξεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου ἐνεργοῦντος ὡς Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐφημερίων τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Μεσσηνίας, συμφώνως πρὸς τὰς κειμένας διατάξεις, ἀπεφασίσθη, ὅπως: Ὁ Ἱερεὺς Παναγιώτης Τσιριγώτης, Ἐφημέριος τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Φαλάνθης, φοιτῶν ἤδη εἰς τὸ Μέσον Ἐκκλησι. Φροντιστήριον Καλαμάτας, χειροτονηθεὶς εἰς Πρεσβύτερον τὴν 17-5-1981 καὶ διορισθεὶς τὴν 18-5-1981, καταταγῆ εἰς τὴν Δ' μισθολογικὴν κατηγορίαν καὶ εἰς τὸν 10ον εἰσαγωγικὸν βαθμὸν καὶ μισθὸν ἀπὸ 18-5-1981.

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 18)31-7-1981 Πράξεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου, λύεται ἡ ὑπαλληλικὴ σχέση τοῦ ἐπὶ 5ῳ βαθμῷ ὑπαλλήλου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Μεσσηνίας κ. Ἰωάννου Σταυροπούλου τοῦ Βασιλείου, ὡς συμπληρώσαντος εὐδοκίμως ὀλόκληρον τριακονταπενταετὴ ὑπηρεσίαν καὶ ὑπερβάντος τὸ 56ον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ.

Ἐν Καλαμάτῃ τῆ 1ῃ Αὐγούστου 1981

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

### Ίερά Μητρόπολις Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Νόμων προβλεπόμενα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν διακονικὴν θέσιν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἁγίου Δημητρίου Σκεῶν Θεσσαλονίκης, ὅπως ὑποβάλωσιν τὰ δικαιολογητικά τῶν ἐντὸς μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Ἐν Νεαπόλει τῆ 3ῃ Αὐγούστου 1981

† Ὁ Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 590)1977 Νόμου «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τὰς τῶν ἄρθρων 32 καὶ 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ «περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, πρὸς κατάληψιν τῆς Γ' κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίας Εὐφημίας Ν. Χαλκηδόνος, τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐκκλησία» ὑποβάλουν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπομένων πιστοποιητικῶν.

Ἐν Ν. Ἰωνίᾳ τῇ 7ῃ Αὐγούστου 1981

† Ὁ Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Νέας Σμύρνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν» καὶ προκειμένου ἵνα προδῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν μιᾶς θέσεως Διακόνου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Φωτεινῆς Νέας Σμύρνης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Νέᾳ Σμύρνῃ τῇ 12ῃ Αὐγούστου 1981

† Ὁ Νέας Σμύρνης ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 1308)1973 καὶ τοῦ Νόμου 673)1977 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς τοῦ ἄρθρου 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 590)1977 Νόμου «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τῶν ἄρθρων 33 καὶ 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ «περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὰς κενὰς ὀργανικὰς Διακονικὰς θέσεις τῶν Ἱ. Ναῶν 1) Ἁγίων Ἀναργύρων Ν. Ἰωνίας, 2) Ἁγίου Γεωργίου Ἐλευθερουπόλεως Ν. Ἰωνίας, 3) Κοιμήσεως Θεοτόκου Ν. Φιλαδελφείας, 4) Ἁγίου Ἰωάννου Μαδύτου Ν. Φιλαδελφείας καὶ 5) Ἁγίας Τριάδος Ἡρακλείου, τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱ. Μητροπόλεως, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης διὰ τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία», ὑποβάλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Ν. Ἰωνίᾳ τῇ 18ῃ Αὐγούστου 1981

† Ὁ Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας ΤΙΜΟΘΕΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς κειμένας διατάξεις «περὶ ἐκλογῆς ἐφημεριῶν» καὶ προτιθέμενοι νὰ προδῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἐνοριακοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Τριάδος Πραγματευτῆς Κυνουρίας καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν αἴτησιν, μετὰ τῶν νενομισμένων δικαιολογητικῶν, διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Τριπόλει τῇ 20ῃ Αὐγούστου 1981

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καρπενησίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 817)1978 (Φ.Ε.Κ. 170, Α' 8.10.78) «Περὶ ρυθμίσεως ἐνίων ἐκπαιδευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων», ὡς καὶ τὸ Προεδρικὸν Διάταγμα 582)1980 (Φ.Ε.Κ. 158, Α' 11.7.1980) «Περὶ κατανομῆς θέσεων ἱεροκλήρικων εἰς τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἀποφασίζομεν ὅπως προκηρῶμεν διὰ τῆς παρουσίης τὴν πλήρωσιν τῆς δευτέρας κενῆς θέσεως ἱεροκλήρικος τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ καλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Νόμων προβλεπόμενα προσόντα ὅπως ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ δικαιολογητικῶν, ἵνα προδῶμεν εἰς τὰς περαιτέρω ὑπηρεσιακὰς ἐνεργείας πρὸς τοποθέτησιν των.

Ἐν Καρπενησίῳ τῇ 20ῃ Αὐγούστου 1981

† Ὁ Καρπενησίου ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Προκειμένου νὰ προδῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ ἐν Κοινικῷ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου, καλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῆς κειμένης νομοθεσίας προβλεπόμενα τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα ὅπως, ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἡμῶν σχετικὴν αἴτησιν καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καθοριζόμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Τρικάλαις τῇ 25ῃ Αὐγούστου 1981

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ - ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΗΣ

† Ὁ Ἐλασσῶνος ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

### Ίερά Μητρόπολις Μονεμβασίας και Σπάρτης

Έχοντες ύπ' όψει τας διατάξεις τών άρθρων 33-37 του ύπ' άριθ. 2)1969 Κανονισμού «περι Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», και προκειμένου να προβώμεν εις την ανακήρυξιν ύποψηφίων Έφημερίων, καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τα ύπό τών Ίερών Κανόνων, Έκκλησιαστικών Νόμων και τών Κανονισμών άπαιτούμενα προσόντα, όπως έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης προκηρύξεως, έν τώ Δελτίω «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλωσι τα κανονικά και νόμιμα δικαιολογητικά διά την κατάληψιν μιās τών κάτωθι κενών Έφημεριακών θέσεων: 1) «Άγία Τριάς», Άγίου Ιωάννου Σπάρτης, 2) «Άγιος Νικόλαος», Άγίου Νικολάου Μονεμβασίας, 3) «Κοίμησις της Θεοτόκου» Άλεποχωρίου, 4) «Άγιος Άθανάσιος» Γεωργιτσίου, 5) «Κοίμησις της Θεοτόκου» Ίερακας, 6) «Άγιων Κων)νου και Έλένης» Καραβά, 7) «Εύαγγελισμός της Θεοτόκου» Καρύτσης, 8) «Κοίμησις της Θεοτόκου» Κρεμαστής, 9) «Άγιος Νικόλαος» Κυπαρισσίου Πελλάνης, 10) «Προφήτης Ήλίας» Λαμποκάμπου, 11) «Παμμ. Ταξιάρχαι» Λογκάστρας, 12) «Άγιοι Άνάργυροι» Μακρυνάρας, 13) «Άγιος Γεώργιος» Πολοβίτσας, 14) «Άγιος Νικόλαος» Συκαρακίου, και 15) «Παμμ. Ταξιάρχαι» Ταξιαρχών.

Έν Σπάρτη τή 26η Αύγουστου 1981

† Ο Μονεμβασίας και Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

### Ίερά Μητρόπολις Άρτης

Έχοντες ύπ' όψει τώ άρθρον 33 παράγρ. 2 του ύπ' άριθ. 2 Κανονισμού της Ίεράς Συνόδου της Έκκλησίας της Ελλάδος «περι Ίερών Ναών και Έφημερίων», καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τα νόμιμα και κανονικά προσόντα, όπως, έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης εις τώ Δελτίω «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλωσιν εις την Ίεράν Μητρόπολιν Άρτης τα ύπό του Νόμου όριζόμενα δικαιολογητικά πρός κατάληψιν μιās τών χρευσουσών θέσεων Έφημερίων τών κάτωθι Ίερών Ένοριακών Ναών: 1) Άγίου Νικολάου Λιμίνης και 2) Άγίου Νικολάου Σκουληκριαιάς.

† Ο Άρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

### Ίερά Μητρόπολις Παροναξίας

Έχοντες ύπ' όψει τας διατάξεις τών άρθρων 33, 34, 35 και 36 του ύπ' άριθμ. 2)1969 Κανονισμού της Ίεράς Συνόδου της Έκκλησίας της Ελλάδος «Περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων» και προκειμένου να προβώμεν εις την ανακήρυξιν ύποψηφίων πρός πλήρωσιν τών κενών έφημεριακών θέσεων τών Ίερών Ναών: 1) Άγίου Πνεύματος Γαλανάδου Νάξου, 2) Κοιμήσεως της Θεοτόκου Σκαδού Νάξου, 3) Ζωοδόχου Πηγής Δανακού Νάξου, 4) Κοιμήσεως της Θεοτόκου Μητρυιάς - Έγκαρών Νάξου, 5) Ζωοδόχου Πηγής Χειμάρρου Νάξου, 6) Άγίου Χαράλαμπος Άγγιδίων Νάξου και 7) Κοιμήσεως της Θεοτόκου Φιλοτίου Νάξου, καλούμεν τούς βουλομένους και έχον-

τας τα κανονικά και νόμιμα προσόντα, συμφώνως τώ Νόμω, όπως έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης προκηρύξεως έν τώ Δελτίω «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ήμιν τα άπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Έν Νάξω τή 2α Σεπτεμβρίου 1981

† Ο Παροναξίας ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ

### Ίερά Μητρόπολις Γυθείου και Οιτύλου

Έχοντες ύπ' όψει τας διατάξεις του άρθρου 33 του ύπ' άριθμ. 2)1969 Κανονισμού της Ίεράς Συνόδου της Έκκλησίας της Ελλάδος «Περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τα κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης εις τώ Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ήμιν τα ύπό του Νόμου όριζόμενα δικαιολογητικά, μετά σχετικής αίτήσεως, πρός κατάληψιν της κενής θέσεως Έφημερίου του Ένοριακού Ίερού Ναού Άγίας Τριάδος Στούπας, του τ. Δ. Δήμου Λεύκτρου Μεσσηνίας.

Έν Γυθείω τή 7η Σεπτεμβρίου 1981

† Ο Γυθείου και Οιτύλου ΣΩΤΗΡΙΟΣ

### Ίερά Μητρόπολις Μυτιλήνης

Έχοντες ύπ' όψει την διάταξιν του άρθρου 33 παρ. 2 του ύπ' άριθ. 2)1969 Κανονισμού «περι Ίερών Ναών, ένοριών και έφημερίων» και προκειμένου να προβώμεν εις την πλήρωσιν της κενής έφημεριακής θέσεως του Ίερού Ναού Τιμίμου Προδρόμου Λισβορίου και της Β' κενής έφημεριακής θέσεως του Ίερού Ναού Άγίας Παρασκευής Πλωμαρίου, καλούμεν τούς έπιθυμούντας και έχοντας τα νόμιμα και κανονικά προσόντα, συμφώνως πρός τας κειμένες διατάξεις, όπως υποβάλωσιν έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της παρούσης εις τώ περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» άπαντα τα προβλεπόμενα δικαιολογητικά.

Έν Μυτιλήνη τή 7η Σεπτεμβρίου 1981

† Ο Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

### Ίερά Μητρόπολις Κυδωνίας και Άποκωρώνου

Συμφώνως πρός την ισχύουσαν Έκκλ. Νομοθεσίαν και την ύπ' άριθμ. 29)1981 ήμετέραν Πράξιν προκηρύσσομε την νέαν Έφημεριακήν θέσιν του Ί. Ναού Άγ. Στυλιανού Κλαδισσού Κυδωνίας και προσκαλούμε τούς έπιθυμούντας να καταλάβουν αυτήν όπως έντός τών νομίμων προθεσμιών υποβάλουν ήμιν τα κατά Νόμον δικαιολογητικά αυτών.

Χανιά, 24 Αύγουστου 1981

† Ο Κυδωνίας και Άποκωρώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

## Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας

Ἱ. Μητρόπολις Ἀκκρας καὶ Πάσης Δυτ. Ἀφρικής

Προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Λάγος Νιγηρίας παρακαλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ διακονήσουν εἰς τὴν ὡς ἄνω θέσιν νὰ ἀπευθυνθοῦν εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Ἀκκρας: Metropolitan Irèneos of Akkras, B. P. 949, Yaoundé, Cameroun.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης Λάγος εἶναι πολυάριθμος, διαθέτει κατοικίαν, αὐτοκίνητον, ἢ διακίνησις εἶναι ἐξησφαλισμένη καὶ ὁ μισθὸς λίαν ἱκανοποιητικὸς.

Ἐν Yaoundé τῇ 1ῃ Σεπτεμβρίου 1981

† Ὁ Ἀκκρας Εἰρηναῖος

## ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

TAMEION ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ  
ΕΦΗΜΕΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

T. A. K. E.

Άριθ. Πρωτ. 19845

## Π Ρ Ο Σ Κ Λ Η Σ Ι Σ

Τὸ Ταμεῖον Ἀσφαλίσεως Ὁρθόδοξου Ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῆς Ἑλλάδος (TAKE), καλεῖ τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν οἰκείων διατάξεων τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5)1978 Κανονισμοῦ (ΦΕΚ 48 Α') ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ὑποβάλουν αἰτήσεις πρὸς κατάληψιν τῶν κάτωθι θέσεων:

α. Μίας (1) θέσεως τοῦ Κλάδου ΣΕ1 Κλητῆρων, ἐπὶ εἰσαγωγικῷ βαθμῷ 12φ.

β. Μίας (1) θέσεως τοῦ Κλάδου ΣΕ2 Ταξινομένων, ἐπὶ εἰσαγωγικῷ βαθμῷ 12φ.

2. Σημειοῦται, ἰδιαίτερος, ὅτι οἱ αἰτοῦντες δεόν νὰ εἶναι Ἕλληνες πολῖται, Χριστιανοὶ Ὁρθόδοξοι, νὰ ἔχουν συμπληρώσει τὸ 21ον ἔτος τῆς ἡλικίας των καὶ νὰ μὴ ὑπερέβησαν τὸ 40όν, νὰ κέκτηνται δὲ Ἀπολυτήριον, τουλάχιστον, Δημοτικοῦ Σχολείου.

3. Αἱ αἰτήσεις τῶν ὑποψηφίων ὑποβληθήσονται, μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν, εἰς τὸ TAKE (ὁδὸς Σοφοκλέους 4, 5ος ὄροφος, Γραφεῖον 24 - 25), μέχρι καὶ τῆς 23ης Σεπτεμβρίου 1981.

4. Πλείονες πληροφορίες, ὡς καὶ ἔντυπα αἰτήσεις, παρέχονται παρὰ τοῦ Τμήματος Προσωπικοῦ τοῦ TAKE κατὰ τὰς ἐργασίμους ἡμέρας καὶ ὥρας.

Ἐν Ἀθήναις 10 Αὐγούστου 1981

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου

† Ὁ Ἀθηνῶν Σ Ε Ρ Α Φ Ε Ι Μ

## « Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α »

ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΔΕΛΤΙΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ  
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ὁ Κίτρους καὶ Κατερίνης ΒΑΡΝΑΒΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου  
Ἀκαδημαϊκός

## Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Α Ι

Α) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἔτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 20 ἔτησίως.

Τιμὴ ἑκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»  
δρχ. 15.

## Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Κων. Γ. Μπόνη, Ἀκαδημαϊκοῦ, Ὁμοτ. Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Τεχνολογία, τὸ μέγα σύγχρονον δημογραφικὸν πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος.

Σεβ. Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσοστόμου, Ὁ Εὐβοεὺς Ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Ζιγαβηνός (1835-1910).

Σεβ. Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Τὸ ἄκτιστον φῶς τοῦ Μεταμορφωθέντος Κυρίου.

Σεβ. Μητροπ. Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου, Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

Ἀνακλήρις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Συμεῶν ὡς Ἀγίου.

Πίναξ τῶν ὑποψηφίων πρὸς ἐγγραφήν εἰς τὸν κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατείαν ἐκλογίμων.

Γερ. Ἱ. Κονιδάρη, Καθηγητοῦ, Στοχασμοὶ καὶ Προοπτικαὶ περὶ τὴν προβληματικὴν τῶν λεγομένων «Konsensus» κειμένων.

Ἀρχιμ. Γερμανοῦ Παρασκευοπούλου, Ἐπικήδειος λόγος εἰς τὸν Ἡλείας καὶ Ὡλένης κυρὸν Ἀθανάσιον.

Γεωργίου Ν. Λιλαίου, Γνωμοδότησις.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ. 710.734

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.